

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ЧЕРНЕЦЬКА ОКСАНА АРТУРІВНА

УДК 342.922:34.03:614.46

ДИСЕРТАЦІЯ
АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ
ПРАВИЛ КАРАНТИНУ

081 – Право

08 – Право

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ О.А. Чернецька

Науковий керівник:

ДАНИЛЕНКО-НЕГАРА Юлія Сергіївна

кандидат юридичних наук, доцент

Одеса–2026

АНОТАЦІЯ

Чернецька О.А. Адміністративна відповідальність за порушення правил карантину. – Кваліфікаційна праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2026.

Дисертація є одним із перших у вітчизняній науці адміністративного права монографічним дослідженням адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, після відміни карантину, спричиненого COVID-19, у контексті оновлення чинного законодавства та узагальнення практики його застосування.

З'ясовано, що до подій 2019-2020 років карантин вважався явищем здебільшого локальним, після виникнення та стрімкого поширення COVID-19 очевидним стало те, що карантин може встановлюватися внаслідок спалаху особливо небезпечних раніше невідомих інфекційних хвороб на тривалий час, оскільки швидко подолати їх наслідки не завжди вдається можливим. Доведено, що чинне законодавство, яким визначено порядок та підстави встановлення карантину, перелік карантинних заходів, а також механізм забезпечення їх дотримання повинно бути максимально універсальним.

Визначено стан досліджень адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Виокремлено у залежності від часу здійснення дві групи досліджень: а) ті, що проведено до введення карантину через поширення COVID-19 (до 2020 р.) – характеризуються поверхневим аналізом карантину та забезпеченням дотриманням, встановлених внаслідок його введення правил; б) ті, що проведено після введення карантину через поширення COVID-19 (після 2020 р.) – безпосередньо стосуються змісту та правового регулювання карантину, конституційних та законодавчих підстав його введення, можливих

обмежень прав і свобод осіб, а також механізмів та інструментів забезпечення дотримання.

Обґрунтовано, що карантин є окремим правовим режимом, який встановлюється у передбаченому законодавством порядку та передбачає адміністративні, медичні, організаційні та інші заходи, спрямовані на запровадження обов'язкових правил поведінки, обмежень і заборон, з метою запобігання поширенню інфекційних захворювань, та забезпечується діяльністю уповноважених органів і механізмами державного примусу, включаючи адміністративну відповідальність.

Визначено співвідношення карантину як окремого правового режиму із правовими режимами надзвичайної ситуації та надзвичайного стану. Встановлено відсутність у чинному законодавстві критеріїв розмежування карантину та правового режиму надзвичайної ситуації. Обґрунтовано, що правовий режим надзвичайного стану може вводитися після введення карантину та передбачає обмеження прав і свобод людини і громадянина та прав, а також законних інтересів юридичних осіб.

Охарактеризовано співвідношення понять «карантин», «самоізоляція», «ізоляція» та «обсервація». Встановлено, що поняття «самоізоляція» та «обсервація» охоплюються змістом карантину, використовуються виключно у разі введення карантину та застосовуються з метою забезпечення реалізації та досягнення мети карантину. Обґрунтовано, що поняття «ізоляція», вжите у п. 2² розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», змістовно співпадає із поняттям «обсервація».

З'ясовано, що для цілей адміністративно-правової охорони ключове значення має не карантин як правовий режим, порушити який неможливо, а правила карантину, які є конкретними та зумовленими поширенням відповідного інфекційного захворювання заходами. Встановлено, що поняття «карантин» і «правила карантину» співвідносяться як загальне і часткове, де карантин є загальним правовим режимом, а правила карантину

– його конкретизованим нормативним наповненням, що забезпечують його практичну реалізацію, визначають межі дозволеної та забороненої поведінки, виступають критерієм оцінки правомірності дій суб'єктів і слугують підставою для притягнення до адміністративної відповідальності у разі їх порушення.

Визначено, що адміністративна відповідальність за порушення правил карантину є окремим самостійним видом юридичної відповідальності публічно-правового характеру, що полягає у застосуванні уповноваженими суб'єктами передбачених законом адміністративних стягнень за порушення встановлених у порядку передбаченому законом правил карантину, і реалізується через систему взаємопов'язаних інструментів з метою недопущення поширення інфекційних хвороб, забезпечення громадського здоров'я, захисту прав і законних інтересів особи, суспільства і держави, а також формування правомірної поведінки населення.

Обґрунтовано, що призначення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину полягає у забезпеченні дотримання його правил, тобто встановлених адміністративних, медико-санітарних та інших карантинних заходів, необхідних для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби, припинення їх порушень та застосуванні адміністративних стягнень.

Доведено, що вчинення адміністративного правопорушення (проступку) є законодавчо встановленою підставою адміністративної відповідальності, яка онтологічно знаходить своє вираження у нормативній, фактичній та процесуально-процедурній підставах. З урахуванням оновлення чинного законодавства щодо поділу адміністративного процесу і адміністративної процедури та особливостей притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину обґрунтовано необхідність визначення процесуальної

підстави для цілей адміністративної відповідальності за порушення правил карантину як процесуально-процедурної підстави.

Визначено хронологічну послідовність нормативної (законодавче закріплення нормативної підстави – норми права, якою передбачено адміністративну відповідальність за відповідне діяння), фактичної (вчинення цього діяння, тобто настання фактичної підстави адміністративної відповідальності) та процесуально-процедурної (починається після фактичної та передбачає здійснення провадження у справі про адміністративне правопорушення, що завершується ухваленням відповідного рішення уповноваженим на те суб'єктом) підстав.

Встановлено, що оновлення законодавства у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, зокрема Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та «Про систему громадського здоров'я» спрямовувалося на універсалізацію порядку та підстав встановлення карантину незалежно від інфекційної хвороби, з метою протидії поширенню якої він встановлюється, а також правил карантину (профілактичних, протиепідемічних та інших заходів для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби). З урахуванням цього, обґрунтовано необхідність закріплення у законодавстві про адміністративні правопорушення універсальних норм, якими визначено адміністративні правопорушення за порушення правил карантину.

Визначено, що сучасний стан нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину сформувався під впливом пандемічних викликів, спричинених COVID-19, та необхідності оперативного реагування держави на загрози громадському здоров'ю. При цьому, універсалізація адміністративної відповідальності за порушення правил карантину є тенденцією сучасного його розвитку, що має здійснюватися на підставі узагальнення

правозастосовного досвіду застосування адміністративної відповідальності та визначення її ефективності.

Доведено відповідність п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України (конституційність) встановлення на рівні підзаконних актів правил карантину, за порушеннях яких настає адміністративна відповідальність. З'ясовано, можливість поширення на відносини щодо притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину положень Закону України «Про адміністративну процедуру».

Визначено нормативну підставу адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Обґрунтовано недоречність посилення у контексті ч. 1 ст. 44³ КУпАП на Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб», положеннями якого здійснюється лише загальне нормативно-правове регулювання відносин у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, без конкретизації «правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм», які автоматично починають діяти під час встановлення карантину. Встановлено, що положеннями Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» не передбачено жодних правил карантину або інших заходів, які можливо порушити під час конкретно встановленого карантину.

Встановлено, що адміністративна відповідальність, передбачена ч. 2 ст. 44³ КУпАП (перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно) настає у разі введення карантину, незалежно від обставин, які призвели до цього, навіть, у випадку коли необхідності у застосуванні індивідуальних засобів захисту немає, що суперечить засадам та призначенню адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

З'ясовано, що фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину пов'язується із конкретним юридичним фактом, тобто законодавчо визначеним адміністративним правопорушенням, з яким пов'язується можливість притягнення особи до адміністративної відповідальності. Обґрунтовано, що вчинення адміністративного правопорушення для цілей визначення фактичної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину слід розглядати законодавчо встановленою підставою адміністративної відповідальності, яка онтологічно знаходить своє вираження у нормативній, фактичній та процесуально-процедурній підставах.

Визначено процесуально-процедурну підставу адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, яка спрямовується на узагальнення та визначення співвідношення нормативної та фактичної підстав, та передбачає встановлення наявності чи відсутності складу адміністративного правопорушення та притягненні до адміністративної відповідальності в цілому з накладанням відповідного стягнення.

Обґрунтовано, що порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності та винесення у встановленому чинним законодавством порядку постанови по справі про адміністративне правопорушення істотно відрізнятиметься у залежності від того який орган розглядає справи та виносить за результатом її розгляду постанову – суд чи адміністративний орган. У відповідності до цього зазначено, що процесуально-процедурна підстава адміністративної відповідальності включає норми, якими визначено порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності та винесення у встановленому чинним законодавством порядку постанови по справі про адміністративне правопорушення.

Встановлено, що з 01.01.2022 органи Національної поліції позбавлено повноважень розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 44³ КУпАП. Обґрунтовано

необхідність повернення органам Національної поліції повноважень розглядати ці справи, що сприятиме підвищенню ефективності реагування на випадки порушення правил карантину в частині перебування у громадських місцях та загалом здійснення адміністративно-правової охорони правил карантину, а також спрощуватиме порядок притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності.

Обґрунтовано відсутність законодавчих обмежень для звільнення осіб від адміністративної відповідальності у разі вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП, при малозначності правопорушення на підставі ст. 22 КУпАП. Встановлено, що про малозначність адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП, можуть свідчати обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення у сукупності з іншими фактичними обставинами у кожному конкретному випадку. З'ясовано, що у зв'язку з цим, обставини, що пом'якшують відповідальність за у сукупності з іншими фактичними обставинами у кожному конкретному випадку можуть свідчати про малозначність адміністративного правопорушення.

Запропоновано зміни і доповнення до положень КУпАП та Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Ключові слова: карантин, правила карантину, юридична відповідальність, адміністративна відповідальність, адміністративний примус, адміністративні санкції, адміністративні стягнення, штраф, органи поліції, правове регулювання, підстави адміністративної відповідальності, адміністративне правопорушення, порушення правил карантину, провадження в справах про адміністративні правопорушення, права людини.

SUMMARY

Chernetska O.A. Administrative liability for violation of quarantine rules. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 – Law (field of knowledge 08 – Law). – National University “Odesa Law Academy”, Odesa, 2026.

The dissertation is the first monographic study of administrative law of administrative liability for violation of quarantine rules, after the lifting of quarantine caused by COVID-19, in the context of updating the current legislation and generalizing the practice of its application.

It was found that before the events of 2019-2020, quarantine was considered a mostly local phenomenon, after the emergence and rapid spread of COVID-19, it became obvious that quarantine can be established due to an outbreak of particularly dangerous previously unknown infectious diseases for a long time, since it is not always possible to quickly overcome their consequences. It is proved that the current legislation, which determines the procedure and grounds for establishing quarantine, the list of quarantine measures, as well as the mechanism for ensuring their compliance, should be as universal as possible.

The state of research on administrative liability for violation of quarantine rules has been determined. Two groups of studies have been distinguished depending on the time of implementation: a) those conducted before the introduction of quarantine due to the spread of COVID-19 (before 2020) – are characterized by a superficial analysis of quarantine and ensuring compliance with the rules established as a result of its introduction; b) those conducted after the introduction of quarantine due to the spread of COVID-19 (after 2020) – directly relate to the content and legal regulation of quarantine, the constitutional and legislative grounds for its introduction, possible restrictions

on the rights and freedoms of individuals, as well as mechanisms and tools for ensuring compliance.

It is substantiated that quarantine is a separate legal regime, which is established in accordance with the procedure prescribed by law and provides for administrative, medical, organizational and other measures aimed at introducing mandatory rules of conduct, restrictions and prohibitions, in order to prevent the spread of infectious diseases, and is ensured by the activities of authorized bodies and mechanisms of state coercion, including administrative liability.

The correlation of quarantine as a separate legal regime with the legal regimes of an emergency situation and a state of emergency is determined. The absence of criteria for distinguishing quarantine and the legal regime of an emergency situation in the current legislation is established. It is substantiated that the legal regime of a state of emergency can be introduced after the introduction of quarantine and provides for restrictions on the rights and freedoms of a person and a citizen and the rights, as well as the legitimate interests of legal entities.

The relationship between the concepts of "quarantine", "self-isolation", "isolation" and "observation" is characterized. It is established that the concepts of "self-isolation" and "observation" are covered by the content of quarantine, are used exclusively in the case of quarantine and are used to ensure the implementation and achievement of the goal of quarantine. It is substantiated that the concept of "isolation", used in clause 22 of section X of the Law of Ukraine "On Protection of the Population from Infectious Diseases", coincides in content with the concept of "observation".

It was found that for the purposes of administrative and legal protection, the key importance is not quarantine as a legal regime, which cannot be violated, but quarantine rules, which are specific measures determined by the spread of the relevant infectious disease. It was established that the concepts of "quarantine" and "quarantine rules" are related as general and partial, where quarantine is a general legal regime, and quarantine rules are its specific

regulatory content, which ensure its practical implementation, determine the boundaries of permitted and prohibited behavior, serve as a criterion for assessing the legality of the actions of subjects and serve as a basis for bringing them to administrative responsibility in case of their violation.

It is determined that administrative liability for violation of quarantine rules is a separate independent type of legal liability of a public law nature, which consists in the application by authorized entities of administrative penalties provided for by law for violations of quarantine rules established in the manner prescribed by law, and is implemented through a system of interrelated instruments in order to prevent the spread of infectious diseases, ensure public health, protect the rights and legitimate interests of the individual, society and the state, as well as form the lawful behavior of the population.

It is substantiated that the purpose of administrative liability for violation of quarantine rules is to ensure compliance with its rules, that is, the established administrative, medical and sanitary and other quarantine measures necessary to eliminate an epidemic or outbreak of a particularly dangerous infectious disease, stop their violations and apply administrative penalties.

It is proved that the commission of an administrative offense (misdemeanor) is a legally established basis for administrative liability, which ontologically finds its expression in normative, factual and procedural grounds. Taking into account the update of the current legislation on the division of the administrative process and administrative procedure and the features of bringing persons to administrative liability for violation of quarantine rules, the need to determine the procedural basis for the purposes of administrative liability for violation of quarantine rules as a procedural basis is substantiated.

The chronological sequence of normative (legislative consolidation of the normative basis – a rule of law that provides for administrative liability for the relevant act), factual (commitment of this act, i.e. the occurrence of the factual basis for administrative liability) and procedural (begins after the factual and provides for the conduct of proceedings in the case of an administrative offense,

which ends with the adoption of the relevant decision by the authorized entity) grounds is determined.

It has been established that the updating of legislation in the field of protecting the population from infectious diseases, in particular the Laws of Ukraine “On the Protection of the Population from Infectious Diseases” and “On the Public Health System”, was aimed at universalizing the procedure and grounds for establishing quarantine regardless of the infectious disease, in order to counteract the spread of which it is established, as well as quarantine rules (preventive, anti-epidemic and other measures to eliminate an epidemic or outbreak of a particularly dangerous infectious disease). Taking this into account, the need to enshrine universal norms in the legislation on administrative offenses, which define administrative offenses for violating quarantine rules, is justified.

It is determined that the current state of regulatory regulation of administrative liability for violation of quarantine rules was formed under the influence of pandemic challenges caused by COVID-19 and the need for the state to respond promptly to threats to public health. At the same time, the universalization of administrative liability for violation of quarantine rules is a trend of its modern development, which should be carried out on the basis of generalizing the law-enforcement experience of applying administrative liability and determining its effectiveness.

The compliance with clause 22, part 1, article 92 of the Constitution of Ukraine (constitutionality) of establishing quarantine rules at the level of subordinate legislation, the violation of which entails administrative liability, has been proven. The possibility of extending the provisions of the Law of Ukraine "On Administrative Procedure" to relations regarding bringing to administrative liability for violation of quarantine rules has been clarified.

The normative basis for administrative liability for violation of quarantine rules has been determined. The inappropriateness of the reference in the context of Part 1 of Article 443 of the Code of Ukraine of Administrative Offenses to

the Law of Ukraine “On Protection of the Population from Infectious Diseases”, the provisions of which carry out only general regulatory and legal regulation of relations in the field of protection of the population from infectious diseases, without specifying “rules on quarantine of people, sanitary and hygienic, sanitary and anti-epidemic rules and norms”, which automatically come into effect during the establishment of quarantine, has been substantiated. It has been established that the provisions of the Law of Ukraine “On Protection of the Population from Infectious Diseases” do not provide for any quarantine rules or other measures that may be violated during a specifically established quarantine.

It has been established that administrative liability, provided for in Part 2 of Article 443 of the Code of Ukraine of Administrative Offenses (staying in public buildings, structures, public transport without wearing personal protective equipment, in particular respirators or protective masks covering the nose and mouth, including those made independently), arises in the event of the introduction of quarantine, regardless of the circumstances that led to this, even in the event that there is no need to use personal protective equipment, which contradicts the principles and purpose of administrative liability for violation of quarantine rules.

It has been established that the actual basis for administrative liability for violation of quarantine rules is associated with a specific legal fact, i.e. a legally defined administrative offense, which is associated with the possibility of bringing a person to administrative liability. It is substantiated that the commission of an administrative offense for the purposes of determining the actual basis for administrative liability for violating quarantine rules should be considered a legally established basis for administrative liability, which ontologically finds its expression in normative, factual, and procedural grounds.

The procedural basis of administrative liability for violation of quarantine rules is determined, which is aimed at generalizing and determining the ratio of normative and factual grounds, and provides for establishing the presence or

absence of the composition of an administrative offense and bringing to administrative liability in general with the imposition of an appropriate penalty.

It is substantiated that the procedure for bringing a person to administrative liability and issuing a resolution on a case of an administrative offense in accordance with the procedure established by current legislation will differ significantly depending on which body considers the case and issues a resolution based on its consideration - a court or an administrative body. In accordance with this, it is noted that the procedural basis of administrative liability includes the norms that determine the procedure for bringing a person to administrative liability and issuing a resolution on a case of an administrative offense in accordance with the procedure established by current legislation.

It was established that from 01.01.2022, the National Police bodies were deprived of the authority to consider cases of administrative offenses provided for in Part 2 of Article 443 of the Code of Administrative Offenses. The need to return the authority to consider these cases to the National Police bodies was substantiated, which will contribute to increasing the efficiency of responding to cases of violation of quarantine rules in terms of staying in public places and generally implementing administrative and legal protection of quarantine rules, as well as simplifying the procedure for bringing guilty persons to administrative responsibility.

The absence of legislative restrictions for the release of persons from administrative liability in the event of committing an administrative offense, provided for in Art. 443 of the Code of Ukraine of Administrative Offenses, in the event of the minor nature of the offense on the basis of Art. 22 of the Code of Administrative Offenses. It was established that the minor nature of the administrative offense, provided for in Art. 443 of the Code of Administrative Offenses, may be evidenced by circumstances that mitigate the liability for the administrative offense in conjunction with other factual circumstances in each specific case. It was found that in this regard, the circumstances that mitigate

the liability for in conjunction with other factual circumstances in each specific case may indicate the minor nature of the administrative offense.

Amendments and additions to the provisions of the Code of Ukraine of Administrative Offenses and the Law of Ukraine “On Protection of the Population from Infectious Diseases” are proposed.

Keywords: quarantine, quarantine rules, legal liability, administrative liability, administrative coercion, administrative sanctions, administrative penalties, fine, police authorities, legal regulation, grounds for administrative liability, administrative offense, violation of quarantine rules, proceedings in cases of administrative offenses, human rights.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Чернецька О.А. Сутнісно-правова характеристика поняття «карантин». *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 2 (46). С. 300–307. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.45>.

2. Чернецька О.А. Сучасний стан адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Ампаро*. 2023. № 3. С. 28–34. DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2023-3-04>.

3. Чернецька О.А. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. № 3. С. 108–112. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.3.18>.

4. Чернецька О.А. Процесуальна (процесуально-процедурна) підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. № 23. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20701994>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Чернецька О.А. Правове регулювання адміністративної відповідальності за порушення карантину в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 133–136.

6. Чернецька О.А. Забезпечення прав та свобод людини під час притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Права людини в період збройних конфліктів*: зб.

матеріалів міжн. наук.-практ. конф. присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.). Одеса, 2022. С. 658–665. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.22665>.

7. Чернецька О.А. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення передбачені ст. 44-3 КУпАП. *Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення: збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 74-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини* (м. Хмельницький, 9 грудня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 186–188.

8. Чернецька О.А. Захист прав людини під час розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 44³ КУпАП. *Забезпечення прав людини: національний і міжнародний виміри*. зб. матер. II–ї Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 09 грудня 2022 року). Вінниця, 2023. С. 258–263.

9. Чернецька О.А. Правові колізії застосування ст. 44-3 КУпАП. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень*: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Т. 2. С. 133–136.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
 РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ТА ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ КАРАНТИНУ.....	 14
1.1. Історіографія дослідження адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.....	14
1.2. Змістовно-понятійна характеристика карантину як об'єкта адміністративно-правової охорони.....	36
1.3. Теоретичні основи адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.....	54
1.4. Сучасний стан нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.....	69
Список використаних джерел до розділу 1.....	98
 РОЗДІЛ 2. ПІДСТАВИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ КАРАНТИНУ.....	 115
2.1. Нормативна підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.....	115
2.2. Фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину	129
2.3. Процесуально-процедурна підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.....	143
Список використаних джерел до розділу 2.....	162
 ВИСНОВКИ.....	173
ДОДАТОК.....	181
...	

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Законодавче встановлення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину у 2020 році та її активне практичне застосування актуалізувало дослідження цієї проблематики на доктринальному рівні. Якщо до відомих подій 2019-2020 років карантин вважався явищем здебільшого локальним, після виникнення та стрімкого поширення COVID-19 очевидним стало те, що карантин може встановлюватися внаслідок спалаху особливо небезпечних раніше невідомих інфекційних хвороб на тривалий час, оскільки швидко подолати їх наслідки не завжди вдається можливим. У зв'язку з цим, чинне законодавство, що визначає порядок та підстави встановлення карантину, перелік карантинних заходів, а також механізм забезпечення їх дотримання повинно бути максимально універсальним.

Більше того, аналіз чинного законодавства та практики його застосування свідчить, що за час карантину, спричиненого COVID-19, головною проблемою було не стільки встановлення правил карантину, а скільки забезпечення неухильного їх дотримання, у тому числі засобами адміністративної відповідальності.

Додатково підсилює актуальність наукових пошуків необхідність комплексного аналізу законодавства, яким встановлено адміністративну відповідальність за порушення правил карантину та його подальше удосконалення, що обумовлено загрозою появи нових світових особливо небезпечних інфекційних хвороб (зокрема, нових субваріантів COVID-19 та нових інфекційних хвороб – метапневмовірус [HMPV], хантавірус, хвороба Х) або істотне поширення вже відомих (зокрема, пташиний грип, кір, поліомієліт, віспа мавп). Таким чином, необхідність забезпечення належної, ефективної та універсальної адміністративно-правової охорони правил карантину передусім заходами адміністративної відповідальності зумовлюють продовження досліджень у цьому напрямку.

Слід зазначити, що питання карантину в цілому, та адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, зокрема, досліджувалося з достатньою мірою активності, про що свідчать наукові праці, які пов'язано із обраною темою наукових пошуків: опосередковано [зокрема, докторська дисертація О.О. Воронятнікова «Публічне адміністрування сферою санітарного та епідемічного благополуччя населення» (2021) та дисертації Є.С. Хайнацького «Адміністративно-правове регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні» (2021), О.О. Левицького «Адміністративно-правове забезпечення карантинних та протиепідемічних заходів в Україні» (2025) та Д.В. Павленка «Адміністративно-правове забезпечення впровадження та реалізації протиепідемічних заходів в Україні» (2025)], а також безпосередньо [зокрема, дисертації Б.В. Богдан «Адміністративно-правова охорона населення від інфекційних хвороб» (2021), Ю.В. Бурченко «Адміністративна відповідальність за порушення правил карантину» (2023) та О.Л. Дзюбенка «Адміністративна відповідальність за порушення правил щодо карантину людей» (2025)]. Разом з тим, існуючі доктринальні розробки залишають поза увагою чимало проблемних аспектів адміністративної відповідальності за порушення правил карантину зокрема таких, як: визначення поняття «карантин», виокремлення переліку та здійснення характеристики заходів карантину, співвідношення карантину із такими суміжними поняттями як «самоізоляція», «ізоляція» та «обсервація» тощо, а також занадто зорієнтовані на карантин, спричинений COVID-19, незважаючи на те, що його було відмінено 30.06.2023. Водночас, зазначеними науковими працями не враховано суттєві зміни у законодавстві та актуальна практика його застосування, а отже і потреби та виклики сучасності. Зазначене обумовлює необхідність подальшого дослідження адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі адміністративістики Національного університету «Одеська юридична академія» відповідно до плану наукових досліджень «Адміністративне, адміністративне процесуальне та фінансове право у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» (на 2021–2025 рр.), що є складовою теми: «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є теоретико-правова та праксеологічна характеристика адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

Для досягнення зазначеної мети вирішувалися такі завдання:

визначити стан наукових досліджень адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

здійснити змістовно-понятійну характеристику карантину як об'єкта адміністративно-правової охорони;

визначити поняття, ознаки та підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

охарактеризувати сучасний стан нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

встановити та охарактеризувати нормативну підставу адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

визначити фактичну підставу адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

охарактеризувати процедурно-процесуальну підставу адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

Об'єктом дослідження є адміністративна відповідальність як правове явище.

Предметом дослідження є адміністративна відповідальність за порушення правил карантину.

Методологія дослідження. Методологічна основа дисертаційного дослідження складається з системи підходів, принципів і методів наукового пізнання. З урахуванням визначеної мети та поставлених завдань основним визначено системний підхід, в рамках якого використано загальні та спеціальні методи.

Серед загальних методів застосовано метод структурного, функціонального та системного аналізу, логіко-семантичний метод, а також метод сходження від абстрактного до конкретного. Метод структурного, функціонального та системного аналізу застосовано під час визначення стану досліджень (п. 1.1), карантину як об'єкта адміністративно-правової охорони (п. 1.2), теоретичних засад адміністративної відповідальності за порушення правил карантину (п. 1.3), а також теоретико-правової характеристики підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину (п. 1.3, пп. 2.1-2.3). Логіко-семантичний метод дозволив критично охарактеризувати існуючі доктринальні напрацювання (п. 1.1) та положення чинного законодавства, якими передбачається адміністративна відповідальність за порушення правил карантину (пп. 1.3, 1.4, 2.1). Також за допомогою цього методу проаналізовано сучасний стан нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину (п. 1.4). Метод сходження від абстрактного до конкретного використано під час визначення та характеристики змісту та співвідношення понять «карантин» та «правила карантину» (п. 1.2), понять «карантин», «самоізоляція», «ізоляція» та «обсервація» (п. 1.2), визначення взаємозв'язку підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину (п. 1.3), встановлення та характеристики складів адміністративних правопорушень (п. 2.2).

Спеціальні методи дозволили комплексно охарактеризувати законодавчі положення та проаналізувати матеріали судової практики. За допомогою формально-догматичного методу досліджено положення

чинного законодавства щодо визначення поняття «карантин», виокремлення його ознак та співвідношення з іншими суміжними поняттями (п. 1.2), з'ясування законодавчого встановлення мети та призначення адміністративної відповідальності (п. 1.3), стану сучасного нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину (п. 1.4), а також законодавчої характеристики підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину (п. 1.4, пп. 2.1-2.3). Структурно-функціональний метод обумовив визначення понять «карантин» та «правила карантину», а також характеристики підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину (пп. 2.1-2.3). Також за допомогою цього методу вдалося з'ясувати хронологічний взаємозв'язок нормативної, фактичної та процесуально-процедурної підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину (п. 1.4). Звернення до порівняльно-правового методу дозволило охарактеризувати існуючі наукові підходи до розуміння таких понять як «карантин», «правила карантину», «адміністративна відповідальність», «підстави адміністративної відповідальності», «підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину» (пп. 1.2, 1.3, 2.1-2.3), а також зміст положень різних законодавчих актів (пп. 1.4, 2.1-2.3). Також одночасне застосування цих методів здійснювалось під час висловлення пропозицій щодо внесення змін і доповнень до положень чинного законодавства, зокрема положень Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять наукові праці таких провідних фахівців, як В.Б. Авер'янов, Р.С. Агакарян, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, А.І. Берлач, Ю.П. Битяк, Л.Р. Біла-Тіунова, М.Ю. Биковський, Ю.Б. Борисюк, Б.В. Богдан, Ю.В. Бурченко, О.М.Волуйко, О.О. Воронятніков, В.В. Галунько, О.О. Герасименко, І.П. Голосніченко, І.О. Гриценко, Ю.П. Григорчак, А.В. Гуржій,

Ю.С. Даниленко-Негара, П.В. Діхтівський, О.Л. Дзюбенко, О.Ю. Дрозд, Є.В. Додін, Є.В. Дуліба, І.І. Задоя, Д.П. Калаянов, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, В.В. Козін, Ю.В. Ковейно, Д.А. Козачук, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, В.В. Корнієць, М.М. Купалов, А.Є. Краковська, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінний, Л.С. Ладіна, І.О. Лавронова, О.О. Лавриненко, О.О. Левицький, І.В. Леусенко, В.М. Логойда, М.М. Лотоцький, В.В. Мартиновський, В.І. Мотиль, М.І. Марцун, Т.О. Мацелик, Р.В. Негара, В.І. Олефір, Д.В. Павленко, О.Є. Панфілов, І.В. Прасолов, Д.В. Приймаченко, А.В. Прокопов, О.М. Рєзнік, М.А. Самбор, А.О. Селіванов, О.М. Ситніченко, В.О. Спасенко, С.Г. Стеценко, Т.О. Татарова, В.І. Теремецький, В.І. Фелик, Є.І. Фролова, Є.С. Хайнацький, Д.М. Шатковська, Г.В. Шевчук, В.К. Шкарупа, Х.П. Ярмачі та ін.

Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, закони України, акти Кабінету Міністрів України, інших державних органів, акти органів місцевого самоврядування.

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали судової практики, оприлюдненої у Єдиному державному реєстрі судових рішень, правозастосовна практика інших органів, інформаційні звіти та статистичні дані.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що робота є одним із перших у вітчизняній науці адміністративного права монографічним дослідженням адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, після відміни карантину, спричиненого COVID-19, у контексті оновлення чинного законодавства та узагальнення практики його застосування. Сформульовано низку положень, висновків та практичних рекомендацій, які характеризуються науковою новизною, до найбільш значущих з яких належать:

у перше:

визначено співвідношення понять «карантин», «самоізоляція», «ізоляція» та «обсервація». Встановлено, що поняття «самоізоляція» та «обсервація» повністю охоплюються змістом поняття «карантин», оскільки застосовуються виключно у разі його встановлення та спрямовані на досягнення мети карантину, а поняття «ізоляція» співпадає із поняттям «обсервація»;

обґрунтовано, що правила карантину є центральним елементом правового режиму карантину, що забезпечують його практичну реалізацію та визначають межі дозволеної та забороненої поведінки, виступають критерієм оцінки правомірності дій суб'єктів і слугують підставою для притягнення до адміністративної відповідальності у разі їх порушення;

запропоновано під «правилами карантину» розуміти визначені у рішенні про встановлення карантину профілактичні, протиепідемічні та інші заходи, у тому числі підстави та порядок обов'язкової самоізоляції, перебування особи в обсерваторії (обсервації), госпіталізації до тимчасових закладів охорони здоров'я (спеціалізованих шпиталів), що є необхідними для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби;

обґрунтовано необхідність визначення процесуальної підстави для цілей адміністративної відповідальності за порушення правил карантину як процесуально-процедурну;

доведено конституційність встановлення на рівні підзаконних актів правил карантину, за порушеннях яких настає адміністративна відповідальність;

встановлено, що адміністративна відповідальність, передбачена ч. 2 ст. 44³ КУпАП (перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно) настає у разі введення карантину,

незалежно від обставин, які призвели до цього, навіть, у випадку коли необхідності у застосуванні індивідуальних засобів захисту немає;

визначено, що з 01.01.2022 органи Національної поліції позбавлено повноважень розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 44³ КУпАП та обґрунтовано необхідність повернення органам Національної поліції повноважень розглядати ці справи;

удосконалено:

наукові положення щодо законодавчих підстав визначення карантину окремим правовим режимом;

наукові підходи до співвідношення карантину як окремого правового режиму із правовими режимами надзвичайної ситуації та надзвичайного стану;

науковий підхід до визначення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

наукові тези щодо хронологічної послідовності нормативної, фактичної та процесуально-процедурної підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

розуміння нормативної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

положення щодо визначення випадків, у яких складається протокол про адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП;

набули подальшого розвитку:

підходи до визначення та систематизації наукових досліджень адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

положення щодо визначення призначення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, що полягає у забезпеченні дотримання його правил, тобто встановлених адміністративних, медико-санітарних та інших карантинних заходів, необхідних для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної

інфекційної хвороби, припинення їх порушень та застосування адміністративних стягнень;

наукові положення законодавчого визначення нормативної, фактичної та процесуально-процедурної підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину;

тези щодо поширення на відносини щодо притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину положень Закону України «Про адміністративну процедуру»;

наукові підходи до визначення складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП;

наукові підходи до звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення ст. 22 КУпАП у разі вчинення адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП;

запропоновано зміни і доповнення до положень КУпАП та Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки і пропозиції, сформульовані у дисертації, можуть бути використані у:

науково-дослідній діяльності – для подальшого дослідження адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, зокрема питань щодо визначення: змісту та особливостей карантину як об'єкта адміністративно-правової охорони; поняття, ознак та підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину; характеристики складу адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП тощо;

правотворчій сфері – для удосконалення положень КУпАП, Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та «Про систему громадського здоров'я», зокрема й інших законів та актів підзаконного характеру, якими визначено питання адміністративної відповідальності за

порушення правил карантину, а також при розробці нових законодавчих актів;

правозастосовній сфері – для удосконалення судової та правозастосовної практики притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 44³ КУпАП;

навчальному процесі – для підготовки монографій, підручників та посібників з навчальних курсів «Адміністративне право України», «Адміністративні правові заходи впливу», «Сучасна адміністративістика» і при викладанні відповідних дисциплін.

Апробація результатів дослідження. Дисертацію підготовлено та обговорено на кафедрі адміністративістики Національного університету «Одеська юридична академія». Положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертаційному дослідженні, доповідалися на міжнародній науково-практичній конференції «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (м. Одеса, 17 червня 2022 р.), міжнародній науково-практичній конференції присвяченій 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.), науково-практичному круглому столі «Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення» (м. Хмельницький, 9 грудня 2022 року), II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Забезпечення прав людини: національний і міжнародний виміри» (м. Вінниця, 09 грудня 2022 року), міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 19 травня 2023 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційної роботи викладено в 9 публікаціях, у т.ч. 3 – у наукових періодичних фахових виданнях категорії «Б», перелік яких затверджено МОН України, 1 – у

зарубіжному науковому виданні, 5 – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях та науково-практичному круглому столі.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації зумовлена метою та завданнями проведеного дослідження. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списків використаних джерел та додатку. Загальний обсяг дисертації становить 199 сторінок, з яких 153 сторінки – основний текст, списки використаних джерел – 28 сторінок (200 найменувань) та додатку на 2 сторінках.

РОЗДІЛ 1.

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ТА ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ КАРАНТИНУ

1.1. Історіографія дослідження адміністративної відповідальності за порушення правил карантину

Розпочинати дослідження з питання історіографії є не тільки традиційним, але й методологічно обґрунтованим, оскільки лише таким чином видається можливим визначити стан наукової розробленості обраної проблематики, провести огляд вже існуючих напрацювань, встановити основні тенденції розвитку наукової думки, їх вади та прогалини, а також з'ясувати ступінь її відповідності викликам правозастосовної практики.

У зв'язку з цим, досягнення мети та завдань цього дослідження об'єктивно вимагає визначення сучасного стану доктринальних напрацювань адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Передусім слід зазначити, що карантин як інструмент запобігання та протидії поширенню інфекційним хворобам відомий історії достатньо давно. При цьому, поява та застосування карантину нерозривно пов'язується із становленням держав та їх правовими системами, оскільки ефективність карантину неможлива без забезпечення його заходами примусу, у тому числі застосуванням заходів юридичної відповідальності.

Аналіз наукових джерел, безпосередньо або опосередковано присвячених досліджуваній проблематиці свідчить, що карантин, підстави та порядок його введення, заходи карантину, а також інструменти забезпечення їх ефективності постійно перебували у полі зору науковців. Вочевидь переломним став момент введення карантину, зумовленого

виникненням та поширенням COVID-19, що підтверджується кратним кількісним збільшенням відповідних досліджень та публікацій.

Враховуючи це, існуючі дослідження доцільно поділити у залежності від часу здійснення на дві групи: 1) ті, що проведено до введення карантину через поширення COVID-19 (тобто до 2020 р.); та 2) ті, що проведено після введення карантину через поширення COVID-19 (після 2020 р.).

Загальний аналіз наукових праць, що було здійснено до введення карантину через поширення COVID-19 (тобто до 2020 р.) свідчить, що карантин, його заходи, порядок та підстав введення, а також інструменти його забезпечення не поставали безпосереднім предметом самостійних досліджень. Окремі питання карантину, обмежувальних протиепідемічних заходів та інструментів забезпечення висвітлювались в межах більш ширшої тематики супутніх досліджень.

Хронологічно першим слід зазначити науковий доробок В.В. Мартиновського на тему: «Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів санітарно-епідеміологічної служби» [66]. Характеризуючи адміністративно-юрисдикційну діяльність органів санітарно-епідеміологічної служби щодо застосування адміністративних стягнень за порушення санітарного законодавства автор зазначає про їх повноваження накладати санкції у разі вчинення відповідних правопорушень. У зв'язку з цим, цілком доречно зазначається про те, що одне і те ж діяння може бути одночасно й адміністративним проступком, і фінансовим правопорушенням [66, с. 135], а тому характеризує й окремі адміністративні правопорушення в цій сфері. Проблематика адміністративної відповідальності за порушення правил карантину при цьому висвітлена не була.

Своєю чергою В.В. Корнієць представила дослідження на тему: «Адміністративно-правові основи відповідальності за правопорушення у санітарно-епідеміологічній сфері в контексті адміністративно-правової реформи в Україні» [53], у якому до заходів правової охорони відносин в

санітарно-епідеміологічній сфері відносить застосування юридичної відповідальності [53, с. 24], зокрема адміністративної, яка настає у разі вчинення адміністративного проступку у сфері забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення, а саме протиправної, винної умисної або необережної дії чи бездіяльності, яка посягає на стан здоров'я населення та середовище життєдіяльності людини і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [53, с. 32]. При цьому, введення карантину вчена відносить до наглядово-профілактичних заходів, тобто заходів спрямованих на запобігання порушенню санітарного законодавства в цій сфері [53, с. 115–116], але без конкретизації відповідальності за порушення правил карантину або санітарно-епідеміологічних та інших заходів під час дії карантину.

Діяльності органів внутрішніх справ у сферах санітарного та епідемічного благополуччя населення присвятила своє дослідження О.М. Ситніченко «Адміністративно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення України» [102]. Загалом у роботі характеризується роль та повноваження органів внутрішніх справ обмежувальних заходів санітарної та епідемічної спрямованості, у тому числі під час карантину та впровадження карантинно-обмежувальних заходів: запровадження особливого порядку в'їзду або виїзду на територію карантинної зони, тимчасова призупинка роботи розважальних закладів, закладів громадського харчування, роботи навчальних закладів тощо [102, с. 23]. Дослідниця зазначає, що механізм реалізації заходів із забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення має певні особливості, які відрізняють її від іншого виду діяльності органів публічної адміністрації, а зокрема органів внутрішніх справ, що направлена на забезпечення національної безпеки і тому відповідні принципи мають бути сформульовані таким чином, щоб врахувати виокремлені особливості (наприклад, під час реалізації карантину, або

забезпечення охорони зони відчуження) [102, с. 85–86]. Водночас, повноваження органів внутрішніх справ щодо притягнення до адміністративної відповідальності не досліджується.

Проблематика адміністративно-правового регулювання сфери санітарного та епідемічного благополуччя населення досліджувала також Т.О. Татарова [104]. Насамперед слід звернути увагу на те, що вона фактично ототожнює поняття «карантин» та «обмежувальні заходи», надаючи перевагу останньому, оскільки вживає поняття «обмежувальні заходи (карантин)» [104, с. 81]. Більше того, це поняття пропонувалось закріпити у Законі України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [88] як «адміністративні, медико-санітарні, ветеринарні та інші заходи, спрямовані на запобігання поширенню інфекційних захворювань і передбачають особливий режим господарської та іншої діяльності, обмеження пересування населення, транспортних засобів, вантажів, товарів і тварин» [104, с. 81]. Запропоноване визначення є надто широким, оскільки стосується господарської діяльності та охоплює як населення, так і транспортні засоби, вантажі, товари і тварин.

У дисертації «Адміністративно-правове регулювання протидії соціально небезпечним хворобам в Україні» [54] М.М. Купалов приділяє увагу карантину, який визначає обмежувальним протиепідемічним заходом [55, с. 149]. Також, на його думку, найбільш важливими питаннями належної реалізації такого важливого заходу, як карантин є: по-перше, чітке визначення органів і посадових осіб, які вправі встановлювати карантин; по-друге, організаційні та процедурні питання реалізації цього заходу, перш за все, з позицій забезпечення прав і свобод громадян [55, с. 151].

Особливого значення у контексті предмету цього дослідження є тези науковця про те, що «поряд із цим слід звернути увагу на питання відповідальності за порушення вимог закону в разі встановлення карантину» [55, с. 151]. При цьому, аналізуючи передбачені КУпАП склади

адміністративних правопорушень, пов'язаних із протидією поширенню соціально небезпечних хвороб М.М. Купалов зазначає, що деякі з них стосуються протидії таким захворюванням прямо (ст. 42 – порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм; ст. 42³ – виробництво, зберігання, транспортування або реалізація продуктів харчування чи продовольчої сировини, забруднених мікроорганізмами та іншими біологічними агентами понад гранично допустимі рівні; ст. 44¹ – ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження; ст. 45 – ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу; ст. 45¹ – порушення встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) її компонентів і препаратів; ст. 46 – умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою), інші ж – опосередковано (ст. 42⁴ – продаж лікарських засобів без рецепта у заборонених законодавством випадках; ст. 44² – порушення обмежень, встановлених для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності; ст. 46² – порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством) [55, с. 172–173]. Проте, роль адміністративної відповідальності у забезпечення дотримання карантину залишилась поза увагою.

До проблематики адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії соціально небезпечним захворюванням зверталась Д.М. Шатковська у праці «Адміністративно-правове регулювання організації охорони здоров'я при соціально небезпечних захворюваннях» [118]. Водночас, про карантин вчена згадує у контексті поділу соціально небезпечних хвороб на інфекційні (туберкульоз, венеричні захворювання, СНІД, лепра, гепатити, карантинні захворювання) та неінфекційні (психічні захворювання, хронічний алкоголізм, наркоманія, тютюнопаління, онкологічні та серцево-судинні захворювання) захворювання [118, с. 26], при цьому обґрунтовується, що ВІЛ-інфекції не

потребують ізоляції хворих або носіїв вірусу, проведення яких-небудь спеціальних карантинних заходів [118, с. 33]. Заслужують на увагу й твердження Д.М. Шатковської про те, що «у разі ситуаційних соціально небезпечних хвороб протидія їм повинна мати оперативний характер, бути спрямованою на швидке виявлення та лікування хворих, здійснення належних карантинних заходів» [118, с. 32], але до визначення, які карантинні заходи є «належними» та яким чином повинна забезпечуватися їх ефективність, вчена не вдається.

Зустрічаються випадки ігнорування карантину під час проведення досліджень на суміжні теми. До прикладу, О.О. Лавриненко у праці «Адміністративно-правове регулювання профілактичної діяльності у сфері охорони здоров'я» [57] про карантин взагалі не згадує. У свою чергу, Б.О. Логвиненко у докторській дисертації на тему: «Публічне адміністрування сферою охорони здоров'я в Україні: теорія і практика» [63] згадує поняття «карантин» один раз у контексті реформування системи охорони здоров'я громадян, проте у цитуванні іншого джерела.

Таким чином, дослідження, що проводились до введення карантину через поширення COVID-19 характеризуються поверхневим аналізом карантину та забезпеченням дотриманням, встановлених внаслідок його введення правил. У свою чергу, питання застосування примусових заходів за порушення правил карантину, у тому числі заходів адміністративної відповідальності, предметом наукових досліджень не поставали.

Загальний аналіз наукових праць, представлених після введення карантину через поширення COVID-19 (з 2020 р.) вказує на істотне розширення предметної спрямованості питань пов'язаних із визначення змісту та правової природи карантину, конституційних та законодавчих підстав його введення, можливих обмежень прав і свобод осіб, а також механізмів та інструментів забезпечення дотримання, оскільки наряду із необхідністю належного правового забезпечення впровадження карантину та відповідних заходів, очевидною стала потреба їх практичного втілення,

що виявилось неможливим без застосування примусових заходів. У зв'язку з цим, починають активно досліджуватися питання встановлення та застосування державного примусу та заходів юридичної відповідальності як інструментів забезпечення дотримання карантину та запроваджених карантинних заходів.

За хронологією першим слід вказати дослідження О.О. Воронятнікова «Публічне адміністрування сферою санітарного та епідемічного благополуччя населення» [20], що присвячено окремим аспектам адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, вже під час введення карантину COVID-19, зокрема особливостям адміністративної відповідальності за порушення норм публічного адміністрування сферою санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Передусім слід зазначити, що автор формулює власне визначення поняття «адміністративна відповідальність за порушення норм законодавства про санітарне та епідемічне благополуччя населення», під яким розуміє «урегульовану нормами процесуального права примусова діяльність юрисдикційних суб'єктів, що полягає в застосуванні до правопорушника санітарно-епідемічних заходів впливу та настанні негативних наслідків» [20, с. 313]. Заслужовують на увагу також висновки автора щодо визначення адміністративної відповідальності за порушення норм сфери санітарного та епідемічного благополуччя населення окремим підінститутом адміністративної відповідальності, який характеризують такі ознаки, як: «1) склад адміністративного порушення норм законодавства про санітарне та епідемічне благополуччя населення визначено в ст. 26, ч. 1 ст. 38, ч. 2 ст. 38, ст. 42, ст. 44 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»; ст.ст. 17, 35, 38, 41 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб»; ст.ст. 41, 44-3, 150, ч. 3 ст. 165-2, 188-11, 188-22 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також іншими законодавчими та

підзаконними нормативно-правовими актами; 2) передбачає застосування до правопорушників адміністративних стягнень та фінансових санкцій; 3) порушення норм законодавства про санітарне та епідемічне благополуччя населення є посяганням на життя та здоров'я людини, що визначені Конституцією України як найвища соціальна цінність; 4) підвідомчість справ про вчинені адміністративні порушення норм законодавства про санітарне та епідемічне благополуччя населення належить: адміністративним комісіям; районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судам (суддям); органам державної санітарно-епідеміологічної служби; 5) до адміністративної відповідальності за порушення норм законодавства про санітарне та епідемічне благополуччя населення притягаються винні особи, що вчинили протиправне діяння: громадяни України, іноземці, особи без громадянства, суб'єкти провадження господарської діяльності, посадові особи органів публічної адміністрації, у тому числі посадові особи державної санітарно-епідеміологічної служби України, тобто загальні і спеціальні суб'єкти адміністративного права; 6) акт про притягнення до адміністративної відповідальності приймається одноосібно» [20, с. 313–315]. Водночас, головним недоліком аналізованої праці, з позицій предмета цього дослідження, є одночасне охоплення адміністративної відповідальності за усі адміністративні правопорушення у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, у тому числі передбачених ст. 44³ КУпАП. У зв'язку з цим, більшість авторських висновків та пропозицій є узагальненими стосовно цих всіх правопорушень, без конкретизації особливостей адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

У дисертаційній роботі «Адміністративно-правове регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні» [105] Є.С. Хайнацький встановлення карантинних обмежень та протиепідемічних заходів відносить до груп відносин, у епідеміологічне благополуччя як об'єкт

адміністративно-правового регулювання [105, с. 6]. Крім того, автор визначає діяльність окремих правоохоронних органів щодо вирішення питань про притягнення чи не притягнення особи до адміністративної відповідальності у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на сферу епідеміологічного благополуччя, зокрема ч. 2 ст. 44³ КУпАП, реалізацією епідеміологічного контролю щодо попередження та припинення правопорушень у сфері епідеміологічного здоров'я населення [106, с. 51], а також звертає увагу на те, що чинним адміністративно-деліктним законодавством і досі регламентована можливість ліквідованої Державної санітарно-епідеміологічної служби України приймати рішення в провадженнях у справах про адміністративні правопорушення, у тому числі закріплені у ст. 44³ КУпАП, у контексті чого залишається незрозумілим який саме суб'єкт наразі притягує осіб до адміністративної відповідальності: МОЗ України чи Держпродспоживслужба [106, с. 52]. Разом з тим, зважаючи на предмет дослідження питання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину залишилися поза увагою.

У рамках дослідження «Адміністративно-правова охорона населення від інфекційних хвороб» [7] Б.В. Богдан охарактеризувала засади та правове регулювання адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб. Під механізмом адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб Б.В. Богдан пропонує розуміти «систему адміністративних, організаційних, правових засобів, які застосовуються органами державної влади та органами місцевого самоврядування з метою забезпечення прав населення в окремій сфері правовідносин – щодо охорони від інфекційних хвороб» [7, с. 94]. Серед структурних елементів механізму адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб важливе місце займає адміністративна відповідальність, дослідженню якої присвячено окремий підрозділ роботи. Вчена пропонує власне визначення поняття «адміністративна відповідальність за порушення законодавства у сфері охорони населення від інфекційних

хвороб», а також визначає загальні та специфічні ознаки останньої. Окремої уваги потребують визначені специфічні ознаки адміністративної відповідальності у сфері адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб: «1) специфічна сфера застосування – адміністративно-правова охорона населення від інфекційних хвороб; 2) підставою для притягнення є адміністративне правопорушення (проступок) у сфері адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб; 3) склад адміністративного правопорушення визначається нормами законодавства у сфері адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб та полягає у порушенні профілактичних, санітарних, обмежувальних (протиепідемічних) заходів, а також правил встановлення карантину, які можуть бути введені для убезпечення населення від поширення інфекційних хвороб; 4) до суб'єктів, які несуть адміністративну відповідальність за порушення законодавства, яким урегульована охорона населення від інфекційних хвороб, належать юридичні та фізичні особи, що порушують норми Законів України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист населення від інфекційних хвороб» та іншими нормами законодавства; 5) наслідком вчинення адміністративного правопорушення у даній сфері є складання протоколу про адміністративні правопорушення, що посягають на суспільні відносини у сфері охорони населення від інфекційних хвороб; 6) чітко визначене коло суб'єктів публічної адміністрації, які уповноважені накладати на правопорушника адміністративні стягнення; 7) адміністративна відповідальність за правопорушення законодавства у сфері охорони населення від інфекційних хвороб є менш суворою, ніж кримінальна відповідальність, і не передбачає судимості та інших правових наслідків стосовно порушника; 8) адміністративна відповідальність за порушення у цій сфері є позасудовим видом правової відповідальності; 9) штраф – основний вид адміністративного стягнення, що застосовується за порушення норм

законодавства у сфері адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб» [7, с. 161–162]. Передусім слід зазначити, що не усі наведені ознаки дійсно характеризують адміністративну відповідальність у сфері адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб, зокрема сумнівними є твердження про позасудовий характер адміністративної відповідальності, оскільки справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 1 ст. 44³ КУпАП розглядають суди.

В частині суб'єктного складу осіб, яких може бути притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 44³ КУпАП, Б.В. Богдан зауважує, що застосування юридичної конструкції щодо визначення суб'єктного складу – «громадян» – ставить під сумнів, чи застосовуватиметься санкція даної статті до осіб без громадянства або іноземних громадян, у зв'язку з чим пропонує заміни «громадян» на словосполучення «фізичних осіб» [7, с. 165]. Зазначена пропозиція не є достатньо обґрунтованою, оскільки положеннями ст. 16 КУпАП однозначно передбачається, що «іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України» [44], тому практичної необхідності у внесенні запропонованих змін немає.

Загалом, варто констатувати, що Б.В. Богдан робить важливі висновки щодо визначення змісту та призначення адміністративної відповідальності як інструменту забезпечення адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб, аналізує судову практику та формулює цікаві пропозиції стосовно її удосконалення. Поряд з цим, визначений предмет дослідження зумовив лише часткове приділення уваги адміністративній відповідальності за порушення правил карантину.

У дисертаційному дослідженні Ю.В. Бурченко на тему: «Адміністративна відповідальність за порушення правил карантину» [12] та інших опублікованих праць [15, 13, 14, 11] здійснюється ґрунтовний аналіз історичних витоків карантину та відповідальності за порушення

карантину, а також охарактеризовано поняття, ознаки та принципи адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, механізм притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, зарубіжний досвід та напрями вдосконалення інституту адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

Адміністративну відповідальність за порушення правил карантину, вчена визначає як «правовідносини, що виникають в результаті порушення встановлених законодавством України адміністративних та медико-санітарних заходів між органами адміністративної юрисдикції (від держави) та правопорушником і знаходять свій вираз у застосуванні адміністративних стягнень з метою припинення суспільно-шкідливої поведінки, попередження поширення інфекційних хвороб та стимулювання позитивної поведінки [12, с. 59, 67]. Очевидною є спроба авторки максимально широко описати зміст правовідносин щодо притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, але при цьому запропоноване поняття є надто теоретичним та складним для практичного застосування.

Поза увагою Ю.В. Бурченко залишилося визначення поняття та правової природи терміну «карантин», змістовного наповнення поняття «правила карантину» (хоча, як зазначається саме це поняття є більш влучним та коректним [12, с. 59]), визначення підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Незважаючи на предмет дослідження питання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину досліджено у вузькому контексті, що не дає можливості встановити зв'язок між правовим регулюванням карантину та адміністративною відповідальністю за порушення правил карантину. Зрештою варто зазначити наукові доробки Ю.В. Бурченко є важливою початковою віхою у дослідженні адміністративної відповідальності за порушення правил карантину в Україні, що заклала цінні концептуальні

положення, висвітливши проблемні аспекти, які потребують подальшого поглиблення та конкретизації в наступних дослідженнях.

Змістовно схожу тематику досліджував і О.Л. Дзюбенко у дисертації «Адміністративна відповідальність за порушення правил щодо карантину людей» [26] та наукових статтях [27, 28, 25, 29]. Науковець характеризує теоретико-історичні аспекти поняття та підстав запровадження карантину, законодавчі та доктринальні підходи до розуміння карантину, а також аналізує поняття та склад порушення правил щодо карантину людей, на підставі аналізу правозастосовної практики формулює пропозиції щодо підвищення ефективності системи адміністративних стягнень у сфері відповідальності за порушення правил щодо карантину людей.

За авторським визначення карантин є «правовим режим, що включає в себе комплекс адміністративних, медико-санітарних, організаційних, обмежувальних, протиепідемічних заходів, які запроваджуються з метою не допустити поширення інфекційних захворювань на території держави, які обмежені у часі й просторі, та передбачають відокремлення карантинного об'єкта від інших об'єктів» [26, с. 37]. Загальний аналіз запропонованого визначення свідчить про його наповненість поняттями, зміст яких автором не розкривається. Це, зокрема, стосується зазначених заходів – адміністративних, медико-санітарних, організаційних, обмежувальних та протиепідемічних, а також вжитих термінів «об'єкт» та «карантинний об'єкт». Також під час аналізу законодавства автор також характеризує офіційні визначення поняття «карантин», що вживається в інших сферах, зокрема карантин рослин, тварин, лікарських засобів, тканин і клітин тощо [26, с. 34–36]. Видається очевидним, що визначення карантину у цих сферах не має жодного відношення до карантину людей, що запроваджується у зв'язку з поширення інфекційних хвороб.

Таким, що не зовсім узгоджуються із предметом дослідження О.Л. Дзюбенко, є підрозділ присвячений правовому статусу суб'єктів публічної адміністрації та фізичних і юридичних осіб в умовах

запровадження режиму карантину, оскільки це не має безпосереднього відношення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

Важливими є висновки, що стосуються визначення та співвідношення між собою правового режиму карантину та правового режиму надзвичайного стану. Так, О.Л. Дзюбенко виокремлює такі спільні риси адміністративно-правових режимів надзвичайного стану та карантину: «вони реалізуються в сфері національної безпеки, об'єкти цих режимів пов'язанні з її забезпеченням; особливе методичне забезпечення полягає в можливості обмеження прав і свобод фізичних та юридичних осіб та покладання на них додаткових обов'язків; специфічна сукупність видів юридичної відповідальності правового режиму карантину полягає у встановленій адміністративній відповідальності за порушення правил карантину щодо людей та кримінальної відповідальності, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширення інфекційних захворювань» [26, с. 89].

Основні відмінності цих режимів, на думку О.Л. Дзюбенко, зумовлено тим, що надзвичайний стан належить до надзвичайних режимів, а карантин – до екстраординарних, а також те, що надзвичайний стан запроваджуються при найвищому рівні небезпеки в країні, а карантин передбачений як додатковий захід у межах надзвичайного режиму або як самостійний адміністративно-правовий режим може встановлюватись для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб [26, с. 109]. Крім того, карантин відрізняється від надзвичайного стану процедурою встановлення, строком дії, обсягом обмежень прав фізичних і юридичних осіб, заходами по ліквідації надзвичайної ситуації, юридичною відповідальністю суб'єктів [26, с. 109].

В частині, що стосується порушення правил щодо карантину людей у праці характеризуються поняття, ознаки та підстави адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей, склади

адміністративних правопорушень та особливості реалізації адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей.

Непозбавленими вад є й окремі положення цього дисертаційного дослідження. Для прикладу, автор фактично ототожнює підстави адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей і об'єктивну сторону адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП [26, с. 126-127], зазначаючи, що «підставою такої відповідальності за ч. 1 (ст. 44³ КУпАП – О.Ч.) є адміністративне правопорушення в зазначеній сфері, а саме порушення 1) правил щодо карантину людей; 2) санітарно-гігієнічних правил і норм; 3) санітарно-протиепідемічних правил і норм; 4) рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами» [26, с. 126], а «підставою адміністративної відповідальності за ч. 2 є перебування особи в 1) громадських будинках, 2) спорудах, 3) громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, також і виготовлених самостійно» [26, с. 126–127].

Дискусійними є й окремі ознаки адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей, зокрема те, що особливий засіб адміністративного впливу – це адміністративні стягнення у вигляді штрафу [26, с. 127], хоча у даному випадку йдеться про одне із адміністративних стягнень, яке застосовується до великої кількості адміністративних правопорушень. Також сумнівною є ознака, яка полягає у тому, що адміністративній відповідальності за порушення правил щодо карантину людей характерним є особливий порядок реалізації адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей, який передбачає значно простішу та більш оперативну процедуру притягнення до адміністративної відповідальності, ніж аналогічні процедури притягнення до кримінальної відповідальності [26, с. 128]. Порядок

притягнення до адміністративної відповідальності у будь-якому випадку є більш спрощеним у порівнянні із притягненням до кримінальної відповідальності, у зв'язку з цим, це не характеризує виключно адміністративну відповідальність за порушення правил карантину. Аналогічний висновок слід викласти і частині порядку притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, оскільки встановлений положеннями КУпАП порядок не вирізняється спеціальними умовами.

Таким чином, у дисертаційному дослідженні О.Л. Дзюбенко здійснено спробу комплексно охарактеризувати адміністративну відповідальність за порушення правил карантину, в результаті чого зроблено важливі як теоретичні, так і практичні висновки. Водночас, її орієнтованість лише на карантин, введений з метою запобігання COVID-19, призводить до втрати універсальності, зокрема у разі введення карантину з іншої причини.

Уваги потребує і дисертаційне дослідження О.О. Левицького, виконане на тему: «Адміністративно-правове забезпечення карантинних та протиепідемічних заходів в Україні» [60]. Перш за все варто зазначити про спрямованість предмету роботи на матеріально-правове регулювання карантину, зокрема його поняття, ознак, порядку та принципів введення, а також системи уповноважених суб'єктів.

Поряд з цим, характеризується і адміністративно-правовий механізм забезпечення карантинних та протиепідемічних заходів. Втім, більш детальний аналіз вказує на те, що О.О. Левицький до правових засад забезпечення карантинних та протиепідемічних заходів відносить виключно нормативно-правові акти, зокрема Конституцію України, закони і підзаконні документи [60, с. 89–90]. Своєю чергою, адміністративно-правовими інструментами забезпечення карантинних та протиепідемічних заходів автор визначає «становлять сукупність регламентованих законодавством України та вчинюваних у встановленому порядку

уповноваженими суб'єктами юридично значимих дій, операцій та процесів, що застосовуються з метою створення умов та організації здійснення діяльності щодо забезпечення та реалізації відповідних заходів» [60, с. 111], до яких відноситься: 1) видання адміністративно-управлінських актів; 2) здійснення медико-санітарної регламентації; 3) проведення процедури публічних закупівель; 4) зонування території держави; 5) здійснення державного нагляду і контролю [60, с. 122]. Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину серед адміністративно-правових інструментів забезпечення карантинних та протиепідемічних заходів не виокремлюється, що безпідставно обмежує її значення як у контексті загальної, так і спеціальної превенції.

Вдосконалення адміністративно-правового забезпечення впровадження та реалізації протиепідемічних заходів в Україні досліджував Д.В. Павленко у роботі «Адміністративно-правове забезпечення впровадження та реалізації протиепідемічних заходів в Україні» [75]. Неможливо не погодитись із автором у тому, що кризи екологічного характеру, зокрема такі як епідемії й пандемії, постійно виникають із певною періодичністю, відрізняючись своїми масштабами та рівнем загрози для життя за показниками поширюваності, швидкості захворюваності, кількості летальних випадків тощо, а тому проблематика захисту населення від природніх викликів завжди була й залишатиметься актуальною [75, с. 27]. Враховуючи, навіть, вузько спрямовані дослідження, присвячені зокрема адміністративній відповідальності за порушення правил карантину, введеного через виникнення та поширення COVID-19, мають бути направлені на досягнення більш універсальних висновків та пропозицій, застосовуваних й до карантинів, введених через інші інфекційні хвороби.

Цікавими є думки автора стосовно визначення змісту впровадження і реалізацію ПЕЗ (протиепідемічних заходів – О.Ч.) як діяльності,

здійснюваної уповноваженими на це СПА (суб'єктів публічної адміністрації – О.Ч.), фізичними та юридичними особами, спрямованої на досягнення цілей ПЕЗ, включаючи забезпечення реалізації прав і свобод людини, яка полягає у створенні умов, необхідних для здійснення ПЕЗ на практиці шляхом виконання дій підготовчого характеру, та безпосередньому виконанні вимог, правил, рекомендацій, які уособлюють собою ті або інші ПЕЗ [75, с. 63]. У подальшому Д.В. Павленко вказує, що за порушення вимог щодо впровадження і реалізації ПЕЗ (протиепідемічних заходів – О.Ч.) передбачено адміністративну відповідальність та у якості підтверджуючого прикладу наводить ст. 44³ КУпАП [75, с. 70]. Проте, видається, що у даному випадку не враховано те, що ст. 44³ КУпАП передбачено адміністративну відповідальність виключно в частині додержання правил карантину, які встановлено у відповідності до законодавства уповноваженими суб'єктами, що виключає можливість її застосування у випадку порушення порядку впровадження протиепідемічних заходів. Проте, безпосередня характеристика адміністративної відповідальності за порушення правил карантину автором не проводилася.

Необхідно також звернути увагу на дисертаційне дослідження О.М. Геглюк на тему «Публічне адміністрування у сфері охорони здоров'я» [21], яке є прикладом праць, хоча і проведених у посткарантинний період, але поряд з цим з повним ігноруванням останнього.

Період карантину також призвів до публікаційної активності науковців у спеціальних періодичних виданнях. У зв'язку з цим, необхідно також визначити їх внесок у розроблення проблематики адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Загальний аналіз періодичних видань вказує, що на цьому рівні досліджуються питання правової природи відповідальності за порушення правил карантину, особливості складу відповідного адміністративного правопорушення,

проблеми кваліфікації діянь, співвідношення адміністративної та кримінальної відповідальності, а також ефективність застосування санкцій.

Проблемні питання адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей досліджувала В.О. Спасенко [103]. Так, у частині притягнення до адміністративної відповідальності за порушення обмежень, установлених органами місцевого самоврядування, слушно зазначається про необхідність уніфікації й унормування норм Загальної й Особливої частин КУпАП у контексті внесення змін до ст. 5 КУпАП, що сприятиме дотриманню прав і свобод людини і громадянина в цій сфері [103, с. 203].

До проблемних аспектів застосування ст. 44³ КУпАП також звертались О.Ю. Дрозд та В.І. Мотиль [30]. На переконання авторів ст. 44³ КУпАП містить певні вади, які перешкоджають її ефективному застосуванню на практиці працівниками Національної поліції України, до яких відносять: 1) труднощі відмежування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 325 КК України, від адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП; 2) бланкетність диспозиції ст. 44-3 КУпАП; 3) надмірно суворі санкції ч. 1 ст. 44-3 КУпАП; 4) невідповідність назви ст. 44-3 КУпАП її змісту тощо; 5) неоднозначність практики притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей тощо [30, с. 120–121]. У зв'язку з цим, автори роблять висновок, що заборонна адміністративно-правова норма, передбачена у ст. 44³ КУпАП, потребує удосконалення в контексті відмежування її від кримінального правопорушення, передбаченого ст. 325 КК України, встановлення науково обґрунтованих санкцій у ч. 1 ст. 44-3 КУпАП, корекції назви цієї статті, а також чіткості визначення її диспозиції [30, с. 123].

У статті «Адміністративна відповідальність за порушення правил щодо карантину людей» [98] А.В. Прокопова та А.Є. Краковська здійснили

аналіз історичних передумов встановлення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, а також охарактеризували ст. 44³ КУпАП. У висновку зазначається, що введення статті 44³ КУпАП є позитивною подією, оскільки дана стаття є одним із засобів попередження поширення коронавірусної хвороби 2019 (COVID-19) на території України, але це не відмінює той факт, що стаття містить недоліки та потребує удосконалення і з точки зору змісту, і з точки зору її застосування [98, с. 197]. Враховуючи це, автори пропонують вирішити питання щодо бланкетності частини першої ст. 44³ КУпАП та пом'якшити санкції за її порушення.

Особливості притягнення до відповідальності у сфері господарської діяльності, зокрема у закладах торгівлі та громадського харчування, досліджувала В.М. Логойда [64], на прикладі конкретної справи про адміністративне правопорушення, що перебувала на розгляді суду. Розмежування адміністративних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 44³ КУпАП та ч. 2 ст. 44³ КУпАП на думку автора полягає у тому, що у випадку перебування будь-яких осіб в громадських будинках / спорудах під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот (в тому числі виготовлених самостійно, такі особи повинні притягатися до адміністративної відповідальності виключно за ч. 2 ст. 44³ КУпАП, а суб'єкти господарювання (фізичні особи – підприємці) або їх посадові особи (якщо йдеться про юридичних осіб) – за ч. 1 ст. 44³ КУпАП [64, с. 261–262].

Окремі аспекти удосконалення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину людей на основі аналізу правозастосовної практики місцевих судів здійснювали Є.В. Дуліба та В.І. Теремецький [31]. На їх думку аналіз правозастосовної практики місцевих судів щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення

правил карантину людей свідчить, що на практиці мету встановлення такої адміністративної відповідальності не досягнуто [31, с. 114].

Склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП, досліджували О.М. Волуйко [18], М.І. Марцун [68], М.А. Самбор [101]. Як зазначає О.М. Волуйко ефективне застосування цієї норми (ст. 44³ КУпАП – О.Ч.) як заходу адміністративного примусу потребує правильного визначення елементів складу цього правопорушення – об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта, суб'єктивної сторони, що також є необхідною умовою дотримання принципу законності під час провадження у справі про адміністративне правопорушення [18, с. 47].

До характеристики санкцій, передбачених ст. 44³ КУпАП звертались Є.В. Курінний [56] та О.М. Волуйко [17]. Занадто значний розмір штрафів, зафіксованих у санкціях ст. 44³ КпАП Є.В. Курінний вважає помітною вадою існуючої адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей [56, с. 149]. На його думку ситуація з непомірними розмірами адміністративних штрафів, передбачених санкціями ст. 44³, вкотре переконує нас у необхідності дуже виважено та відповідально ставитися до використання значного потенціалу адміністративних стягнень, зокрема й штрафу [56, с. 149].

У свою чергу, О.М. Валуйко проводить порівняльний аналіз санкцій ст. 44³ КУпАП з санкціями схожих статей КУпАП та ст. 325 Кримінального кодексу України [54], в результаті якого зазначає про те, що санкції ст. 44³ КУпАП притаманна: 1) надмірна суворість розмірів штрафів для окремих категорій громадян; 2) її безальтернативний характер, оскільки санкція цієї статті, крім штрафу, не передбачає будь-яких інших видів адміністративних стягнень; 3) відсутність належної диференціації адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачені ст. 44-3 КУпАП; 4) наближеність міри стягнення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП, до розмірів покарань, передбачених ст. 325 КК України [17, с. 42].

Провадження у справах про порушення правил щодо карантину людей досліджували М.І. Марцун [67], М.А. Самбор [100], Г.В. Шевчук [119]. За висновками Г.В. Шевчука практика застосування ст. 44³ КУпАП свідчить про наявність значних недоліків, які стають на заваді притягненню до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей, які пов'язує з вадами конструкції ст. 44³ КУпАП: 1) наявність бланкетної диспозиції статті, що обумовлює необхідність зазначати в протоколі нормативно-правовий акт, у якому передбачено правопорушення, вчинене особою, а також зазначати відповідні статті, їхні частини, пункти; 2) надмірно суворі безальтернативні санкції, що ймовірно штовхають суд до закриття провадження у зв'язку з малозначністю, та недоліками в роботі підрозділів Національної поліції України під час складання протоколу про адміністративне правопорушення та збору необхідних доказів [119, с. 43].

Особливості документування адміністративного правопорушення в сфері порушення правил карантину людей досліджував М.А. Самбор [100], який доходить висновку, що «доведення винуватості у вчиненні особою адміністративного правопорушення за ст. 44³ КУпАП покладається на посадових осіб, уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення за цією статтею. Під час документування цього виду адміністративних правопорушень слід встановлювати форму вини, яка, на нашу думку, має впливати на розмір штрафу як адміністративного стягнення у межах санкції даної статті» [100, с. 69].

Таким чином, адміністративна відповідальність за порушення правил карантину на сучасному етапі перебуває у стані становлення як самостійного, комплексного інституту адміністративного права, який потребує подальшої систематизації, вдосконалення та адаптації до вимог забезпечення захисту населення від інфекційних хвороб та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення, а також міжнародних стандартів у сфері захисту публічного здоров'я та прав людини.

Проведений аналіз існуючих наукових праць підтверджує необхідність подальшого комплексного реформування адміністративно-деліктного законодавства у цій сфері, що має здійснюватися на основі поєднання науково обґрунтованих підходів, практичного досвіду та принципів правової держави, що засвідчує актуальність цієї роботи.

1.2. Змістовно-понятійна характеристика карантину як об'єкта адміністративно-правової охорони

Дослідження адміністративної відповідальності за порушення правил карантину неможливе без здійснення змістовно-понятійної характеристики карантину, центральної правової категорії цих відносин. Лише змістовні риси та властивості карантину, його призначення, порядок та підстави введення дозволяють визначити потребу в забезпеченні карантину адміністративно-правовими засобами, у тому числі заходами адміністративної відповідальності.

Аналіз чинного законодавства свідчить, що поняття «карантин» вживається у різних сферах суспільних відносин, що зумовлює його відмінне змістовне навантаження. З урахуванням предмету, визначеної мети та завдань цього дослідження обмежуємось виключно сферою захисту населення від інфекційних хвороб. У відповідності до цього, у сучасній науковій доктрині поняття «карантин» характеризується відсутністю уніфікованого підходу до його визначення, що обумовлено його міждисциплінарною природою. Карантин функціонує одночасно як медико-біологічна, соціальна та правова категорія, що зумовлює формування різних підходів до його розуміння.

Медико-біологічний підхід є історично первинним та концептуально базовим у формуванні поняття «карантин», оскільки його витoki безпосередньо пов'язані з розвитком епідеміології та практикою боротьби з інфекційними захворюваннями. У межах цього підходу карантин

розглядається насамперед як система заходів медичного характеру, спрямованих на локалізацію джерел інфекції та розрив механізмів її передачі серед населення.

Санітарно-епідеміологічний підхід до визначення поняття «карантин» сформувався як розвиток медико-біологічного підходу та відображає перехід від суто медичного розуміння карантину до його сприйняття як складової державної політики у сфері охорони здоров'я. У межах цього підходу карантин розглядається не лише як інструмент боротьби з інфекційними захворюваннями, але і як комплекс організаційних, санітарних та профілактичних заходів, що реалізуються на рівні держави.

Визначення карантину відповідно до медико-біологічного та санітарно-епідеміологічного підходів розкривають первинну сутність карантину як засобу боротьби з інфекційними захворюваннями, однак є недостатнім для його повного розуміння у межах юридичної науки. Розуміння цих підходів виступає необхідною, але не самодостатньою складовою комплексного підходу до визначення карантину, який має бути доповнений адміністративно-правовим аналізом.

Саме в межах правового підходу карантин визначається не лише як сукупність медичних чи організаційних заходів, а як самостійне правове явище – особливий адміністративно-правовий режим. Варто сказати, що в межах цього підходу карантин набуває чітко визначеної нормативної форми, стає елементом системи публічного адміністрування у цій сфері та забезпечується механізмами державного примусу. Вищезазначене обумовлює те, що у межах правового, а точніше адміністративно-правового, підходу карантин є спеціальним правовим режимом, який запроваджується державою у відповідь на загрозу поширення інфекційних захворювань, специфіка якого полягає у поєднанні елементів адміністративного примусу, публічного адміністрування та санітарно-епідемічного контролю.

Враховуючи це, необхідно визначити та охарактеризувати законодавчий зміст карантину, що дозволить встановити його властивості як об'єкта адміністративно-правової охорони.

У положеннях абз. 17 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» поняття «карантин» визначається як «адміністративні та медико-санітарні заходи, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб» [90]. Слід звернути увагу на те, що наведене офіційне визначення не змінювалось з моменту прийняття зазначеного Закону, навіть, в умовах карантину, введеного через поширення COVID-19. Це свідчить про сталість законодавчого розуміння поняття «карантин» та визнання його таким, що відповідає сучасним вимогам регулювання суспільних відносин.

У п. 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про систему громадського здоров'я» закріплюється більш розширене визначення поняття «карантин», відповідно до якого це «адміністративні та медико-санітарні заходи, що застосовуються для запобігання поширенню інфекційних хвороб, контамінації біологічним агентом, хімічним чи радіаційним чинником» [97]. У цілому, наведене визначення не тільки зберігає законодавчий підхід до тлумачення поняття «карантин», закладене положеннями Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», а й майже повністю дублює його, фактично уточнюю лише причини його введення, зокрема контамінації біологічних агентів, хімічних чи радіаційних чинників.

На відміну від медико-біологічного та санітарно-епідеміологічний підходів, законодавчий підхід до визначення «карантину» акцентує увагу на ролі держави у формуванні та реалізації карантинних заходів. З огляду на це, «карантин» розглядається як елемент системи публічного адміністрування у сфері охорони здоров'я.

На думку І.В. Міщук для характеристики карантину необхідно використати такі критерії: 1) порядок введення; 2) сукупність певних

правил та обмежень; 3) мета та сфера застосування; 4) заходи примусу [70, с. 163]. Своєю чергою, до рис карантину, за визначенням О.Л. Дзюбенко, відносяться: «по-перше, це комплекс заходів різної спрямованості: адміністративних, медико-санітарних, організаційних, правових, обмежувальних, протиепідемічних тощо; по-друге, такі заходи обмежені 1) часом: до поліпшення епідеміологічної ситуації чи прийняття подальшого рішення щодо об'єкта карантину уповноваженим органом та 2) місцем: карантин установлюється на відповідній території, яка може включати як усю державу, так і окремі регіони, лікарні тощо; по-третє, вони мають певну мету – не допустити поширення інфекційних захворювань на території держави; по-четверте, карантин передбачає відокремлення (ізоляцію) карантинного об'єкта від інших та здійснення моніторингу щодо нього; по-п'яте, карантин представляє собою правовий режим, тому в законодавстві мають бути встановлені чіткі правові критерії запровадження карантину та має бути регламентовано обмежувальні заходи, які можуть застосовуватись при його запровадженні» [26, с. 36–37.].

Карантин як адміністративно-правовий режим має диференційований характер, що проявляється у можливості варіювання обсягу обмежувальних заходів залежно від епідемічної ситуації. Така диференціація обумовлює необхідність виокремлення рівнів карантину, які відображають ступінь загрози для публічного здоров'я та визначають інтенсивність правового регулювання.

Загалом у науковій літературі зустрічаються такі визначення поняття «карантин», як: комплекс ізоляційно-обмежувальних, правових, адміністративних, санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів, спрямованих на попередження виносу збудника інфекції за межі епідемічного осередку і підвищення ефективності заходів для його локалізації (Т.О. Татарова) [104, с. 81]; особливий адміністративно-правовий засіб реагування на пандемію, який характеризується

специфічним порядком введення; в його основі сукупність певних правил та обмежень; карантин має власну мету та сферу застосування, а також забезпечується за допомогою заходів примусу (І.В. Міщук) [70, с. 165]; правовий режим, що включає в себе комплекс адміністративних, медико-санітарних, організаційних, обмежувальних, протиепідемічних заходів, які запроваджуються з метою не допустити поширення інфекційних захворювань на території держави, які обмежені у часі й просторі, та передбачають відокремлення карантинного об'єкта від інших об'єктів (О.Л. Дзюбенко) [26, с. 37].

Враховуючи викладене, карантин є окремим правовим режимом, який встановлюється у передбаченому законодавством порядку, який передбачає адміністративні, медичні, організаційні та інші заходи, що спрямовано на запровадження обов'язкових правил поведінки, обмежень і заборон, з метою запобігання поширенню інфекційних захворювань, та забезпечується діяльністю уповноважених органів і механізмами державного примусу, включаючи адміністративну відповідальність.

Не менш важливим є визначення правової природи карантину. Аналіз доктринальних джерел свідчить, що карантин передусім визначається як правовий режим. Активно відстоює таку думку О.Л. Дзюбенко [26, с. 37], який спираючись на теоретичні напрацювання, присвячених правовим режимам та адміністративно-правовим режимам зокрема, визначає карантин правовим режимом, що включає комплекс заходів. Опосередкованим підтвердження раціональності цієї думки є те, що у науковій літературі її не заперечують, навіть, якщо прямо не підтримують.

У зв'язку з цим, видається можливим також підтримати думку щодо визначення карантину окремим правовим режимом. Додатково, слід зазначити й про існування законодавчих підстав підтвердження цієї позиції. У ч. 6 ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» зазначається про «організацію та контроль за дотриманням встановленого на території карантину правового режиму ...»

[90]. На перший погляд аналогічне за змістом положення також міститься у ч. 5 ст. 21 Закону України «Про систему громадського здоров'я» [97], але це не так. У ч. 5 ст. 21 зазначеного Закону безпосередньо вживається поняття «правовий режим карантину» та встановлюється, що «організація та контроль за дотриманням правового режиму карантину, своєчасністю і повнотою проведення профілактичних і протиепідемічних заходів покладаються на місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, інших суб'єктів, визначених рішенням про встановлення карантину» [97]. Крім того, положеннями Закону України «Про систему громадського здоров'я» передбачається, що у сфері громадського здоров'я можуть запроваджуватись правовий режим надзвичайної ситуації, режим надзвичайного стану або інші режими, встановлених законодавством (ч. 5 ст. 24, ч. 3 ст. 46 [97]), що дозволяє включати до них і карантин.

У зв'язку з цим, слушними є тези О.О. Левицького стосовно того, що карантинний режим серед адміністративно-правових режимів займає самостійне місце, зумовлений наявністю існуючої небезпеки здоров'ю громадян, має окреме адміністративно-правове регулювання, сферу впливу, суб'єктів застосування та застосовується у певних умовах (ситуаціях) забезпечення інтересів безпеки, здоров'я, правоохорони, громадського порядку спеціально створеними для цього службами державного управління [61, с. 203].

З огляду на це, визначення правової природи карантину як правового режиму виглядатиме незавершеним без визначення його співвідношення з іншими подібними правовими режимами, передусім надзвичайної ситуації та надзвичайного стану. Спроби визначити співвідношення зазначених режимів здійснював О.Л. Дзюбенко. За його визначенням надзвичайний стан належить до надзвичайних режимів, а карантин – до екстраординарних [26, с. 109], а також зазначив, що надзвичайний стан запроваджуються при найвищому рівні небезпеки в країні, а карантин передбачений як додатковий захід у межах надзвичайного режиму або як

самостійний адміністративно-правовий режим може встановлюватись для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб [26, с. 109]. Фактично науковець не стільки розмежував ці правові режими між собою, а скільки визначив їх спільні риси та відмінності.

У зв'язку з цим, слід звернутися до визначення співвідношення між собою правового режиму надзвичайного стану, надзвичайної ситуації та карантину.

У положеннях ч. 1 ст. 1 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» міститься офіційне визначення поняття «надзвичайний стан», відповідно до якого це «особливий правовий режим, який може тимчасово вводиться в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до цього Закону повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» [96].

У відповідності до п. 4 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» додатковими заходами режиму надзвичайного стану у зв'язку із надзвичайними ситуаціями техногенного або природного характеру є, зокрема встановлення карантину та проведення інших обов'язкових санітарних та протиепідемічних заходів

[96]. Це законодавче положення підтверджує, що причини введення карантину також можуть бути підставою введення правового режиму надзвичайного стану.

Водночас, у законодавстві відсутні критерії, за допомогою яких розмежовуються випадки, коли вводиться карантин, а коли надзвичайний стан. Невипадково під час дії карантину, введеного через поширення COVID-19, постійно висловлювались думки з приводу того, що для ефективної протидії необхідним є введення саме надзвичайного стану, що до речі є єдиною конституційною підставою для обмеження прав і свобод людини і громадянина. Але, слід констатувати, що правового режиму надзвичайного стану під час дії карантину, спричиненого COVID-19, запроваджено не було.

Таким чином, надзвичайний стан як особливий правовий режим може вводитись після введення карантину та передбачати обмеження прав і свобод людини і громадянина та прав, а також законних інтересів юридичних осіб.

Надзвичайна ситуація, відповідно до п. 24 ч. 1 ст. 2 Кодексу цивільного захисту населення України, визначається як «обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності» [45].

Враховуючи, що надзвичайна ситуація може виникнути через епідемію (тобто, виникнення на певній території за певний проміжок часу випадків інфекційної або неінфекційної хвороби, згідно з п. 8 ч. 1 ст. 2

Кодексу цивільного захисту населення України [45]) підстави введення карантину також можуть бути підставою надзвичайної ситуації.

Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 37 Кодексу цивільного захисту населення України біологічний захист населення, тварин і рослин включає запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів, обсервації та карантину [45]. Крім того, згідно з положеннями п. 12 ч. 2 ст. 79 Кодексу цивільного захисту України проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період включає, зокрема запровадження обмежувальних заходів, обсервації та карантину [45]. Отже, надзвичайна ситуація може оголошуватись наряду із введеним карантинном. Це підтверджується тим, що у відповідності до ч. 3 ст. 43 Кодексу цивільного захисту населення України [45] моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій передбачає спостереження, лабораторний та інший контроль за зараження збудниками інфекційних хвороб та іншими небезпечними біологічними агентами. З схожою метою, а саме недопущення виникнення та поширення інфекційних хвороб організовується і здійснюється санітарно-епідеміологічний нагляд (ч. 20 ст. 117 Кодексу цивільного захисту населення України [45]).

Отже, поряд з карантинном цілком можливим є введення правового режиму надзвичайної ситуації. Наприклад, п. 1 розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 № 338-р [94] було встановлено для єдиної державної системи цивільного захисту на всій території України режим надзвичайної ситуації, з урахуванням поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Важливим є визначення співвідношення поняття «карантин» із такими суміжними поняттями як: «обсервація», «самоізоляція» та «ізоляція».

Аналіз доктринальних джерел свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення їх змісту та співвідношення. О.Л. Дзюбенко зазначає, про спорідненість термінів «карантин», «обсервація» та «ізоляція/самоізоляція», оскільки заходи щодо обсервації, ізоляції, карантину здійснюються при неблагополучній епідемічній ситуації та загрозі поширення інфекційних хвороб [26, с. 37]. У подальшому О.Л. Дзюбенко зазначає, що усі три терміни передбачають певні протиепідемічні заходи, що спрямовані на недопущення поширення інфекційних хвороб, але, на її погляд, карантин є більш масштабним явищем у порівнянні з обсервацією та ізоляцією, яка застосовується відносно однієї особи або групи осіб [26, с. 43]. При цьому, співвідношення зазначених понять між собою залишається невизначеним.

Самоізоляція, згідно з ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», визначається як «перебування особи, стосовно якої є обґрунтовані підстави щодо ризику інфікування або поширення нею інфекційної хвороби, у визначеному нею місці (приміщенні) з метою дотримання протиепідемічних заходів на основі зобов'язання особи» [90]. У положеннях п. 32 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про систему громадського здоров'я» самоізоляція це «перебування особи, стосовно якої існує обґрунтована підстава щодо ризику інфікування або поширення нею інфекційної хвороби, у визначеному нею місці (приміщенні) з метою дотримання протиепідемічних заходів на основі зобов'язання такої особи або відповідно до затверджених нормативів» [97]. Наведені офіційні визначення поняття «самоізоляція» співпадають майже дослівно, за винятком уточнення щодо дотримання протиепідемічних заходів відповідно до затверджених нормативів, окрім зобов'язання особи.

Аналіз наведеного законодавчого положення свідчить, що вимоги самоізоляції поширюються виключно до осіб, які перебувають у ризику інфікування або поширення ними інфекційної хвороби.

Перебування особи у визначеному нею місці передбачає, що особа самостійно обирає відповідне місце, повідомляє про нього та за особистим зобов'язанням знаходиться у ньому протягом визначеного терміну. Вказівка на місце самоізоляції є особливо важливою під час притягнення до адміністративної відповідальності, оскільки фактично лише залишення особою відповідного місця самоізоляції свідчатиме про порушення нею правил самоізоляції, а тому і правил карантину.

Окрім того, слід зазначити, що самоізоляція не застосовується автоматично у разі введення карантину. Аналіз положень ч. 4 ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», якою встановлено, що рішення про встановлення карантину зазначаються підстави та порядок обов'язкової самоізоляції [90], та ч. 3 ст. 21 Закону України «Про систему громадського здоров'я», згідно з якою протиепідемічні заходи під час карантину можуть включати підстави та порядок обов'язкової самоізоляції [97], свідчить, що не будь-яке рішення про введення карантину передбачає підстави та порядок обов'язкової самоізоляції.

Таким чином, самоізоляція, точніше підстави та порядок обов'язкової самоізоляції, встановлюються у кожному конкретно випадку введення карантину, з урахуванням передусім інфекційної хвороби, що спричинила його введення, з єдиною метою – ліквідувати епідемію чи спалах особливо небезпечної інфекційної хвороби, тобто метою, з якою вводиться карантин.

Додаткової уваги потребує визначення співвідношення поняття «самоізоляція» з поняття «ізоляція», яке також вживається у положеннях законодавства. Одразу слід підкреслити, що з аналізу положень Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [90] вбачається переважające використання поняття «самоізоляція», що також підтверджується його законодавчим визначенням у ч. 1 ст. 1.

За визначенням О.Л. Дзюбенко «самоізоляція відрізняється від ізоляції тим, що в першому випадку особа сама може встановлювати для себе обмеження щодо контактів з оточуючими, при цьому вона вільна обирати місце свого знаходження. Ізоляція, як правило, проходить під медичним наглядом та в місці, що визначено особою, яка здійснює нагляд» [26, с. 39]. Дійсно, визначення цих понять за тлумачними словниками однозначно вказує на те, що їх розмежування здійснюється за вольового аспекту, якщо самоізоляція – за рішенням особи, то ізоляція – за рішенням інших уповноважених суб'єктів та у встановлений випадках. Проте, спиратись виключно на дослівне тлумачення зміст зазначених понять під час визначення їх співвідношення не тільки недоцільно, а й не гуртуватиметься на положеннях законодавства. У зв'язку з цим, необхідно охарактеризувати випадки використання та співвідношення досліджуваних понять відповідно до положень чинного законодавства.

Поняття «ізоляція» зустрічається у положеннях ч. 5 ст. 15, ч. 1 ст. 38 та п. 2² розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [90]. Контекст положень, у яких вжито поняття «ізоляція», за їх спрямованістю дозволяє виокремити два варіанти.

Перший стосується використання поняття «ізоляція» за його буквального значення, зокрема помістити окремо від інших та унеможливити їх контакт між собою. Відповідно до положень Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» це запобігання інфекційним захворюванням у відповідних закладах, зокрема у дитячих закладах, працівники яких зобов'язуються вживати заходів щодо ізоляції хворої дитини на інфекційну хворобу від здорових дітей (ч. 5 ст. 15), та у закладах охорони здоров'я, посадові особи та медичні працівники яких зобов'язуються вживати заходів для тимчасової ізоляції хворого на інфекційну хворобу (ч. 1 ст. 38). Слід звернути увагу на те, що ці положення містились у Законі України «Про захист населення від інфекційних хвороб» ще до появи коронавірусної хвороби (COVID-19). У

цілому аналогічними є випадки вжиття поняття «ізоляція» і у положеннях Закону України «Про систему громадського здоров'я» [97], єдине, що із більш ширшим охопленням, зокрема у ч. 4 ст. 18, присвяченій обліку та реєстрації інфекційних хвороб, обов'язок ізолювати хворого на інфекційну хворобу покладається на заклади охорони здоров'я та фізичних осіб–підприємців, які одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, а згідно з положеннями п. 1 ч. 8 ст. 33 обов'язок вжити заходи для ізоляції хворих дітей з ознаками інфекційної хвороби від здорових дітей покладається на працівників закладів освіти, дитячих закладів оздоровлення та відпочинку [97]. У цих випадках передусім йдеться про медичні та санітарно-епідемічні заходи первісного реагування на появу інфекційної хвороби, а не стільки про заходи карантину як правового режиму.

Другий стосується ізоляції як обмежувального протиепідемічного заходу, що застосовується до громадян України, які повертаються до України з країн, де виявлено особливо небезпечні інфекційні хвороби (п. 2² розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [90]). При цьому, визначення поняття «ізоляція» відсутнє, але із змісту п. 2² розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» можна зробити висновок, що перебування ізоляція передбачається на визначений уповноваженими органами термін, але без конкретизації місця.

У частині обов'язковості застосування до осіб, стосовно яких є ризик поширення інфекційної хвороби, ізоляція більше відповідає змісту обсервації, яка у ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» визначається як «перебування особи, стосовно якої є ризик поширення інфекційної хвороби, в обсерваторії з метою її обстеження та здійснення медичного нагляду за нею» [90]. На це звертає увагу й О.Л. Дзюбенко, яка зазначає, що термін «ізоляція» є більш схожим за змістом до обсервації [26, с. 39]. Водночас, слід зауважити, що у п. 2²

розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» не уточнено не місце ізоляції, ні порядок та суб'єктів його визначення. Враховуючи це, необхідно більш детально проаналізувати законодавче регулювання ізоляції та обсервації.

Положення розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» було доповнено п. 2² в результаті прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 30.03.2020 № 540-IX [45], що набрав чинності 02.04.2020. Це був перший законодавчий акт, яким було внеслись зміни до законодавства, у тому числі Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» у зв'язку із поширенням коронавірусу COVID-19. Саме тому, метою цього законодавчого акту передусім було встановлення невідкладних заходів, спрямованих на запобігання поширенню цієї інфекційної хвороби, зокрема й можливість зобов'язання громадян України, які повертаються до України з країн, де виявлено особливо небезпечні інфекційні хвороби, виконувати обмежувальні протиепідемічні заходи, встановлені уповноваженими органами, у тому числі щодо перебування в ізоляції на визначений цими органами термін [90]. При цьому, положення Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» на той час не містили поняття «обсервація», хоча вживались такі поняття як «обсерватор»¹, «ізолятор»², що визначалися спеціалізованими закладами охорони здоров'я, але з різним призначенням. Госпіталізація до обсерватору передбачає обстеження та здійснення медичного нагляду за особами, які покидають

¹ Згідно з положеннями абз. 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» обсерватор визначається як «спеціалізований заклад охорони здоров'я, призначений для госпіталізації осіб, які виявили бажання покинути територію карантину, з метою їх обстеження та здійснення медичного нагляду за ними» [90].

² Згідно з положеннями абз. 13 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» ізолятор визначається як «спеціалізований заклад охорони здоров'я, призначений для госпіталізації контактних осіб з метою їх обстеження, профілактичного лікування та здійснення медичного нагляду за ними» [90].

територію карантину, тобто є умовою залишення території карантину, а госпіталізація до ізолятору передбачає обстеження, профілактичне лікування та здійснення медичного нагляду за контактними особами, тобто є обов'язковим для осіб, які контактували із хворими на інфекційну хворобу.

Наступний блок змін, внесених безпосередньо до положень Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», відбувався після прийняття Закону України Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13.04.2020 № 555-IX [84], що набрав чинності 18.04.2020. Саме в результаті цих змін у положеннях Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [90] з'явилися поняття «саоізоляція» та «обсервація», а також змінено визначення поняття «обсерватор». При цьому, після внесення зазначених змін із змісту Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» зникло поняття «ізолятор».

З урахуванням цього, поняття «ізоляція», вжите у п. 2² розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [90], змістовно співпадає із поняттям «обсервація». Той факт, що у положеннях п. 2² розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» залишилось поняття «ізоляція» вочевидь свідчить про недоліки законодавчої техніки. Додатковим підтвердження фактичної тотожності понять «обсервація» та «ізоляція» в частині, що стосується перетину державного кордону є те, що її реалізація здійснювалась відповідно до Порядку проведення обов'язкової обсервації осіб, які здійснюють перетин державного кордону, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 № 392 [86]. Отже, на підзаконному рівні положення п. 2² розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» реалізовувались шляхом встановлення обов'язкової обсервації

відповідних осіб. З урахуванням цього, слід констатувати, що поняття «обсервація» та «ізоляція» є тотожними.

Обсервація, відповідно до положень ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», визначається як «перебування особи, стосовно якої є ризик поширення інфекційної хвороби, в обсерваторії з метою її обстеження та здійснення медичного нагляду за нею» [90]. У свою чергу, у положеннях п. 26 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про систему громадського здоров'я» обсервація визначається як «перебування особи, стосовно якої є обґрунтований ризик інфікування або поширення нею інфекційної хвороби, у спеціалізованому закладі (обсерваторії) з метою її обстеження та здійснення медичного нагляду за нею» [97]. Зіставлення цих офіційних визначень поняття «обсервація» на перший погляд є тотожним, але це не так.

Визначення, закріплене у п. 26 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про систему громадського здоров'я» більш розширено тлумачить поняття «обсервація», уточнюючи, що їй підлягають виключно особи, стосовно якої є обґрунтований ризик інфікування або поширення нею інфекційної хвороби. Завдяки цьому уточненню стає очевидним, що обсервації підлягають виключно ті особи, які мають підтверджені контакти з іншими хворими та є або можуть бути носіями такої інфекційної хвороби.

Окрім того, слід зазначити, що обсервація не застосовується автоматично у разі введення карантину. Зумовлюється це тим, що вочевидь не всі інфекційні хвороби за своїми показниками контагіозності вимагають обсервації. У зв'язку з цим, відповідно до ч. 4 ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та ч. 3 ст. 21 Закону України «Про систему громадського здоров'я» у кожному випадку введення карантину у відповідному рішенні про його введення повинно зазначатись про вимоги перебування осіб в обсерваторії (обсервації).

Враховуючи це, обсервація є одним із можливих інструментів, які застосовуються під час введення карантину з метою ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби.

Повертаючись до визначення співвідношення понять «карантин», «самоізоляція» та «обсервація» необхідно зазначити, що останні два поняття повністю охоплюються змістом карантину, використовуються виключно у разі введення карантину та застосовуються з метою забезпечення реалізації та досягнення мети карантину. Враховуючи, це «самоізоляція» та «обсервація» є інструментами карантину, які, у разі потреби застосовуються, з метою запобігання порушення інфекційних хвороб.

Обґрунтованим варіант співвідношення понять «карантин», «самоізоляція» та «обсервація» узгоджується також і з засадами їх адміністративно-правової охорони, адже порушення правил самоізоляції та обсервації відповідними особами свідчатиме про порушення правил карантину.

Правова природа карантину зумовлює визначення його взаємозв'язку із інститутом адміністративної відповідальності. Річ у тім, що карантин як правовий режим вимагає інструментального забезпечення, серед яких у цілому юридична відповідальність в цілому та адміністративна відповідальність, зокрема, займають ключове місце.

Разом з тим, встановлення відповідальності за порушення карантину як правового режиму фактично неможливо, оскільки правовий режим неможливо порушити. Звертаючись до назви ст. 44³ КУпАП Ю.В. Бурченко вказує, що поняття «карантин людей» є юридично некоректним та підкреслює, що чинне законодавство України не оперує вказаним терміном [12, с. 58–59]. Хоча у даному випадку не йдеться про некоректність для цілей адміністративної відповідальності, саме це є реальною причиною використання поняття «правила карантину». Саме тому, у роботі науковець використовує поняття «правила карантину», яке вважає більш

влучним та коректним [12, с. 59]. Іншу думку висловлює М.М. Купалов, зазначаючи, що «відносно обмежувально-карантинних заходів зазначимо, що введення карантину само по собі є окремим заходом, який, у свою чергу, містить комплекс відповідних адміністративних і медико-санітарних заходів. Деякі з них мають характер певних обмежень, інші ж – із жодними обмеженнями не пов'язані. Тому до заходів, що застосовуються для профілактики та ліквідації інфекційних хвороб, доцільно використовувати термін «санітарно-протиепідемічні заходи» [55, с. 148]. Використання поняття «правила» стосовно карантину також підкреслює нормативний характер встановлених заходів.

На відміну від карантину, який охоплює весь комплекс правових, організаційних і медичних заходів, правила карантину становлять лише його нормативно закріплений зміст у кожному конкретному випадку введення. З урахуванням якщо карантин та заходи карантину завжди є абстрактними, оскільки передбачають увесь комплекс заходів незалежно від підстави введення карантину, тоді як правила карантину є завжди конкретними та зумовленими поширення відповідного інфекційного захворювання. Правила карантину включають лише ті заходи, які є необхідними для протидії поширення такого захворювання та являють собою деталізовані заходи карантину у вигляді конкретних заборон, обов'язків та вимог. Іншими словами карантин має характер правового режиму, тобто особливого порядку правового регулювання, тоді як правила карантину є конкретними нормами поведінки, які реалізують в рамках цього режиму.

Таким чином, співвідношення цих понять можна визначити як співвідношення загального і часткового: карантин є загальним правовим режимом, а правила карантину – його конкретизованим нормативним наповненням. Отже, правила карантину є центральним елементом правового режиму карантину, який забезпечує його практичну реалізацію, які визначають межі дозволеної та забороненої поведінки, виступають

критерієм оцінки правомірності дій суб'єктів і слугують підставою для притягнення до адміністративної відповідальності у разі їх порушення.

Підсумовуючи викладене видається можливим запропонувати доповнити ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» наступним положенням: «правила карантину – визначені у рішенні про встановлення карантину профілактичні, протиепідемічні та інші заходи, у тому числі підстави та порядок обов'язкової самоізоляції, перебування особи в обсерваторії (обсервації), госпіталізації до тимчасових закладів охорони здоров'я (спеціалізованих шпиталів), необхідні для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби».

1.3. Теоретичні основи адміністративної відповідальності за порушення правил карантину

Адміністративна відповідальність є одним із найбільш поширених видів юридичної відповідальності, що застосовується до фізичних осіб за порушення законодавства. Цілком обґрунтовано у науковій літературі адміністративна відповідальність визнається «найбільш масштабним, дієвим та ефективним засобом правової охорони основних суспільних інтересів, цінностей та відносин», яка є «втіленням негативної реакції держави на порушення прав, свобод і законності, юридична відповідальність служить головним інструментом протидії порушенням законодавства» [65, с. 23]. З урахуванням цього, з метою досягнення завдань цього дослідження, необхідно визначити поняття та ознаки адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, а також з'ясувати її призначення та підстави.

Загальна поширеність адміністративної відповідальності та охоплення чи не усіх сфер відносин головним чином обумовила високий рівень її доктринальної розробленості, передусім теоретико-правових аспектів встановлення та реалізації. Це праці В.Б. Авер'янова,

О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурки, А.І. Берлача, Ю.П. Битяка, Л.Р. Білої-Тіунової, В.В. Галунька, І.О. Гриценка, П.В. Діхтівського, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, Д.П. Калаянова, Р.А. Калюжного, С.В. Ківалова, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Кузьменка, Т.О. Мацелик, В.І. Олефіра, О.М. Рєзніка, М.А. Самбора, А.О. Селіванова, С.Г. Стеценка, В.К. Шкарупи, Х.П. Ярмакі та ін. Галузева розпорошеність відносин, що перебувають під адміністративно-правовою охороною, призвела до великої кількості спеціальних досліджень, присвячених особливостям адміністративної відповідності Це праці, Р.С. Агакаряна [1], Ю.Б. Борисюк [9], М.Ю. Биковського [5], О.О. Герасименко [22], Ю.П. Григорчака [23], А.В. Гуржій [24], Ю.В. Ковейно [43], В.В. Козіна [48], Л.С. Ладіної [59], І.О. Лавронової [58], І.В. Леусенко [62], М.М. Лотоцького [65], І.В. Прасолов [78] та ін. Окремі аспекти адміністративної відповідальності також висвітлено у працях Л.Р. Білої-Тіунової [6, 121], Ю.С. Даниленко-Негара [72], І.І. Задой [37, 36, 38], Д.П. Калаянова [40, 41], Д.А. Козачук та О.Є. Панфілова [46, 76], Є.І. Фролової [47, 77]. У зв'язку з цим, спираючись на існуючи науково-теоретичне підґрунтя в цій частині дослідження зосередимось на дослідженні поняття, ознак, призначення та підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

Аналіз наукових праць, присвячених дослідженню адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, свідчить про існування таких підходів до її визначення, як:

«урегульовану нормами процесуального права примусову діяльність юрисдикційних суб'єктів, що полягає в застосуванні до правопорушника санітарно-епідемічних заходів впливу та настанні негативних наслідків» (О.О. Воронятніков) [19, с. 313; 20, с. 287];

«врегульовану нормами права міру примусових негативних заходів, яких зазнає особа за вчинення правопорушення у сфері адміністративно-

правової охорони населення від інфекційних хвороб» (Б.В. Богдан) [7, с. 160];

«правовідносини, що виникають в результаті порушення встановлених законодавством України адміністративних та медико-санітарних заходів між органами адміністративної юрисдикції (від держави) та правопорушником і знаходять свій вираз у застосуванні адміністративних стягнень з метою припинення суспільно-шкідливої поведінки, попередження поширення інфекційних хвороб та стимулювання позитивної поведінки» (Ю.В. Бурченко) [12, с. 69];

«накладання уповноваженими суб'єктами стягнень у вигляді штрафу на правопорушників правил карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм та рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами, що реалізується в особливому процесуальному порядку» (О.Л. Дзюбенко) [26, с. 130–131].

Узагальнивши існуючі визначення, видається можливим зазначити, що адміністративна відповідальність за порушення правил карантину є окремим самостійним видом юридичної відповідальності публічно-правового характеру, що полягає у застосуванні уповноваженими суб'єктами передбачених законом адміністративних стягнень за порушення встановлених у порядку передбаченому законом правил карантину, і реалізується через систему взаємопов'язаних інструментів з метою недопущення поширення інфекційних хвороб, забезпечення громадського здоров'я, захисту прав і законних інтересів особи, суспільства і держави, а також формування правомірної поведінки населення.

Призначення адміністративної відповідальності полягає у забезпеченні охорони відповідних суспільних відносин. Звідси, цілком обґрунтовано вважається, що призначення адміністративної відповідальності відповідає завданню КУпАП, яке у ч. 1 ст. 1

сформульовано як «охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством» [44]. Одночасно з цим слід враховувати, що призначення адміністративної відповідальності також полягає у запобіганні адміністративним правопорушенням (ст. 6 КУпАП) та вихованні особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами (ч. 1 ст. 23 КУпАП) [44]. Хоча останнє з наведених положень за законодавчим підходом розкриває мету адміністративних стягнень як міри адміністративної відповідальності, це у жодному разі не заперечує їх визначення призначенням адміністративної відповідальності.

У відповідності до цього призначення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину впливає з положень Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [90], «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [73] та «Про систему громадського здоров'я» [97], як профільних законодавчих актів у цій сфері. Положеннями зазначених законодавчих актів, як відомо, визначено порядок введення карантину та встановлення необхідних карантинних заходів, що адресовано відповідним виконавцям у визначений термін. При цьому, забезпечення реалізації та дотримання встановлених карантинних заходів визначено лише організаційно, зокрема шляхом наділення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування відповідними повноваженнями.

Таким чином, положеннями ст.ст. 29-30 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [90] та ст.ст. 21-22 Закону України «Про систему громадського здоров'я» [97] встановлюються виключно функціональні засади впровадження встановлених карантинних заходів. Конкретні інструментальні повноваження, що спрямовано на припинення порушення правил карантину та реагування на ці випадки положеннями зазначених актів не врегульовано. Зважаючи на це, адміністративна відповідальність займає ключове місце у забезпеченні дотриманні правил карантину, оскільки дозволяє оперативно припиняти їх порушення та застосовувати відповідні заходи реагування, особливо у випадках допущення численних однотипних порушень.

Враховуючи це, призначення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину полягає у забезпеченні дотриманні його правил, тобто встановлених адміністративних, медико-санітарних та інших карантинних заходів, необхідних для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби, припинення їх порушень та застосуванні адміністративних стягнень.

З'ясувавши поняття, ознаки та призначення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, необхідно перейти до визначення та характеристики її підстав. Визначення підстав адміністративної відповідальності має важливе теоретичне та прикладне значення, оскільки безпосередньо сприяє з'ясуванню її змісту, ознак та призначення, а також впливає на її застосування. Невипадково підстави адміністративної відповідальності у науковій літературі характеризуються як чинники, які безпосередньо обумовлюють її застосування та відіграють ключову роль в її об'єктивізації [65, с. 68]. Крім того, підстави адміністративної відповідальності відіграють важливу у роль під час встановлення необхідності адміністративної відповідальності як такої, з'ясування її мети, призначення та реалізації.

Розпочати аналіз підстав адміністративної за порушення правил карантину слід із їх законодавчого регулювання. На підставі аналізу положень КУпАП та інших законодавчих актів М.М. Лотоцький зазначає, що «попри всю важливість підстав адміністративної відповідальності, їх сутність у законодавстві вичерпно не розкрита» [65, с. 68], а також вказує, що «наразі жоден закон України не конкретизує переліку та не визначає поняття підстав адміністративної відповідальності» [65, с. 68]. З метою перевірки цих тверджень необхідно додатково проаналізувати положення чинного законодавства.

Загалом поняття «підстава» вживається у КУпАП декілька разів, що зумовлює аналіз контексту відповідних положень. У ч. 1 ст. 7 КУпАП встановлено, що «ніхто не може бути підданий заходу впливу в зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом» [44]. Отже, підстави застосування заходів впливу встановлюються виключно законом.

Одразу слід уточнити, що поняття «заходи впливу» у положеннях КУпАП не розкривається, хоча використовується переважно у контексті особливостей адміністративної відповідальності неповнолітніх (ст.ст. 13, 24¹ КУпАП), зокрема: 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; 2) попередження; 3) догана або сувора догана; 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання [44]. Втім, у положеннях ст. 7 КУпАП поняття «заходи впливу» вживається абстрактно без прив'язки до конкретних суб'єктів.

Також про заходи впливу йдеться у положеннях ч. 1 ст. 260 КУпАП при визначенні випадків, у яких допускаються такі заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення як «адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, тимчасове

затримання транспортного засобу, відсторонення осіб від керування транспортними засобами, морськими, річковими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції» [44], а саме випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу. Отже, у цьому разі поняття «заходи впливу» стосується заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення, а не заходом адміністративної відповідальності.

Із змісту положень КУпАП однозначно вбачається, що мірою адміністративної відповідальності передусім є адміністративне стягнення, про що прямо вказано у ч. 1 ст. 23 КУпАП [44]. Поряд із адміністративними стягненнями виокремлюються і заходи впливу, які згідно з положеннями ст.ст. 13, 24¹ КУпАП застосовуються виключно до неповнолітніх. Положення ч. 1 ст. 284 КУпАП також свідчать про те, що адміністративні стягнення та заходи впливу розмежовуються виключно за суб'єктом, до яких вони застосовуються (адміністративні стягнення накладаються на всіх суб'єктів, а заходи впливу виключно на неповнолітніх). Таким чином, і адміністративні стягнення, і заходи впливу є мірою адміністративної відповідальності.

У ч. 1 ст. 8 КУпАП встановлено, що «особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, підлягає відповідальності на підставі закону, що діє під час і за місцем вчинення правопорушення» [44]. Констатуємо, що ч. 1 ст. 8 КУпАП дозволяє зробити тільки загальний висновок про те, що обов'язковою підставою відповідальності за адміністративне правопорушення є закон, М.М. Лотоцький вказує, що вона однак не містить відповіді на питання про те, який саме закон або положення закону може слугувати підставою адміністративної відповідальності, а також не дає інформації про інші підстави такої

відповідальності [65, с. 69]. Дійсно, з наведеної норми вбачається виключно те, що адміністративна відповідальність настає на підставі закону.

Наведений висновок у частині тверджень про закон або положення закону, які можуть слугувати підставою адміністративної відповідальності виглядає сумнівним, оскільки відповідь на це у повній мірі врегульована положеннями КУпАП. Так, у відповідності до положень ч. 1 ст. 2 КУпАП «законодавство України про адміністративні правопорушення складається з цього Кодексу та інших законів України» [44]. Безперечно, слід враховувати й інші положення ст. 2 КУпАП, якими встановлено, що «закони України про адміністративні правопорушення до включення їх у встановленому порядку до цього Кодексу застосовуються безпосередньо» (ч. 2); «положення цього Кодексу поширюються і на адміністративні правопорушення, відповідальність за вчинення яких передбачена законами, ще не включеними до Кодексу» (ч. 3) [44]. У зв'язку з цим, будь-який закон, який визначає діяння, які є адміністративними правопорушення та відповідальність за них, належить до законодавства про адміністративні правопорушення, а тому в розумінні положень ч. 1 ст. 8 КУпАП є законом на підставі якого особу, яка вчинила адміністративне правопорушення, може бути притягнуто до адміністративної відповідальності.

Критично оцінюючи положення ч. 1 ст. 7 та ч. 1 ст. 8 КУпАП на предмет визначення підстав адміністративної відповідальності О.О. Герасименко зазначає, що ці «законодавчі положення є малоінформативними» та продовжує, що «на їх основі неможливо вибудувати цілісне уявлення про природу, зміст, характер і види підстав адміністративної відповідальності [22, с. 55].

Про підстави адміністративної відповідальності також йдеться і в інших положеннях КУпАП. Зокрема, ч. 2 ст. 13 КУпАП передбачено, що неповнолітні у разі вчинення окремих адміністративних правопорушень

підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. У аналогічному контексті використано поняття «загальні підстави адміністративної відповідальності» у ст. 15 КУпАП щодо спеціальних суб'єктів, до яких належать військовослужбовці та інші особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів; ст. 16 КУпАП – іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України [44].

Свого часу В.Б. Авер'янов зазначав, що «основною підставою адміністративної відповідальності фізичних осіб, за чинним законодавством України, визнається вчинення адміністративного правопорушення, що передбачене особливою частиною КУпАП» [16, с. 530]. Проте, у даному випадку цей висновок ґрунтується виключно на положеннях КУпАП.

Звертаючи увагу на положення ст. 9 КУпАП О.О. Воронятніков вказує, що деякі норми санітарно-епідемічного законодавства визначають, що підставою для притягнення особи до адміністративної відповідальності є також і порушення зобов'язань [20, с. 315]. У якості прикладу наводяться зобов'язання щодо самоізоляції, які передбачались під час карантину, введеного через поширення COVID-19.

Аналогічний підхід передбачається і у положеннях спеціальних законодавчих актів. Тут насамперед слід зазначити Закони України «Про захист населення від інфекційних хвороб», у положеннях якого передбачено, що особи, винні в порушенні законодавства про захист населення від інфекційних хвороб, несуть відповідальність згідно із законами України (ст. 41) та за порушення встановлених обмежувальних протиепідемічних заходів особи несуть відповідальність згідно із законом (абз. 2 п. 2³ розділу Х «Прикінцеві положення») [90]; «Основи законодавства України про охорону здоров'я», яким встановлено, що особи, винні у порушенні законодавства про охорону здоров'я, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством (ст. 80) [73] та «Про систему громадського здоров'я»,

згідно з яким порушення вимог санітарного законодавства, невиконання приписів посадових осіб органів державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог санітарного законодавства у відповідній сфері тягнуть за собою адміністративну відповідальність згідно із законом (ст. 54) [97].

Такий підхід до визначення адміністративного правопорушення єдиною підставою адміністративної відповідальності підтримується і у науковій літературі. До прикладу, таку думку висловлює М.Ю. Биковський, досліджуючи підстави адміністративної відповідальності суб'єктів господарювання [5, с. 69].

При цьому, за традиційним підходом, що превалює у загальній теорії права, у тому числі й теорії адміністративного права, виділяються нормативна, фактична та процесуальна підстави відповідальності.

У загальній теорії права зазначається, що підставою юридичної відповідальності є наявність трьох складових: нормативної, фактичної, процесуальної [33, с. 303]. Аналогічні по своїй суті положення містяться і в інших загальнотеоретичних джерел [32, с. 378; 34, с. 479].

Галузеві адміністративно-правові джерела також здебільшого гуртуються на цьому.

За визначенням авторів підручника за загальною редакцією Т.О. Коломосьць «фактична підстава дає змогу притягувати особу до адміністративної відповідальності, тобто це вчинення адміністративного проступку. Нормативна підстава – це система норм, що закріплюють юридичні склади адміністративних правопорушень та адміністративні стягнення; коло суб'єктів, які наділені повноваженнями застосовувати адміністративні стягнення, і процедуру притягнення до адміністративної відповідальності. Процесуальною підставою адміністративної відповідальності є акт посадової особи чи компетентного органу про накладення адміністративного стягнення за конкретний адміністративний проступок на конкретну винувату особу» [3, с. 135].

У підручник за редакцією С.В. Ківалова та Л.Р. Білої-Тіунової вказується, що «при характеристиці адміністративної відповідальності слід звернути увагу на її підстави: 1) нормативна (являє собою систему адміністративних норм, які визначають: а) склади адміністративних проступків та адміністративні санкції (матеріальні норми); б) порядок притягнення до адміністративної відповідальності, тобто провадження у справах про адміністративні проступки (процесуальні норми); в) порядок утворення органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні проступки); 2) фактична (цією підставою є адміністративний проступок); 3) процесуальна (відповідний акт повноваженого суб'єкта – постанова [державного органу, органу місцевого самоврядування (рішення), суду] про притягнення особи до адміністративної відповідальності і накладення адміністративного стягнення)» [35, с. 698–699].

Дещо інший, але загалом аналогічний підхід викладено у підручнику за редакцією В.В. Галуцько та В.І. Фелика, хоча підстави адміністративної відповідальності вжито у множині. Так, зазначається, що теорія адміністративного права виділяє такі види підстав адміністративної відповідальності: фактичні (учинення особою особливого виду правопорушення – адміністративного (тобто наявність ознак такого правопорушення); юридичні (наявність в діях особи юридичного складу правопорушення – суб'єкта, суб'єктивної сторони, об'єкта, об'єктивної сторони); процесуальні (наявність процесуальних норм, які забезпечують притягнення винної особи до адміністративної відповідальності) [2, с. 391].

Варто зазначити, що у галузевих дослідженнях зустрічаються й інші погляди на виокремлення підстав адміністративної відповідальності. Наприклад, В.К. Колпаков, котрий вказує, що для настання адміністративної відповідальності потрібна сукупна наявність нормативних, фактичних і документальних підстав [50, с. 75–76]. Також вирізняється серед інших позиція А.В. Гуржій, яка вважає, що до підстав адміністративної відповідальності належать: нормативно-правова підстава

(норми права, необхідні для кваліфікації протиправного посягання як адміністративного проступку, подальшого розгляду справи про адміністративне правопорушення та прийняття в ній рішення); фактична підстава (факт учинення протиправного діяння, що посягає на суспільні відносини, охоронювані санкціями адміністративно-деліктних норм); юридична підстава (наявність у діянні ознак складу адміністративного проступку); процесуальна підстава (прийняття компетентним органом чи посадовою особою рішення накладення адміністративного стягнення на правопорушника) [24, с. 57].

Водночас, необхідно визнати, що загального поширення ці підходи не отримали, у зв'язку з чим на теперішній час немає ні теоретико-правових, ні практико-орієнтованих обґрунтованих підстав відступлення від традиційного підходу.

Спеціальні дослідження, у тому чи іншого вигляді присвячені адміністративній відповідальності за порушення правил карантину також спрямовувались на виокремлення підстав. Досліджуючи адміністративну відповідальність О.О. Воронятніков зазначає, що окрім фактичної і нормативної підстави адміністративної відповідальності, існує і юридична підстава, якою є склад адміністративного проступку [20, с. 324]. Отже, наряду із фактичною та нормативною підставами науковець також виокремлює юридичну підставу, яку ототожнює із складом адміністративного проступку. Такий підхід видається нелогічним, оскільки призводить до змішування юридичної та нормативної підстав, а також ототожнює підстави адміністративної відповідальності із складом адміністративного правопорушення (проступку).

У свою чергу Ю.В. Бурченко поєднує підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину із складовими механізми притягнення до неї, до яких вона відносить: 1) нормативно-правову складову (розкривається через категорію складу адміністративного правопорушення, закріпленого у статті 44³ КУпАП); 2) інституційна

складова (відображає діяльність уповноважених органів, які повинні діяти в межах своєї компетенції з дотриманням законодавства та принципів їх діяльності); 3) процесуальна складова (являє собою певний алгоритм дій щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності) [12, с. 72]. Перша і третя з виокремлених складових вочевидь є підставами адміністративної відповідальності. При цьому, друга складова є виключно елементом механізму притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, оскільки передбачає діяльність уповноважених органів.

Досліджуючи адміністративну відповідальність за порушення правил карантину О.Л. Дзюбенко дотримується традиційного підходу до виокремлення підстав, характеризуючи фактичну, нормативну та процесуальну підстави [26, с. 131–132]. Аналогічним підходом керується і Б.В. Богдан, яка вказує, що підставами адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері охорони населення від інфекційних хвороб є нормативна, фактична та процесуальна [7, с. 160]. Водночас, характеристика зазначених підстав стосовно порушення законодавства у сфері охорони населення від інфекційних хвороб не надається.

Отже, і у спеціальних дослідження здебільшого виокремлюються три підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, зокрема такі, як: нормативна, фактична та процесуальна. Оптимальність та збалансованість такого підходу підтверджується і положеннями чинного законодавства. При цьому, враховуючи надбання теорії адміністративного права та істотних змін у чинному законодавстві, яким регламентовано діяльність суб'єктів публічної адміністрації, слід звернути увагу на необхідність уточнення процесуальної підстави адміністративної відповідальності.

У даному випадку йдеться про те, що після прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» [79], сформульована у теорії адміністративного права концепція поділу адміністративного процесу і

адміністративної процедури [42, 8, 4, 49, 120, 116, 117], отримала своє логічне завершення та законодавче визнання. Цей факт, як видається, впливає на розмежування досліджуваних понять в усіх сферах, у тому числі під час визначення підстав адміністративної відповідності.

Як відомо, процесом є діяльність судів з розгляду відповідних справ, а процедурою – діяльність адміністративних органів з розгляду відповідних справ. У зв'язку з цим, порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності та винесення у встановленому чинним законодавством порядку постанови по справі про адміністративне правопорушення істотно відрізнятиметься у залежності від того який орган розглядає справи та виносить за результатом її розгляду постанову – суд чи адміністративний орган. Таким чином, у випадку якщо це суд досліджувана підстава є процесуальною, а якщо адміністративний орган – процедурною підставою.

Практичне втілення висловленої думки підтверджується на прикладі ст. 44³ КУпАП, якою передбачено адміністративну відповідальність за порушення правил карантину людей. У випадку вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 44³ КУпАП, розгляд справи здійснюють судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (ч. 1 ст. 221 КУпАП), у відповідності до процесуальних норм КУпАП [44]. У свою чергу, якщо вчиняється адміністративне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 44³ КУпАП, справи розглядають виконавчі комітети (виконавчі органи) сільських, селищних, міських рад (ч. 1 ст. 219 КУпАП) та органи державної санітарно-епідеміологічної служби (ч. 1 ст. 236 КУпАП) [44]. При цьому, зазначені органи наряду із положеннями КУпАП також керуються спеціальним законодавством, що визначає їх статус і повноваження, а, головне, положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру» [79].

Таким чином, зазначену підставу для цілей адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, з урахуванням

оновлення чинного законодавства та особливостей притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, необхідно визначати процесуально-процедурною.

Необхідно також звернути увагу й на важливість хронологічної послідовності нормативної, фактичної та процесуально-процедурної підстав. У перше чергу, про встановлення адміністративної відповідальності свідчить законодавче закріплення нормативної підстави – норми права, якою передбачено адміністративну відповідальність за відповідне діяння. Далі визначальним є вчинення цього діяння, тобто настання фактичної підстави адміністративної відповідальності. Останньою є процесуально-процедурна підстава, оскільки починається після фактичної та передбачає здійснення провадження у справі про адміністративне правопорушення, що завершується ухваленням відповідного рішення уповноваженим на те суб'єктом.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що адміністративна відповідальність за порушення правил карантину як окремий самостійний вид юридичної відповідальності публічно-правового характеру, полягає у застосуванні уповноваженими суб'єктами передбачених законом адміністративних стягнень за порушення встановлених у порядку передбаченому законом правил карантину, і реалізується через систему взаємопов'язаних інструментів з метою недопущення поширення інфекційних хвороб, забезпечення громадського здоров'я, захисту прав і законних інтересів особи, суспільства і держави, а також формування правомірної поведінки населення.

Призначенням адміністративної відповідальності за порушення правил карантину є забезпеченні дотриманні правил карантину, тобто запроваджених у порядку встановленому законом відповідних адміністративних, медико-санітарних та інших карантинних заходів, необхідних для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби, припинення їх порушень та застосуванні

адміністративних стягнень. Встановлено, що адміністративна відповідальність є єдиним видом юридичної відповідальності, який дозволяє оперативно та своєчасно забезпечити припинення порушення правил карантину та застосування відповідних адміністративних стягнень.

На підставі аналізу положень чинного законодавства обґрунтовано, що вчинення адміністративного правопорушення (проступку) є законодавчо встановленою підставою адміністративної відповідальності, яка онтологічно знаходить своє вираження у нормативній, фактичній та процесуально-процедурній підставах.

1.4. Сучасний стан нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину

Визначення сучасного стану нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину є наступним завданням дослідження, досягнення якого вимагає всеосяжного з'ясування підходів до законодавчого встановлення адміністративної відповідальності у цій сфері, її мети та призначення, а також конкретних адміністративних правопорушень та санкції за них.

Актуалізація питань адміністративної відповідальності за порушення правил карантину у теорії адміністративного права та законодавстві спровокована виникненням та поширенням COVID-19 не викликає жодних сумнівів. Проте, станом на теперішній час їх значущість має спрямовуватись на узагальнення правозастосовного досвіду застосування адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, визначення її ефективності та подальшого розроблення пропозицій щодо її універсалізації. Адже, зменшення випадків захворювання COVID-19 та відміна постановою Кабінету Міністрів України від 27.06.2023 № 651 [80], встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом

SARS-CoV-2, не знімають та не можуть зняти з порядку денного актуальні питання законодавчого регулювання запобігання та протидії інфекційним захворюванням. Навпаки, поява нових субваріантів COVID-19 та нових інфекційних хвороб (метапневмовірус [HMPV], хвороба X) або істотне поширення вже відомих (зокрема, пташиний грип, кір, поліомієліт, віспа мавп) [39] засвідчують, що комплексний аналіз законодавства, яким встановлено адміністративну відповідальність за порушення правил карантину та його подальше удосконалення залишається актуальним напрямом наукових досліджень.

Передусім слід зазначити, що відповідно до конституційного припису, що міститься у п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них [52]. При цьому, слід згадати відоме рішення Конституційного Суду України від 30.05.2001 № 7-рп/2001 (справа про відповідальність юридичних осіб), у якому зазначається, що «системний аналіз викладених конституційних положень дає підстави дійти висновку, що за своїм змістом пункт 22 частини першої статті 92 Конституції України спрямований не на встановлення переліку видів юридичної відповідальності. Ним визначено, що виключно законами України мають врегульовуватись засади цивільно-правової відповідальності (загальні підстави, умови, форми відповідальності тощо), підстави кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності – діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями (основні ознаки правопорушень, що утворюють їх склад), та відповідальність за них. У такий спосіб Конституція України заборонила врегульовувати зазначені питання підзаконними нормативно-правовими актами та встановила, що лише Верховна Рада України у відповідному законі має право визначати, яке правопорушення визнається, зокрема,

адміністративним правопорушенням чи злочином, та міру відповідальності за нього» [99].

Враховуючи це, встановлення правових засад притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину повинно здійснюватися у суворій відповідності із нормами Конституції України та спрямовуватися на захист населення та охорону здоров'я.

Реалізація цього завдання неможлива без належного теоретико-методологічного підґрунтя, адже будь-які обмеження, навіть запроваджені в інтересах охорони здоров'я, впливають як на права окремої особи, так і на інтереси держави загалом, а також визначають основу для настання відповідних санкцій. Особлива значущість цього підтверджується прикладом карантину, зумовленого COVID-19, що створив складні та неоднозначні умови, оскільки недосконалість законодавства у сфері захисту населення від інфекційних хвороб унеможливило ефективне застосування заходів адміністративної відповідальності.

У сучасній юридичній науці правове (нормативне) регулювання розглядається як системний вплив держави на суспільні відносини за допомогою правових норм, що встановлюють правила поведінки, права, обов'язки та відповідальність суб'єктів. Такий підхід є усталеним у працях українських адміністративістів і теоретиків права, де підкреслюється, що правове регулювання є складовою механізму правового впливу та реалізується через систему нормативно-правових актів, процедур і гарантій.

Адміністративно-правове регулювання, за визначенням К.Л. Бугайчука, є частиною правового регулювання, однак має власні особливості: 1) здійснюється у сфері публічного управління спеціально уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації; 2) впорядковує суспільні відносини, де сторони перебувають у нерівних умовах; 3) його основу становлять адміністративно-правові норми [10, с. 95].

Отже, правове регулювання доцільно розуміти як комплексну систему матеріальних і процесуально-процедурних правових норм, спрямованих на впорядкування суспільних відносин у визначеній сфері.

Для теми адміністративної відповідальності за порушення правил карантину правове регулювання має комплексний характер. Воно не обмежується однією лише нормою про санкцію, а включає щонайменше три взаємопов'язані елементи: по-перше, норми, що визначають сам карантин і правила поведінки під час нього; по-друге, норми, які встановлюють склад адміністративного правопорушення і вид стягнення; по-третє, норми, що регламентують процедуру притягнення до відповідальності.

У загальнотеоретичному сенсі правове регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину має подвійне спрямування. З одного боку, воно виконує охоронну функцію, оскільки встановлює відповідальність за недотримання обов'язкових карантинних приписів. З іншого боку, воно має виразний превентивний характер, бо орієнтоване не лише на покарання порушника, а й на недопущення поширення інфекційних хвороб.

Сучасні українські дослідники наголошують, що правове регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину не можна зводити лише до санкційної норми. Слід акцентувати увагу на необхідності їх розглядати як поєднання матеріальних норм, процесуальних гарантій та правозахисних стандартів. Невипадково, у сучасних теоретичних працях з адміністративно-правового регулювання також наголошується, що сама категорія регулювання в адміністративному праві вже не сприймається як суто «наказово-заборонна», а розуміється як інструмент упорядкування публічно-правових відносин із урахуванням механізмів забезпечення, процедур і гарантій [74, с. 189–190], а також наголошується, що адміністративно-деліктне регулювання завжди має подвійний характер: воно включає як санкційні норми, так і регулятивні

приписи, які визначають обов'язкову поведінку [51, с. 420–423; 69, с. 14; 31, с. 111–112].

У частині карантину та правил карантину правове регулювання має специфічний характер, оскільки спрямоване на охорону публічного здоров'я як особливої соціальної цінності, здійснюється в умовах надзвичайних або кризових ситуацій, поєднує норми різних галузей права (адміністративного, медичного, конституційного) та має цілеспрямований і превентивний характер. Дослідження правового регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину дає підстави визначити його як системний нормативний вплив держави на суспільні відносини у сфері дотримання карантинного режиму, що здійснюється через сукупність взаємопов'язаних матеріально-правових, процесуальних і регулятивних норм. Такий вплив спрямований на встановлення обов'язкових правил поведінки, визначення підстав і порядку притягнення до відповідальності, а також забезпечення балансу між захистом публічного здоров'я та правами і свободами людини.

Сучасний стан нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину сформувався під впливом пандемічних викликів та необхідності оперативного реагування держави на загрози громадському здоров'ю. У цей період було суттєво оновлено законодавчу базу, зокрема шляхом запровадження спеціальних норм у КУпАП, а також прийняття значної кількості підзаконних актів, що деталізують правила карантину та механізми їх забезпечення. Водночас нормативне регулювання у цій сфері характеризується складністю, багаторівневістю та динамічністю, що зумовлює як його гнучкість, так і наявність певних проблем, зокрема пов'язаних із правовою визначеністю та стабільністю правозастосування. У зв'язку з цим аналіз сучасного стану нормативного забезпечення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину є необхідним для оцінки ефективності чинної правової моделі та виявлення напрямів її вдосконалення.

Розпочати аналіз нормативних засад адміністративної відповідальності за порушення правил карантину із положень Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», у преамбулі якого з-поміж іншого зазначено, що ним встановлено права, обов'язки та відповідальність юридичних і фізичних осіб у сфері захисту населення від інфекційних хвороб [90].

Аналіз структури Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» вказує, що норми, присвячені відповідальності за порушення законодавства про захист населення від інфекційних хвороб, розташовані у розділі VIII, але фактично йдеться про одну ст. 41 з аналогічною назвою, в якій встановлено, що особи, винні в порушенні законодавства про захист населення від інфекційних хвороб, несуть відповідальність згідно із законами України [90]. Загальність та фактична беззмістовність цієї норми лише спонукає до дослідження нормативних засад юридичної відповідальності в цій сфері. Крім того, слід уточнити, що у наведеній нормі йдеться про те, що відповідальність настає за будь-які порушення законодавства про захист населення від інфекційних хвороб, які згідно закону визнаються правопорушенням та відповідно за які передбачається заходи примусу.

Проте, формулювання положень ст. 41 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» не обмежує можливості поширення різних видів юридичної відповідальності, у тому числі адміністративної, за порушення законодавства у цій сфері.

Водночас, законодавець певно вважав наявність цієї норми недостатнім та додатково Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 30.03.2020 № 540-IX [82] доповнив розділ X «Прикінцеві положення» Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» новим п. 2³, у абзаці другому якого

передбачається, що за порушення встановлених обмежувальних протиепідемічних заходів особи несуть відповідальність згідно із законом. Цілком очевидно, що метою цього положення є посилення законодавчих підстав застосування заходів юридичної відповідальності за порушення обмежувальних протиепідемічних заходів, а точніше правил карантину.

Наступним законодавчим актом, положення якого регулюють відносини у сфері охорони здоров'я є Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [73]. Згідно з п. «е» ч. 1 ст. 7 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» однією із гарантій реалізації прав у сфері охорони здоров'я є встановлення відповідальності за порушення прав і законних інтересів громадян у сфері охорони здоров'я [73]. Це означає, що законодавче встановлення відповідальності та її реалізація за вчинення порушень у сфері охорони здоров'я визначається у якості інструменту гарантування прав у цій сфері.

Відповідальності за порушення законодавства про охорону здоров'я присвячено окремий розділ XII Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», який складається з однієї ст. 80, в якій встановлено, що особи, винні у порушенні законодавства про охорону здоров'я, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством [73]. Незважаючи на бланкетність цієї норми, важливим є встановлення в ній видів юридичної відповідальності, яка може наставати у разі порушенні законодавства про охорону здоров'я. Адміністративна відповідальність при цьому, розташована між цивільною та кримінальною, менш суворим та більш суворим видами юридичної відповідальності.

Продовжити аналіз нормативних підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину слід положеннями Закону України «Про систему громадського здоров'я» [97], головним нормативно-правовим актом у системі громадського здоров'я та сфері забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Варто відзначити, що одним із принципів системи громадського здоров'я є участь та відповідальність, який відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про систему громадського здоров'я» визначається як «залучення суспільства до реалізації оперативних функцій громадського здоров'я, здійснення заходів та взаємна відповідальність особи і держави за дії або бездіяльність у сфері громадського здоров'я» [97]. Звісно, що зміст даного принципу розкриває відповідальність у її найбільш широкому розумінні, охоплюючи усі максимально можливі негативні наслідки, але вочевидь тут йдеться і про адміністративну відповідальність осіб за порушення правил карантину, що напряду впливає на сферу громадського здоров'я.

Також слід вказати на положення Закону України «Про систему громадського здоров'я», які визначають засади забезпечення реалізації, передбачених ними заходів, це зокрема п. 14 ч. 1 ст. 5, у якому встановлено, що захист здоров'я та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення в системі громадського здоров'я забезпечуються, зокрема, шляхом визначення відповідальності та заходів впливу за порушення вимог санітарного законодавства [97] та п. 4 ч. 2 ст. 25 – реалізація захисту здоров'я населення у відповідних сферах забезпечується встановленням і застосуванням заходів відповідальності за порушення державних медико-санітарних нормативів та правил у кожній сфері захисту здоров'я населення [97]. Аналіз наведених положень вказує на те, що встановлення відповідальності розглядається невід'ємним чинним ефективною реалізації заходів, пов'язаних із захистом здоров'я та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення в системі громадського здоров'я.

Отже, наведені приклади є свідченням законодавчого визнання та встановлення засадничого характеру юридичної відповідальності в цілому та її окремих видів (у тому числі адміністративної) зокрема у сфері громадського здоров'я.

Безпосередньо відповідальності за порушення вимог санітарного законодавства присвячено розділ VIII (ст. 53-56) Закону України «Про систему громадського здоров'я». При цьому, про адміністративну відповідальність за порушення вимог санітарного законодавства йдеться лише у ст. 54 Закону України «Про систему громадського здоров'я», відповідно до якої «порушення вимог санітарного законодавства, невиконання приписів посадових осіб органів державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог санітарного законодавства у відповідній сфері тягнуть за собою адміністративну відповідальність згідно із законом» [97]. Загальна бланкетність притаманна і цій нормі, що зумовлює подальший аналіз чинного законодавства на предмет визначення нормативних засад адміністративної відповідальності в цій сфері.

При цьому, порівняльний аналіз положень Закону України «Про систему громадського здоров'я» із попереднім Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [88] засвідчує про істотне оновлення відповідних положень, зокрема в частині встановлення засад відповідальності у цій сфері, що безперечно підвищуватиме їх ефективність на практиці.

Підсумовуючи аналіз цієї групи законодавчих актів необхідно зазначити, що безпосередньо їх положеннями встановлення та реалізації адміністративної відповідальності за порушення правил карантину не регулюється. В кожному із досліджених законодавчих актів у тому чи іншому вигляді містяться загальним чином сформульовані бланкетні норми, які відсилають до інших «законів», в яких передбачаються конкретні правопорушення у цих сферах та відповідальність за них.

Далі необхідно перейти до характеристики спеціальних законодавчих актів, положеннями яких встановлено адміністративні правопорушення. У відповідності до положень ч. 1 ст. 2 КУпАП законодавство України про адміністративні правопорушення складається з цього Кодексу та інших законів України [44]. Конституційний Суд України

у рішенні від 30.05.2001 № 7-рп/2001 визначив, що припис частини 3 ст. 2 КУпАП, згідно з яким «положення цього Кодексу поширюються і на адміністративні правопорушення, відповідальність за вчинення яких передбачена законодавством, ще не включеним до Кодексу», стосується лише законів, що встановлюють адміністративну відповідальність фізичних осіб [99]. При цьому, необхідно також зазначити, що за загальним правилом, встановленим положеннями ч. 2 ст. 2 КУпАП закони України про адміністративні правопорушення до включення їх у встановленому порядку до цього Кодексу застосовуються безпосередньо [44], тобто наряду із положеннями КУпАП також можуть безпосередньо застосовуватись і спеціальні закони, якими визначено адміністративні правопорушення. Водночас, як вже було встановлено, положеннями законодавчих актів, якими регулюються суспільні відносини у сферах захисту населення від інфекційних хвороб (Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб»), охорони здоров'я (Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я») та громадського здоров'я (Закон України «Про систему громадського здоров'я») адміністративні правопорушення не передбачаються. У зв'язку з цим, зосередимось на аналізові положень КУпАП.

Як зазначає Ю.В. Бурченко адміністративна відповідальність за порушення правил карантину не встановлювалася в незалежній Україні аж до 2020 року [12, с. 48]. Водночас, виокремлюючи історичні етапи становлення і розвитку карантинних заходів на українських землях Ю.В. Бурченко вказує, що початком виникнення інституту адміністративної відповідальності за порушення правил карантину в умовах світової пандемії є 2019 рік [12, с. 50], хоча її законодавче встановлення, як відомо, відбулось з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 № 530-ІХ, тобто в Україні це відбулось у 2020 році.

Дійсно, до 2020 року жоден законодавчий акт України не передбачав адміністративну відповідальність за порушення правил карантину. Хоча, як вже було зазначено у цій роботі, законодавчі положення передбачали визначення карантину та заходів, які можуть застосовуватись у разі його введення. Вочевидь причиною цього було те, що до поширення COVID-19, для впровадження карантинних заходів та забезпечення ефективної їх реалізації у кожному конкретному випадку було цілком достатнім примусових заходів, не пов'язаних із притягненням до адміністративної відповідальності.

У зв'язку з цим, як видається, карантин та відповідні правила карантину до поширення COVID-19 не розглядались законодавцем як об'єкти адміністративно-правової охорони. У свою чергу, О.Л. Дзюбенко звертає увагу на те, що «відповідно до законодавства порушення вимог або невиконання заходів правового режиму надзвичайного стану спричиняють відповідальність. Аналізуючи норми КУпАП та КК, можна зробити висновок, що окремої статті за порушення вимог правового режиму надзвичайного стану не передбачено, проте вчинення правопорушення/злочину в умовах надзвичайного стану/надзвичайних подій є обставинами, що обтяжують відповідальність/покарання» [26, с. 89].

Як відомо та неодноразово вже зазначалось дослідниками встановлення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину здійснювалось у два етапи.

На першому етапі Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 № 530-IX [83] положення КУпАП було доповнено ст. 44³, якою встановлено відповідальність за: «порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими

актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами» [83]. Одночасно з цим, було внесено зміни до положень КУпАП, якими встановлено провадження у справах про адміністративні правопорушення.

На другому – Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 06.11.2020 № 1000-IX [85] ст. 44³ КУпАП було доповнено новою частиною другою такого змісту: «Перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, – тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [85].

З урахуванням бланкетного характеру диспозиції ч. 1 ст. 44³ КУпАП, яка не містить конкретного переліку заборонених діянь, а відсилає до «правил щодо карантину людей», встановлених підзаконними актами, зокрема актами Кабінету Міністрів України, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, постає проблема узгодженості із приписами п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України, відповідно до якого виключно законами визначаються діяння, що є адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них [52].

Змістовний аналіз п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України, а також офіційне тлумачення, викладене у рішеннях Конституційного Суду України від 30.05.2001 № 7-рп/2001, вказує на те, що підзаконними актами також можуть встановлюватися правила, за порушеннях яких настає адміністративна відповідальність. Така модель законодавчого врегулювання адміністративної відповідальності активно застосовується законодавцем у різних сферах суспільного життя. Для прикладу, така проблема не постає у частині адміністративних правопорушень у сфері

дорожнього руху. Як відомо, у цій сфері законодавчо вибудована наступна ієрархія. Загальні засади дорожнього руху визначено положеннями Закону України «Про дорожній рух» [87], які відповідно до ч. 3 ст. 41 деталізуються у Правилах дорожнього руху, що затверджуються Кабінетом Міністрів України постановою від 10.10.2001 № 1306 [95]. Своєю чергою адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху та відповідальність встановлена положеннями КУпАП, при цьому більшість адміністративних правопорушень за своєю суттю передбачають порушення саме Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 [95].

Окремо слід звернути увагу на рішення органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами, за порушення яких також настає адміністративна відповідальність передбачена положеннями ч. 1 ст. 44³ КУпАП. Аналіз положень ст.ст. 5, 29-30 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та ст.ст. 13, 21-22 Закону України «Про систему громадського здоров'я» свідчить, що органи місцевого самоврядування можуть своїми рішеннями конкретизувати перелік та особливості застосовування профілактичних, протиепідемічних та інших заходів на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Про наявність у органів місцевого самоврядування також прямо зазначається у положеннях Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [91], а саме п. 45 ч. 1 ст. 26, відповідно до якого до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад належить вирішення питань прийняття у межах, визначених законом, рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність; та п. 2 ч. 3 ст. 43 – виключно на пленарних засіданнях обласних рад вирішуються питання прийняття у межах, що визначаються законами, рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, які передбачають за їх порушення

адміністративну відповідальність [91]. Варто зазначити, що ці положення завжди містились у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» з моменту його прийняття, що свідчить про важливе значення органів місцевого самоврядування у забезпеченні захисту населення від інфекційних хвороб та подоланні їх негативних наслідків.

Отже, рішеннями органів місцевого самоврядування (зокрема сільськими, селищними, міськими та обласними радами) у відповідності до положень законодавчих актів та рішення Кабінету Міністрів України про введення карантину також можуть встановлюватися правила карантину, за які настає адміністративна відповідальність передбачена положеннями ч. 1 ст. 44³ КУпАП.

При цьому, М.А. Самбор [101], а згодом і В.О. Спасенко [103], звертали увагу на тому, що відповідно до положень ч. 1 ст. 5 КУпАП, якими передбачено, що «сільські, селищні, міські, обласні ради мають право приймати в межах, що визначаються законами, рішення з питань боротьби зі стихійним лихом і епідеміями, які передбачають за їх порушення адміністративну відповідальність, а також рішення з питань боротьби з епізоотіями, за порушення яких відповідальність встановлено статтею 107 цього Кодексу» [44]. Зважаючи на це, М.А. Самбор вказує, що під час доповнення КУпАП ст. 44³ не враховувалася необхідність підтримання системності адміністративно-деліктного законодавства, свідченням чого є невнесення змін до ст. 5 КУпАП, а наслідком – неможливість застосування адміністративної відповідальності за ст. 44³ КУпАП, за порушення обмежень, встановлених органами місцевого самоврядування, оскільки в нормі ч. 1 ст. 5 КУпАП імперативно визначено, що адміністративна відповідальність за такі обмеження може наставати виключно за ст. 107 КУпАП [101, с. 162]. З урахуванням цього М.А. Самбор [101, с. 165] та В.О. Спасенко [103, с. 203] пропонують уніфікувати й унормувати норм Загальної й Особливої частин КУпАП у контексті внесення змін до ст. 5 КУпАП.

Також слід зазначити про повноваження місцевих органів виконавчої влади у цій сфері, оскільки положеннями ст.ст. 5, 29-30 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [90] та ст.ст. 12, 21-22 Закону України «Про систему громадського здоров'я» [97] вони також наділяються окремими повноваженнями в умовах карантину. При цьому, повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, як правило, не розмежовуються, що допускає їх одночасне здійснення, у тому числі в частині здійснення профілактичних, протиепідемічних та інших заходів під час карантину.

Проте, у ч. 1 ст. 44³ КУпАП рішення місцевих органів виконавчої влади прямо не зазначаються серед актів, якими можуть встановлюватися правила карантину. Це підтверджується і повноваженнями місцевих органів виконавчої влади, визначених профільними законодавчими актами. Згідно з положеннями Закону України «Про місцеві державні адміністрації» до повноважень місцевих державних адміністрацій належить вжиття заходів щодо запобігання інфекційним захворюванням, епідеміям, епізоотіям та їх ліквідації (п. 5 ч. 1 ст. 22) та прийняття рішень щодо необхідності вжиття роботодавцями заходів щодо профілактики та запобігання поширенню епідемій, пандемій (п. 5¹ ч. 1 ст. 22) [92]. Таким чином, місцеві органи виконавчої влади, як джерело правил карантину можуть зараховуватись лише до «інших актів законодавства».

Варто акцентувати увагу на тому, що зазначена проблематика підкреслює необхідність забезпечення максимальної правової визначеності правил, за порушення яких настає адміністративна відповідальність. При цьому, ці правила, у разі наявності прямої законодавчої вказівки, можуть встановлюватись у тому числі на рівні підзаконних актів.

Таким чином, встановлення правил карантину на підзаконному рівні, у відповідності до положень Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та «Про систему громадського здоров'я», за

порушеннях яких настає адміністративна відповідальність відповідно ст. 44³ КУпАП [44] відповідає приписам п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України [52].

Завершити аналіз сучасного стану нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину необхідно із систематизацією основних законодавчих актів, виокремлених у залежності від підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Адже, причиною розрізненості підстав адміністративної відповідальності за порушення правил карантину є не тільки їх змістовне навантаження, а й вимогливість до нормативного встановлення. Таким чином формуватиметься практикоорієнтована система законодавчих актів, якими регулюються суспільні відносини адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

У зв'язку з цим, нормативне регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину уявляє собою законодавче визначення нормативної, фактичної та процесуально-процедурної підстав. З огляду на це, охарактеризуємо їх відповідно до цього поділу.

Нормативна підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, як вже було встановлено, цілком і повністю передбачається положеннями ст. 44³ КУпАП.

Фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину безпосереднього законодавчого закріплення не отримала. Це виглядає цілком логічним, оскільки це сам факт вчинення особою відповідних діянь, які підпадають під ознаки правопорушення, у нашому випадку, порушення правил карантину. Разом з тим, враховуючи, що саме через склад адміністративного правопорушення відбувається визначення чи є фактично вчинене діяння адміністративним правопорушенням чи ні, необхідно з'ясувати ступінь законодавчого закріплення складу адміністративного правопорушення за порушення

правил карантину. Єдиним положенням КУпАП, у якому зустрічається поняття «склад адміністративного правопорушення» є п. 1 ч. 1 ст. 247, присвячений визначенню обставин, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення, зокрема відсутність події і складу адміністративного правопорушення [44]. Таким чином, визначення складу адміністративного правопорушення, у тому числі передбаченого ст. 44³ КУпАП, є обов'язковим, а у протилежному випадку фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину не знаходить свого підтвердження та провадження у справі про адміністративне правопорушення підлягає закриттю.

Процесуально-процедурна підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. З урахуванням встановленого змісту та призначення процесуально-процедурної підстави у попередньому підрозділі цієї роботи первісне її нормативне наповнення здійснюється положеннями КУпАП.

Насамперед слід зазначити про положеннями КУпАП, якими визначено суб'єктів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 44³ КУпАП.

Розгляд справ про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 44³ КУпАП здійснюється суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (ч. 1 ст. 221 КУпАП), а передбачених ч. 2 ст. 44³ КУпАП – виконавчими комітетами а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчі органи, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад (ч. 1 ст. 219 КУпАП); органами державної санітарно-епідеміологічної служби (ч. 1 ст. 236 КУпАП), а саме лікарі-гігієністи, лікарі-епідеміологи органів державної санітарно-епідеміологічної служби в межах територій та об'єктів нагляду (п. 2 ч. 2 ст. 236 КУпАП) [44].

Складати протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП мають право уповноважені посадові особи

органів Національної поліції (абз. 2 п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП); органів охорони здоров'я (абз. 4 п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП); органів державної санітарно-епідеміологічної служби (абз. 15 п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП); центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (абз. 71 п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП) [44]. У п. 2 ч. 1 ст. 255 КУпАП зазначається, що протоколи про правопорушення, передбачене ст. 44³ КУпАП мають право посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчими органами, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад [44]. При цьому, усі інші положеннями КУпАП, якими визначено провадження у справах про адміністративні правопорушення застосовуються в загальному порядку.

Водночас, враховуючи, що діяльність суб'єктів, уповноважених складати протоколи про вчинення адміністративних правопорушень та розглядати справи про адміністративні правопорушення, поряд із КУпАП також регулюється іншими спеціальними законодавчими актами (до прикладу, органи Національної поліції під час складання протоколів про вчинення адміністративних правопорушень та розгляду справ про адміністративні правопорушення керуються положеннями КУпАП та профільного законодавчого акту – Закону України «Про Національну поліцію» [93], а в деяких випадках також і підзаконними актами, зокрема Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376 [89]), необхідно також визначити їх роль та місце у процесуально-правові підставі адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

З аналізу положень КУпАП вбачається відсутність будь-яких застережень з цього приводу. Законодавчі акти, якими визначено повноваження окремих суб'єктів та порядок їх реалізації, вочевидь слід

зараховувати до законодавчих актів, якими визначено процесуально-процедурні підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантин. У свою чергу, додатково обґрунтування вимагає питання належності до процесуально-процедурної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантин положень Закону України «Про адміністративну процедуру».

Перш за все постає питання співвідношення сфер дії КУпАП та Закону України «Про адміністративну процедуру» [79], або, навіть, з'ясування можливості поширення на відносини щодо притягнення до адміністративної відповідальності положень Закону України «Про адміністративну процедуру». Предмет правового регулювання та сфера дії Закону України «Про адміністративну процедуру» встановлюється у його ст. 1. З аналізу положень ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адміністративну процедуру» [79] видається можливим зробити висновок, що ним врегульовано відносини між адміністративними органами (під час здійснення ними функції публічної адміністрації) з фізичними та юридичними особами. Таке законодавче формулювання дозволяє зараховувати до сфери дії цього Закону фактично усі публічно-правові відносини, у тому числі щодо притягнення до адміністративної відповідальності.

Наведені у ч. 2 ст. 1 Закону України «Про адміністративну процедуру» сфери, на відносини у яких не поширюється його дія, також не сприяє вирішенню цього питання. Проте, відсутність прямої вказівки на відносини, що виникають під час притягнення до адміністративної відповідальності потенційно може свідчити про те, що положення Закону України «Про адміністративну процедуру» також регулюють відносини, що виникають під час притягнення осіб до адміністративної відповідальності.

У науково-практичному коментарі до Закону України «Про адміністративну процедуру» [71] відповідь на це питання не надається

також. Щодо положень ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адміністративну процедуру» зазначається, що «законодавець указав, що всі відносини, у яких реалізуються «функції публічної адміністрації» органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів – з «фізичними та юридичними особами» «щодо прийняття адміністративного акта», підпадають під предмет регулювання ЗАП (Закону України «Про адміністративну процедуру» – О.Ч.)» [71, с. 18]. У продовження цього також вказано, що «це надзвичайно широке коло відносин, починаючи від адміністративних послуг (державна реєстрація актів цивільного стану, нерухомості, бізнесу, місця проживання; видачі паспортів, дозволів, ліцензій; призначення субсидій, пенсій тощо), інспекційної діяльності (наприклад, перевірки закладів харчування та торгівлі, тобто контрольно-наглядова діяльність у сфері господарської діяльності тощо), і закінчуючи іншою діяльністю адміністративних органів за заявою особи чи ініціативою цих органів» [71, с. 18].

Заслуговують на увагу і деякі інші положення Закону України «Про адміністративну процедуру», які свідчать про обов'язковість їх врахування під час реалізації адміністративними органами своїх повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності. Це, передусім положення ч. 2 ст. 4 Закону України «Про адміністративну процедуру», якою передбачено, що «принципи адміністративної процедури, визначені цим Законом, поширюються також на адміністративну діяльність адміністративних органів, що не вимагає прийняття адміністративних актів» [79]. Отже, принципи адміністративної процедури цілком логічно мають враховуватись адміністративними органами під час складання протоколу про вчинення адміністративного правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 44³ КУпАП, та розгляду справи про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 44³ КУпАП [44].

Також необхідно проаналізувати друге речення ч. 2 ст. 3 Закону України «Про адміністративну процедуру», згідно з яким особливості

(адміністративного провадження для окремих категорій адміністративних справ) повинні відповідати принципам адміністративної процедури, визначеним цим Законом [79] та п. 3 розділу IX Закону України «Про адміністративну процедуру», яким встановлено, що до приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом вони застосовуються в частині, що не суперечить принципам цього Закону [79]. Наведені положення засвідчують те, що принципи адміністративної процедури є ціннісним орієнтиром для адміністративних органів. Втім, неможливо не зазначити, що положеннями Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» [81] до КУпАП змін, в частині приведення його положень у відповідність із Законом України «Про адміністративну процедуру» внесено не було.

Важливо охарактеризувати роль міжнародних актів у правовому регулюванні адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Вони формують наднаціональний вимір регулювання у сфері охорони громадського здоров'я та встановлюють загальні стандарти профілактики інфекційних захворювань, реагування на епідемічні загрози, а також організації протиепідемічних заходів.

Уявляється, що зазначені акти мають фундаментальне значення для національних правових систем, оскільки визначають базові принципи та підходи, яких зобов'язані дотримуватися держави-учасниці міжнародних організацій, зокрема Українська держава. Їх спрямовано на забезпечення координації дій держав у боротьбі з поширенням інфекційних хвороб, уніфікацію протиепідемічних стандартів та формування ефективних механізмів міжнародної взаємодії у сфері громадського здоров'я.

Важливим елементом міжнародно-правового регулювання у сфері карантинних заходів є Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я (1946) [122], який закладає фундаментальні принципи функціонування

глобальної системи охорони здоров'я та визначає концептуальні засади протидії інфекційним захворюванням.

Зазначений документ має установчий характер і визначає правовий статус Всесвітньої організації охорони здоров'я, її цілі, функції та повноваження [122]. Водночас його значення значно виходить за межі організаційного регулювання, оскільки він формує базові принципи, які впливають на національні правові системи, зокрема у сфері карантинних заходів та юридичної відповідальності за їх порушення.

Основним положенням Статуту є визначення здоров'я як стану повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, а не лише відсутності хвороб. Такий підхід має принципове значення для формування сучасної моделі правового регулювання, оскільки обґрунтовує необхідність комплексних заходів держави, включаючи карантинні обмеження, спрямовані на захист населення. Варто сказати, що особливу роль відіграє закріплення принципу, відповідно до якого досягнення найвищого можливого рівня здоров'я є одним із основних прав кожної людини. Це положення визначає конституційно-правову та міжнародно-правову легітимацію запровадження державою обмежувальних заходів, спрямованих на запобігання поширенню інфекційних хвороб, у тому числі карантину.

З точки зору адміністративного права Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я [122] має значення як нормативна основа формування обов'язків держави у сфері охорони здоров'я. Він покладає на держави-члени обов'язок вживати заходів для боротьби з епідемічними, ендемічними та іншими захворюваннями, що передбачає створення ефективної системи правового регулювання, включаючи механізми юридичної відповідальності. Щодо впливу зазначеного Статуту на адміністративну відповідальність за порушення правил карантину він має опосередкований, але системоутворюючий характер. Його положення визначають обов'язок держави забезпечувати охорону здоров'я,

обґрунтовують необхідність запровадження карантинних заходів, формують принципи, які мають враховуватися при встановленні відповідальності, забезпечують узгодженість національного законодавства з міжнародними стандартами.

Як висновок, варто сказати, що Статут не містить конкретних норм щодо встановлення чи застосування юридичної відповідальності, однак він має фундаментальне значення для формування сучасної системи правового регулювання у сфері карантину. Ним закладено основи міжнародної правової доктрини охорони здоров'я, визначено межі та принципи втручання держави у сферу прав і свобод людини та створено передумови для розвитку адміністративно-деліктного законодавства.

Важливим міжнародними нормативними актами у сфері карантинних заходів є регіональні європейські акти з питань захисту прав людини, зокрема Європейська конвенція з прав людини (1950) [123] та Європейська соціальна хартія (переглянута) (1996) [124], які ратифіковано Україною та, відповідно вони є складовою частиною національної правової системи. Зазначені документи відіграють ключову роль у визначенні допустимих меж втручання держави у права людини, зокрема в умовах запровадження карантинних обмежень.

Європейська конвенція з прав людини, визначає фундаментальні стандарти захисту прав людини, а також встановлює правові межі втручання держави у сферу цих прав, що має особливе значення в умовах запровадження карантинних обмежень. З позиції дослідження адміністративної відповідальності за порушення правил карантину Конвенція виконує подвійну функцію. З одного боку, вона гарантує основоположні права і свободи людини, які можуть обмежуватися у зв'язку із запровадженням протиепідемічних заходів. З іншого – вона встановлює критерії допустимості таких обмежень, які мають враховуватися при формуванні та застосуванні адміністративно-деліктних норм [123].

Серед важливих приписів для регулювання питань відповідальності за порушення правил карантину слід назвати такі положення Конвенції (прямо або опосередковано пов'язані з карантинними заходами), як: ст. 5 Конвенції – «допускається позбавлення свободи особи з метою запобігання поширенню інфекційних захворювань» [123]. Це положення створює міжнародно-правову основу для застосування таких заходів, як ізоляція, обсервація або примусова госпіталізація; ст. 8 Конвенції – «гарантує право на повагу до приватного і сімейного життя» [123]. Запровадження карантинних обмежень, включаючи обмеження пересування, самоізоляцію або використання цифрових засобів контролю, становить втручання у це право. Однак таке втручання є допустимим за умови, що воно здійснюється відповідно до закону, переслідує легітимну мету (зокрема охорону здоров'я) та є необхідним у демократичному суспільстві.

У контексті обмеження свободи пересування та проведення масових заходів важливе значення має також ст. 11 Конвенції, яка гарантує свободу мирних зібрань. Водночас вона допускає обмеження цього права з метою захисту здоров'я населення, що безпосередньо кореспондує із запровадженням карантинних заходів.

Окремої уваги заслуговує ст. 2 Конвенції, яка закріплює право на життя. У практиці Європейський суд з прав людини це положення тлумачиться як таке, що покладає на державу позитивний обов'язок вживати заходів для захисту життя осіб, у тому числі шляхом запобігання поширенню небезпечних захворювань. Це додатково обґрунтовує необхідність запровадження карантинних обмежень.

Вирішальне значення для дослідження питань адміністративної відповідальності за порушення правил карантину мають критерії допустимості обмежень прав, сформульовані у Конвенції та практиці Європейського суду з прав людини, зокрема такі, як: законність (обмеження повинні бути передбачені законом); легітимна мета (захист громадського здоров'я); необхідність (обмеження повинні відповідати

нагальній суспільній потребі); пропорційність (втручання не повинно перевищувати меж, необхідних для досягнення мети) [123; 124]. Ці критерії мають безпосереднє значення для оцінки правомірності адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Якщо самі карантинні обмеження не відповідають вимогам Конвенції, то і притягнення до відповідальності за їх порушення може бути визнано неправомірним.

Наступним актом є Європейська соціальна хартія [124], що регулює соціально-економічні права, зокрема право на охорону здоров'я, що має безпосереднє значення для обґрунтування карантинних заходів. Ключове значення для досліджуваної проблематики має ст. 11 Хартії, яка закріплює право кожної особи на охорону здоров'я та покладає на державу обов'язок вживати відповідних заходів для його забезпечення. Зокрема, держави зобов'язані усувати причини погіршення здоров'я населення, забезпечувати профілактику епідемічних, ендемічних та інших захворювань, створювати ефективну систему санітарного контролю та охорони здоров'я [124].

Зазначені положення формують позитивні зобов'язання держави, які полягають не лише у невтручанні, але й у необхідності активного впровадження заходів, спрямованих на захист здоров'я населення. У контексті пандемії COVID-19 це означає обов'язок держави запроваджувати карантинні обмеження, організовувати систему епідеміологічного нагляду та забезпечувати дотримання санітарних норм.

Важливе місце у системі міжнародно-правового регулювання охорони здоров'я та, відповідно, адміністративної відповідальності за порушення правил карантину посідає Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966) [125]. Цей акт, ратифіковано Україною, закріплює фундаментальні соціальні права людини та встановлює обов'язки держав щодо їх забезпечення, зокрема у сфері охорони здоров'я.

Важливими для досліджуваної проблематики є: ст. 12 Пакту, відповідно до якої «держави визнають право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я» [125]. У цьому контексті передбачається обов'язок держав вживати заходів, необхідних для забезпечення здоров'я населення, включаючи запобігання, лікування та боротьбу з епідемічними, ендемічними та іншими захворюваннями.

Зазначене положення має принципове значення для легітимації карантинних заходів як інструменту державної політики. Воно створює міжнародно-правове підґрунтя для запровадження обмежувальних заходів, спрямованих на захист громадського здоров'я, та водночас визначає межі такого втручання.

З точки зору адміністративного права Пакт виконує функцію нормативного орієнтира, що визначає зміст обов'язків держави у сфері охорони здоров'я. Саме ці обов'язки трансформуються у національному законодавстві у конкретні правові приписи, включаючи правила карантину, порушення яких утворює склад адміністративного правопорушення. Значення Пакту проявляється також у тому, що він встановлює позитивні зобов'язання держави, тобто обов'язок не лише утримуватися від порушення прав, а й активно діяти для їх забезпечення. У контексті карантинного регулювання це означає необхідність створення ефективної системи протиепідемічних заходів, включаючи механізми контролю та відповідальності за їх порушення. Водночас Пакт не містить прямих норм щодо юридичної відповідальності.

Ключовим міжнародно-правовим актом у сфері протидії поширенню інфекційних хвороб є Міжнародні медико-санітарні правила (2005) [126], прийняті в межах Всесвітньої організації охорони здоров'я. Вказаний документ становить основу сучасної глобальної системи реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я та відіграє визначальну роль у формуванні національних правових режимів

карантину, включаючи механізми юридичної відповідальності за порушення відповідних правил.

Міжнародні медико-санітарні правила мають обов'язковий характер для держав-учасниць Всесвітньої організації охорони здоров'я, у тому числі Української держави, та встановлюють комплекс правових, організаційних і процедурних вимог, спрямованих на запобігання, виявлення та реагування на події, що можуть становити загрозу для міжнародного громадського здоров'я. Їх основною метою є запобігання поширенню захворювань із мінімальним втручанням у міжнародні перевезення і торгівлю, що відображає баланс між безпекою та свободою економічної діяльності.

Вбачається, що особливого значення для дослідження адміністративної відповідальності набувають положення Правил, що регламентують застосування санітарних заходів щодо осіб, вантажів і транспортних засобів. Зокрема, вони передбачають можливість запровадження таких заходів, як медичний огляд, ізоляція, карантин, санітарна обробка, обмеження пересування [126] тощо. З позиції адміністративно-деліктного права Міжнародні медико-санітарні правила не містять безпосередніх норм про відповідальність, однак виконують функцію нормативного джерела вищого рівня, яке визначає зміст обов'язків держав та загальні стандарти поведінки. Саме ці стандарти трансформуються у національному законодавстві у конкретні правила карантину, порушення яких утворює склад адміністративного правопорушення.

Аналіз Правил дозволяє виявити і певні проблемні аспекти їх застосування у контексті адміністративної відповідальності. По-перше, їх опосередкований характер впливу. Вони не встановлюють безпосередніх санкцій, що зумовлює необхідність їх імплементації у національне законодавство, де і формується склад правопорушення. По-друге, широкий обсяг дискреції держави. Правила дозволяють державам самотійно

визначати конкретні заходи, що може призводити до значних відмінностей у правовому регулюванні та практиці застосування відповідальності. По-третє, проблема узгодження з національним правом. Не завжди національні нормативні акти повною мірою відповідають принципам Правил, що може ставити під сумнів їх легітимність.

Вищезазначене дозволяє зробити висновок, що охарактеризовані Міжнародні медико-санітарні правила виступають базовим міжнародно-правовим актом, який формує зміст правового регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Їх значення полягає не у прямому встановленні санкцій, а у визначенні стандартів і принципів, які через механізм імплементації набувають юридичного значення у національному праві та впливають на кваліфікацію адміністративних правопорушень.

Важливим, хоча й специфічним за своєю юридичною природою, є міжнародні рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я, зокрема щодо протидії поширенню COVID-19. На відміну від міжнародних договорів, такі рекомендації не мають формально обов'язкового характеру, однак відіграють визначальну роль у формуванні змісту національного правового регулювання, включаючи норми, що опосередковано пов'язані з адміністративною відповідальністю за порушення правил карантину.

Загалом, міжнародні рекомендації ВООЗ виступають первинним джерелом змісту карантинних норм, які на національному рівні набувають імперативного характеру. Саме на їх основі формуються такі обов'язкові приписи, як масковий режим, обмеження соціальних контактів, вимоги до діяльності суб'єктів господарювання тощо, порушення яких може кваліфікуватися як адміністративне правопорушення. Уявляється, що важливою особливістю зазначених рекомендацій є їх динамічний характер. Вони регулярно оновлюються відповідно до нових наукових даних, що забезпечує гнучкість реагування на зміну епідемічної ситуації. Однак ця динамічність водночас впливає на стабільність національного правового

регулювання, оскільки імплементація змін у рекомендаціях призводить до частого оновлення нормативних актів.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що законодавчо визначені підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину (нормативна, фактична та процесуально-процедурна) одночасно виступають мірилом та критеріями її ефективності, відображають відповідність меті, з якою її було встановлено, та призначення, а тому потребують окремої характеристики в наступному розділі цього дослідження.

Список використаних джерел до розділу 1

1. Агакарян Р.С. Адміністративна відповідальність за проступки на транспорті: теоретико–правова характеристика: дис. ... д–ра філософії: 081 – Право. Одеса, 2023. 196 с.
2. Адміністративне право та адміністративний процес. Повний курс: підручник / За заг. ред. В. Галунька, В. Фелика. Вид. 5–те. Одеса: Видавництво «Юридика», 2025. 700 с.
3. Адміністративне право України / Т.О. Коломоєць та ін. Київ: Істина, 2008. 458 с.
4. Бевзенко В.М. Деякі теоретичні міркування щодо адміністративних процесуальних і процедурних категорій у вітчизняній адміністративно–правовій та адміністративно–процесуальній науці. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2011. № 3. С. 56–62.
5. Биковський М.Ю. Адміністративна відповідальність суб'єктів господарювання: дис. ... д–ра філософії: 081 – Право. Дніпро, 2026. 227 с.
6. Біла Л.Р. Адміністративний примус і відповідальність по адміністративному праву. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса: Юрид. література, 2003. С. 207–234.
7. Богдан Б.В. Адміністративно–правова охорона населення від інфекційних хвороб: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2021. 215 с.
8. Бойко І.В., Зима О.Т., Соловйова О.М. Адміністративна процедура: конспект лекцій. Харків: Право, 2017. 132 с.
9. Борисюк Ю.Б. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері приватизації державного та комунального майна: дис. ... д–ра філософії: 081–Право. Київ, 2026. 208 с.
10. Бугайчук К.Л. Адміністративно–правове регулювання: теоретичні підходи до визначення. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2026. № 1 (112). С. 88–100. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2026.1.06> (дата звернення 01.02.2026).

11. Бурченко Ю. В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення щодо порушення вимог карантину. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 215–221. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788–6018.2023.02.36> (дата звернення 01.02.2026).
12. Бурченко Ю.В. Адміністративна відповідальність за порушення правил карантину: дис. ... д-ра філософії: 081–Право. Рівне, 2023. 240 с.
13. Бурченко Ю.В. Адміністративно-правове забезпечення механізму притягнення до відповідальності за порушення умов карантину. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 135–139. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524–0374/2020–4/31> (дата звернення 01.02.2026).
14. Бурченко Ю.В. Адміністративно-правове регулювання правопорушень щодо порушення вимог карантину. *Порівняльно-аналітичне право*. № 2. 2020. Ужгород. С. 105–108. (дата звернення 01.02.2026).
15. Бурченко Ю.В. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності за порушення вимог карантину. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Випуск 2. С. 116–121. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618–1258.2020.2.20> (дата звернення 01.02.2026).
16. Виконавча влада і адміністративні правопорушення / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2002. 667 с.
17. Волуйко О.М. Аналіз санкцій статті 44–3 Кодексу України про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 4 (117). С. 39–44. DOI: <https://doi.org/10.33270/01201174.39> (дата звернення 01.02.2026).
18. Волуйко О.М. Порушення правил щодо карантину людей: аналіз складу правопорушення. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (20). С. 46–55. DOI: <https://doi.org/10.33270/04202002.46> дата звернення 01.02.2026).

19. Воронятніков О.О. Адміністративно–правове регулювання сферою санітарного та епідемічного благополуччя населення: монографія. Київ: Видавничий центр «Кафедра», 2020. 430 с.

20. Воронятніков О.О. Публічне адміністрування сферою санітарного та епідемічного благополуччя населення: дис. .. д–ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2020. 462 с.

21. Геглюк О. М. Публічне адміністрування у сфері охорони здоров'я: дис. ... д–ра філософії: 081–Право. Харків, 2024. 212 с.

22. Герасименко О.О. Відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності: дис. ... д–ра філософії: 081 – Право. Київ, 2023. 256 с.

23. Григорчак Ю.П. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2023. 191 с.

24. Гуржій А.В. Адміністративна відповідальність за порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2013. 233 с.

25. Дзюбенко О. Порушення правил щодо карантину людей: характеристика складу адміністративного правопорушення. *Публічне право*. 2021. № 3 (43). С. 69–76.

26. Дзюбенко О.Л. Адміністративна відповідальність за порушення правил щодо карантину людей: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Миколаїв. 2025. 238 с.

27. Дзюбенко О.Л. Обмеження конституційних прав і свобод людини в умовах встановлення правового режиму карантину. *Порівняльно–аналітичне право*. 2020. № 4. С. 57–64.

28. Дзюбенко О.Л. Поняття карантину та його співвідношення з суміжними категоріями. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «ПРАВО». Вип. 30. 2020. С. 91–98.

29. Дзюбенко О.Л. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 6 (vol. 1). С. 80–85.

30. Дрозд О.Ю., Мотиль В.І. Актуальні проблеми застосування поліцією статті 44–3 «Порушення правил щодо карантину людей» Кодексу України про адміністративні правопорушення. *Підприємство, господарство і право*. 2021. № 1. С. 119–1125. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.1.20> (дата звернення 01.02.2026).

31. Дуліба Є.В., Теремецький В.І. Окремі аспекти удосконалення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину людей на основі аналізу правозастосовної практики місцевих судів. *Форум права*. 2023. № 76 (3). С. 109–119. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.10041186> (дата звернення 01.02.2026).

32. Загальна теорія держави і права: підручник / За ред. М.В. Цвіка та О.В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.

33. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.

34. Загальна теорія права: підручник / М. С. Кельман, В. М. Стратонов. Вид. 6–те, доп. Херсон: ОЛДІ–ПЛЮС, 2020. 742 с.

35. Загальне адміністративне право України: підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої–Тіунової. Одеса: Фенікс, 2023. 792 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.25545> (дата звернення 01.05.2026).

36. Задоя І.І. Адміністративні санкції як інструменти вирішення правових конфліктів. *Право і суспільство*. 2025. № 6. С. 606–611. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.6.85> (дата звернення 01.02.2026).

37. Задоя І.І. Нормативні підстави адміністративної відповідальності за порушення законодавства про тишу. *Юридичний вісник*. 2024. № 4. С. 37–45. DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v4.2024.5> (дата звернення 01.02.2026).

38. Задоя І.І. Правові колізії в національній правовій системі, які виникають у сфері розгляду публічно–правового спору та адміністративного правопорушення. *Право та державне управління*. № 2. 2025. С. 261–267. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.3.33> (дата звернення 01.02.2026).

39. Інфекційні загрози 2025: п'ять хвороб, які можуть сколихнути світ. Центру громадського моніторингу та контролю. URL: <https://naglyad.org/uk/2025/01/06/infektsijni-zagrozi-2025-p-yat-hvorob-yaki-mozhut-skolihnuti-svit/> (дата звернення 01.02.2026).

40. Калаянов Д.П. Докази в адміністративно–юрисдикційній діяльності правоохоронних органів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 3. С. 123–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2013_3_43 (дата звернення 01.02.2026).

41. Калаянов Д.П., Олефір В.І., Константинов С.Ф. Адміністративні проступки, підвідомчі міліції: кваліфікація, доказування, особливості провадження: навчальний посібник. Київ: ТОВ «НВП ІНТЕРСЕРВІС», 2011. 230 с.

42. Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Адміністративно–процедурне право: навч.–метод. посібник. Одеса: Юридична література, 2008. 288 с.

43. Ковейно Ю.В. Адміністративна відповідальність за порушення лісового законодавства: дис. ... д-ра філософії: 081 – Право. Кропивницький, 2024. 264 с.

44. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073–Х. Дата оновлення: 11.12.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text> (дата звернення 01.05.2026).

45. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403–VI. Дата оновлення: 12.09.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#top> (дата звернення 01.02.2026).

46. Козачук Д.А., Панфілов О.Є. Адміністративна відповідальність у системі адміністративно–правових заходів впливу: сучасний вимір та європейські орієнтири. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025. Вип. 91. Ч. 3. С. 102–109. DOI <https://doi.org/10.24144/2307–3322.2025.91.3.15> (дата звернення 01.02.2026).

47. Козачук Д.А., Панфілов О.Є., Фролова Є.І. Юрисдикційні особливості перегляду постанов поліції про адміністративну відповідальність. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2025. № 4. С. 48–54. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2025.4.8> (дата звернення 01.02.2026).

48. Козін В.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення у бюджетній сфері: адміністративно–правові та фінансово–правові аспекти: дис. ... д–ра філософії: 081 – Право. Дніпро, 2024. 204 с.

49. Коломоець Т.О., Астахов Д.С. Кодифікація адміністративно–процедурного законодавства України: монографія. Запоріжжя, 2011. 230 с.

50. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 256 с.

51. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

52. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96–ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96–вр#top> (дата звернення 01.02.2026).

53. Корнієць В.В. Адміністративно–правові основи відповідальності за правопорушення у санітарно–епідеміологічній сфері в контексті адміністративно–правової реформи в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2010. 209 с.

54. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 15.04.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 01.05.2026).

55. Купалов М.М. Адміністративно–правове регулювання протидії соціально небезпечним хворобам в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2015. 227 с.

56. Курінний Є.В. Про аксіологічну сутність адміністративних штрафів. *Вісник Запорізького національного університету*. 2020. Вип. № 1. С. 144–150. DOI: <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2020-1-22> (дата звернення 01.02.2026).

57. Лавриненко О.О. Адміністративно–правове регулювання профілактичної діяльності у сфері охорони здоров'я: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2015. 234 с.

58. Лавронова І.О. Адміністративна відповідальність за порушення трудового законодавства України: дис. ... д–ра філософії: 081 – Право. Київ, 2025. 236 с.

59. Ладіна Л.С. Юридична відповідальність приватного нотаріуса за адміністративним законодавством України: дис. ... д–ра філософії: 081 – Право. 2024. Одеса, 248 с.

60. Левицький О.О. Адміністративно–правове забезпечення карантинних та протиепідемічних заходів в Україні: дис. ... д–ра філософії: 081–Право. Харків, 2025. 207 с.

61. Левицький О.О. Поняття та ознаки карантинного режиму серед адміністративно–правових режимів в Україні. *Правові новели*. 2022. № 16. С. 196–205. DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2022.16.26> (дата звернення 01.02.2026).

62. Леусенко І.В. Адміністративна відповідальність за забруднення та засмічення морського простору України: дис. ... д–ра філософії. 081 – Право. Запоріжжя, 2024. 251 с.

63. Логвиненко Б.О. Публічне адміністрування сферою охорони здоров'я в Україні: теорія і практика: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2018. 429 с.
64. Логойда В.М. Адміністративна відповідальність за окремі порушення карантинного режиму в закладах роздрібної торгівлі, громадського харчування та сфери послуг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2020. № 71. С. 258–262. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.71.43> (дата звернення 01.02.2026).
65. Лотоцький М.М. Відповідальність за адміністративні правопорушення в сфері земельних відносин: дис. ... д-ра філософії: 081–Право. Київ, 2026. 253 с.
66. Мартиновський В.В. Адміністративно–юрисдикційна діяльність органів санітарно–епідеміологічної служби: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2008. 202 с.
67. Марцун М.І. Провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 44–3 КУпАП «Порушення правил щодо карантину людей». *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2022. Вип. 2 (98). С. 168–177. DOI: [10.33766/2524-0323.98.168-177](https://doi.org/10.33766/2524-0323.98.168-177) (дата звернення 01.02.2026).
68. Марцун М.І. Характеристика складу адміністративного проступку, який полягає в порушенні правил карантину людей. *Вісник ХНУВС*. 2022. № 2 (97). С. 194–203. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.2.17> (дата звернення 01.02.2026).
69. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право. Київ: Ваіте, 2014. 376 с.
70. Міщук І.В. Особливості карантину як засобу адміністративно–правового реагування на пандемію. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 3. С. 162–165. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.3.26> (дата звернення 01.02.2026).

71. Науково–практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру» / за заг. ред. Тимощука В.П. Київ, 2023 545 с. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/74413.pdf> (дата звернення 01.02.2026).

72. Негара Р.В., Даниленко-Негара Ю.С. Заходи заохочення та примусу в державній службі як адміністративно-правові заходи. Таксономія правових заходів: монографія / за ред. проф. О. Козаченка. Миколаїв: Іліон, 2024. 572 с. С. 142-213. URL: <https://hdl.handle.net/11300/27753> (дата звернення 01.02.2026).

73. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801–ХІІ. Дата оновлення: 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#top> (дата звернення 01.02.2026).

74. Остапенко О., Цьвок М. Деякі аспекти адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2021. Том 8. № 3 (31). С. 186–194. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2021.31.186> (дата звернення 01.02.2026).

75. Павленко Д.В. Адміністративно–правове забезпечення впровадження та реалізації протиепідемічних заходів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Миколаїв, 2025. 214 с.

76. Панфілов О.Є., Козачук Д.А., Адміністративний розсуд у сфері застосування заходів адміністративної відповідальності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 8. С. 362–367. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-8/74> (дата звернення 01.02.2026).

77. Панфілов О.Є., Фролова Є.І. Адміністративна процедура притягнення до відповідальності: проблеми ефективності та дотримання прав особи. *Правові новели*. 2025. № 26. С. 407–414. DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2025.26.46> (дата звернення 01.02.2026).

78. Прасолов І.В. Адміністративна відповідальність за порушення правил дорожнього руху в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2026. 202 с.

79. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073–ІХ. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073–20#Text> (дата звернення 01.02.2026).

80. Про відміну на всій території України карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID–19, спричиненої коронавірусом SARS–CoV–2: постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2023 № 651. Дата оновлення: 27.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651–2023–п#Text> (дата звернення 01.02.2026).

81. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру»: Закон України від 10.10.2024 № 4017–ІХ. Дата оновлення: 01.03.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4017–20#Text> (дата звернення 01.03.2026).

82. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID–19): Закон України від 30.03.2020 № 540–ІХ. Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540–20#Text> (дата звернення 01.02.2026).

83. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID–19): Закон України від 17.03.2020 № 530–ІХ. Дата оновлення: 10.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530–20#Text> (дата звернення 01.02.2026).

84. Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID–19): Закон України від 13.04.2020 № 555–IX. Дата оновлення: 18.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555–20#Text> (дата звернення 01.02.2026).

85. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID–19): Закон України від 06.11.2020 № 1000–IX. Дата оновлення: 06.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000–20#n6> (дата звернення 01.02.2026).

86. Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID–19, спричиненої коронавірусом SARS–CoV–2: постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 № 392. Дата оновлення: 11.07.2020. URL: (дата звернення 01.08.2025).

87. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 № 3353–XII. Дата оновлення: 12.09.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353–12#Text> (дата звернення 01.02.2026).

88. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004–XII. Дата оновлення: 01.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004–12#Text> (дата звернення 01.02.2026) (втратив чинність).

89. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376. Дата оновлення: 15.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496–15#Text> (дата звернення 01.02.2026).

90. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 № 1645–III. Дата оновлення: 01.01.2025. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення 01.03.2026).

91. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Дата оновлення: 20.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#top> (дата звернення 01.02.2026).

92. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. Дата оновлення: 08.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#top> (дата звернення 01.02.2026).

93. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Дата оновлення: 16.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 01.02.2026).

94. Про переведення єдиної державної системи цивільного захисту у режим надзвичайної ситуації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 № 338-р. Дата оновлення: 17.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/338-2020-р/ed20210617#Text> (дата звернення 01.02.2026).

95. Про Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306. Дата оновлення: 09.12.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-п#Text> (дата звернення 01.02.2026).

96. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. Дата оновлення: 18.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення 01.02.2026).

97. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX. Дата оновлення: 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#top> (дата звернення 01.02.2026).

98. Прокопова А.В., Краковська А.Є. Адміністративна відповідальність за порушення правил щодо карантину людей. *Аналітично–порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 193–198. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788–6018.2022.01.36> (дата звернення 01.02.2026).

99. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням відкритого акціонерного товариства «Всеукраїнський Акціонерний Банк» щодо офіційного тлумачення положень пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, частин першої, третьої статті 2, частини першої статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про відповідальність юридичних осіб) від 30.05.2001 № 7–рп/2001. Дата оновлення: 30.05.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710–01#top> (дата звернення 01.02.2026).

100. Самбор М.А. Особливості документування адміністративного правопорушення в сфері порушення правил карантину людей. *Слово Національної школи суддів України*. 2020. № 3 (32). С. 60–74. DOI 10.37566/2707–6849–2020–3(32)–5 (дата звернення 01.02.2026).

101. Самбор М.А. Склад адміністративного правопорушення щодо порушення карантину людей. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2020. № 2 (90). С. 155–170. DOI: 10.33766/2524–0323.90.155–170 (дата звернення 01.02.2026).

102. Ситніченко О.М. Адміністративно–правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2013. 226 с.

103. Спасенко В.О. Проблемні питання адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 7. С. 202–204. DOI <https://doi.org/10.32782/2524–0374/2021–7/51> (дата звернення 01.02.2026).

104. Татарова Т.О. Адміністративно–правове регулювання сфери санітарного та епідемічного благополуччя населення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2014. 245 с.

105. Хайнацький Є.С. Адміністративно–правове регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні: автореф. дис. канд.юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. 22 с.

106. Хайнацький Є.С. Адміністративно–правове регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні: дис. канд.юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. 157 с.

107. Чернецька О.А. Забезпечення прав та свобод людини під час притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Права людини в період збройних конфліктів*: зб. матеріалів міжн. наук.-практ. конф. присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.). Одеса, 2022. С. 658-665. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.22665> (дата звернення 01.02.2026).

108. Чернецька О.А. Захист прав людини під час розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 44³ КУпАП. *Забезпечення прав людини: національний і міжнародний виміри*. зб. матер. II–ї Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 09 грудня 2022 року). Вінниця, 2023. С. 258-263.

109. Чернецька О.А. Правове регулювання адміністративної відповідальності за порушення карантину в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 133-136.

110. Чернецька О.А. Правові колізії застосування ст. 44-3 КУпАП. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних*

викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Т. 2. С. 133-136.

111. Чернецька О.А. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. № 3. С. 108–112. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.3.18> (дата звернення 01.02.2026).

112. Чернецька О.А. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення передбачені ст. 44-3 КУпАП. *Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення: збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 74-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини* (м. Хмельницький, 9 грудня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 186-188.

113. Чернецька О.А. Процесуальна (процесуально-процедурна) підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. № 23. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20701994> (дата звернення 01.02.2026).

114. Чернецька О.А. Сутнісно-правова характеристика поняття «карантин». *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 2 (46). С. 300–307. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.45> (дата звернення 01.02.2026).

115. Чернецька О.А. Сучасний стан адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Ампаро*. 2023. № 3. С. 28–34. DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2023-3-04> (дата звернення 01.02.2026).

116. Шарая А.А. Адміністративно–процедурне право як підгалузь адміністративного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2. С. 171–175.
117. Шарая А.А. Адміністративно–процедурне право: аналіз характерних ознак. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 167–171.
118. Шатковська Д.М. Адміністративно–правове регулювання організації охорони здоров'я при соціально небезпечних захворюваннях: дис. ... канд. юрид. науки: 12.00.07. Київ, 2016. 222 с.
119. Шевчук Г.В. Провадження у справах про порушення правил щодо карантину людей. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (20). С. 40–45. DOI: <https://doi.org/10.33270/04202002.40> (дата звернення 01.02.2026).
120. Школик А.М. Адміністративно–процедурне право: ідея та реалізація. *Lex Portus*. 2017. № 5. С. 30–40.
121. Liubov Bila–Tiunova, Hanna Sarybaieva, Tetiana Goloiadova. Security and financial aspects of the doctrinal and legal characteristics types of administrative liability of the servicemen of the Armed Forces of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2025. Vol. 11. No. 1. P. 308–318. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-1-308-318> (дата звернення 01.02.2026).
122. Constitution of the World Health Organization. URL: <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/constitution-en.pdf?ua=1> (дата звернення 01.02.2026).
123. European Convention on Human Rights. 04.11.1950. URL: <https://www.echr.coe.int/european-convention-on-human-rights> (дата звернення 01.02.2026).
124. European Social Charter (Revised). Strasbourg, 3.V.1996. URL: <https://www.refworld.org/legal/agreements/coe/1996/40138> (дата звернення 01.02.2026).

125. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights 16 December 1966. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights> (дата звернення 01.02.2026).

126. International Health Regulations (2005). URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241580496> (дата звернення 01.02.2026).

РОЗДІЛ 2.

ПІДСТАВИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ КАРАНТИНУ

2.1. Нормативна підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину

Нормативна підстава адміністративної відповідальності у найбільш загальному вигляді може бути сформульована як законодавче встановлення відповідної норми адміністративного права, якою визначено конкретне діяння адміністративним правопорушенням та передбачено міру адміністративної відповідальності за його вчинення.

Здебільшого такий підхід превалює як у загальнотеоретичних, так і галузевих адміністративно-правових дослідженнях. У загальній теорії права зазначається, що нормативна підстава визначається як: «наявність норми права, що передбачає можливість покладання відповідальності» (М.І. Козюбра) [15, с. 303]; «правові приписи, що містять у собі необхідні об'єктивні та суб'єктивні показники ознак поведінки, яку вони дозволяють кваліфікувати як протиправну, неправомірну. Заходи державного примусу (санкції), що можуть застосовуватися до порушників правових норм, містяться в санкціях правових приписів у вигляді вичерпного переліку примусових засобів (покарань)» (М.В. Цвік та О.В. Петришин) [14, с. 378]; «наявність правової норми, що передбачає склад правопорушення» (М.С. Кельман та В.М. Стратонов) [16, с. 479]; «юридичну підставу юридичної відповідальності передбачає: а) необхідність наявності норми права, на основі якої особа притягається до відповідальності; б) акт правозастосування яким відповідний компетентний орган влади фіксує обсяг та спосіб притягнення особи до відповідальності для конкретного правопорушника (наприклад, вирок) – процесуальна підстава; в) відсутні

підстав для звільнення від юридичної відповідальності» (Р.Б. Тополевський та Н.В. Федіна) [64, с. 214].

У галузевих адміністративно-правових дослідженнях нормативна підстава адміністративної відповідальності визначається як: «система адміністративних норм, які визначають: а) склади адміністративних проступків та адміністративні санкції (матеріальні норми); б) порядок притягнення до адміністративної відповідальності, тобто провадження у справах про адміністративні проступки (процесуальні норми); в) порядок утворення органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні проступки» (С.В. Ківалов та Л.Р. Біла-Тіунова) [17, с. 698-699]; «наявність в діях особи юридичного складу правопорушення – суб'єкта, суб'єктивної сторони, об'єкта, об'єктивної сторони» (В.В. Галуцько та В.І. Фелик) [1, с. 391]; «норми права, необхідні для кваліфікації протиправного посягання як адміністративного проступку, подальшого розгляду справи про адміністративне правопорушення та прийняття в ній рішення» (А.В. Гуржій) [8, с. 57]; «система об'єктивних і суб'єктивних ознак складу правопорушення, визначених в Особливій частині КУпАП та інших законах, що встановлюють адміністративну відповідальність» (Н.В. Добрянська) [12, с. 137]; «сукупність матеріальних і процесуальних норм адміністративно-деліктного права, покладених в основу кваліфікації адміністративного правопорушення, провадження по відповідній адміністративній справі, накладення та виконання адміністративних стягнень або інших заходів адміністративного впливу щодо особи, винної у вчиненні адміністративного правопорушення, тощо» (М.М. Лотоцький) [23, с. 86].

Безумовно загальнотеоретичні та спеціально-галузеві підходи до розуміння нормативної підстави адміністративної відповідальності вплинули на її визначення у контексті порушення правил карантину, хоча стверджувати про повну їх відповідність не доводиться. Наприклад, Б.В. Богдан під нормативною підставою адміністративної відповідальності

за порушення законодавства у сфері охорони населення від інфекційних хвороб розуміє наявність системи норм, що її регулюють [3, с. 160].

Нормативну підставу адміністративної відповідальності Ю.В. Бурченко іменує нормативно-правовою складовою механізму притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину [4, с. 72]. Ця складова, за її баченням, «розкривається через категорію складу адміністративного правопорушення, закріпленого у статті 44³ КУпАП. Це фундамент адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, адже механізм вступить в дію лише за наявності в діянні особи об'єктивних та суб'єктивних ознак складу правопорушення» [4, с. 72].

Нормативна (юридична) підстава, на думку О.Л. Дзюбенко, це система норм, що закріплюють склади адміністративних проступків, систему адміністративних стягнень; коло суб'єктів, наділених правом застосовувати адміністративні стягнення і процедуру притягнення до адміністративної відповідальності [11, с. 131]. З віднесенням до нормативної підстави складу адміністративного правопорушення неможливо погодитись, оскільки це призводить до ототожнення юридичного факту вчинення відповідного діяння та законодавчо визначених ознак діяння, яке визнається адміністративним правопорушенням. В цьому сенсі слід погодитись із А.В. Гужій, яка вказує, що «склад адміністративного проступку має суто юридичну природу і не повинен ототожнюватись із фактичним посяганням. Він лише дозволяє зробити висновок про його суспільну небезпеку, конкретизувати його, вирізнити з-поміж решти подібних, обрати належний захід державного приму, будучи допоміжним інструментом адміністративно-правової кваліфікації» [8, с. 54–55]. З огляду на це, у науковій літературі зазначається, що адміністративна відповідальність настає за фактичний проступок, а не за його склад – теоретичну конструкцію, створену адміністративно-правовою наукою для встановлення сукупності ознак

суспільно-шкідливого діяння в тому чи іншому акті людської поведінки [23, с. 80]. Крім того, традиційно із складом адміністративного правопорушення пов'язується фактична підстава адміністративної відповідальності.

З урахуванням проведеного аналізу теоретичних джерел нормативною підставою адміністративної відповідальності за порушення правил карантину насамперед є положення ст. 44³ КУпАП. У зв'язку з цим, необхідно охарактеризувати її положення. Оскільки ст. 44³ КУпАП структурно складається з двох частин, кожна із яких встановлює різні види адміністративних правопорушень та відповідальність за них, доцільно окремо аналізувати їх зміст.

В ч. 1 ст. 44³ КУпАП нормативна підстава адміністративної відповідальності сформульована таким чином: «порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами» [18].

Передусім зміст положень ч. 1 ст. 44³ КУпАП вимагає звернення до актів, посилення на які містяться у її тексті. Їх значення є вкрай необхідним, навіть, з огляду на те, що в протоколі про адміністративне правопорушення має бути зазначено суть адміністративного правопорушення та нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення (ч. 1 ст. 256 КУпАП [18]). Слід погодитись із О.Л. Дзюбенко стосовно того, що нормативна підстава адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей викликає найбільше питань, оскільки ч. 1 (на відміну від ч. 2) ст. 44³ КУпАП не дає переліку дій, за які настає така відповідальність, а відсилає до норм чинного законодавства [11, с. 132].

Із змісту положень ч. 1 ст. 44³ КУпАП вбачається, що в ній міститься посилання на наступні акти: 1) Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб»; 2) інші акти законодавства; 3) рішення органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами. При чому, щодо перших двох актів (Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та інших актів законодавства) є важливе уточнення, яке полягає у тому, що йдеться виключно про їх положення, якими передбачено правила щодо карантину людей, санітарно-гігієнічні, санітарно-протиепідемічні правила і норми.

Як зазначає О.Л. Дзюбенко чинне законодавство містить інші нормативно-правові акти, якими встановлюються загальнообов'язкові правила, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність, це акти Кабінету Міністрів України, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування [11, с. 131]. Проте, визначення їх ролі у контексті встановлення адміністративної відповідальності вимагає додатково аналізу.

Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» є одним із основних нормативно-правових актів законодавства про захист населення від інфекційних хвороб, яким визначено правові, організаційні та фінансові засади діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, спрямованої на запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізацію та ліквідацію їх спалахів та епідемій, встановлює права, обов'язки та відповідальність юридичних і фізичних осіб у сфері захисту населення від інфекційних хвороб (преамбула) [51].

З урахуванням цього посилання у контексті ч. 1 ст. 44³ КУпАП на положення Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» виглядає повністю недоречним, оскільки ним здійснюється лише загальне нормативно-правове регулювання відносин у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, без конкретизації «правил щодо

карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм», які автоматично починають діяти під час встановлення карантину. У зв'язку з цим, положеннями Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» не встановлюється жодних правил карантину або інших заходів, які можливо порушити під час конкретно встановленого карантину.

Як відомо, згідно з положеннями ч. 1 ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» карантин встановлюється та відміняється Кабінетом Міністрів України. Враховуючи це, у ч. 4 ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» чітко зазначено, що саме у рішенні про встановлення карантину затверджуються необхідні профілактичні, протиепідемічні та інші заходи, їх виконавці та терміни проведення, встановлюються тимчасові обмеження прав фізичних і юридичних осіб та додаткові обов'язки, що покладаються на них, підстави та порядок обов'язкової самоізоляції, перебування особи в обсерваторії (обсервації), госпіталізації до тимчасових закладів охорони здоров'я (спеціалізованих шпиталів) [51].

Таким чином, у положеннях Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» містить загальний перелік правил карантину, профілактичних, протиепідемічних та інших заходів, які можуть запроваджуватися у кожному конкретному випадку введення карантину з урахуванням обставин, що призвели до його введення. Іншими словами конкретний перелік запроваджених правил карантину, строк та територію їх дії, яких відповідно треба дотримуватися, визначає Кабінет Міністрів України, а тому лише їх можна порушити.

Додатковим підтвердженням недоречності посилання на Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» у контексті положень ч. 1 ст. 44³ КУпАП є прийняття Закону України «Про систему громадського здоров'я», у якому аналогічним чином, але більш розширено визначено порядок та підстави встановлення карантину, а також вимоги до

змісту рішення про встановлення карантину, зокрема: 1) відомості про інфекційну хворобу, з метою протидії поширенню якої встановлюється карантин; 2) територія, на якій встановлюється карантин; 3) перелік профілактичних, протиепідемічних та інших заходів; 4) перелік суб'єктів, на яких покладається здійснення контролю за виконанням протиепідемічних, профілактичних та інших заходів (ч. 3 ст. 21) [55].

Враховуючи це, положення ч. 1 ст. 44³ КУпАП у частині посилання на Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» потребують удосконалення.

Інші акти законодавства, якими передбачаються правила щодо карантину людей, санітарно-гігієнічні, санітарно-протиепідемічні правила і норми. У положеннях КУпАП відсутнє уточнення щодо виду цих «інших актів законодавства» або хоча б вказівки на суб'єктів, уповноважених їх видавати, що зумовлює необхідність додаткового з'ясування їх переліку.

Досліджуючи нормативну підставу адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей О.Л. Дзюбенко, окрім безпосередньо Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», також аналізує положення Закону України «Про систему громадського здоров'я», Кодексу цивільного захисту України та Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [11, с. 131–135]. Серед підзаконних актів, до нормативної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей, О.Л. Дзюбенко відносить постанови Кабінету Міністрів України, якими було встановлено карантин в Україні (йдеться про карантин, спричинений COVID-19), Правила санітарної охорони території України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2011 № 893, нормативно-правові акти органів виконавчої влади на місцях, що стосуються боротьби з поширенням інфекційних хвороб (маються на увазі рішення комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій) [11, с. 136–137], а також постанови

Головного державного санітарного лікаря України (хоча одразу зауважує, що посилення на такі постанови у протоколах про вчинення адміністративного правопорушення як нормативну підставу правопорушення є не зовсім коректним, оскільки у своїй назві вона містить слово «рекомендації») [11, с. 138].

У зв'язку з цим, слід охарактеризувати поняття «законодавство» вжите у ч. 1 ст. 44³ КУпАП. У відомому рішенні Конституційного Суду України від 09.07.1998 № 12-рп/98 зазначається, що термін «законодавство» досить широко використовується у правовій системі в основному у значенні як сукупності законів та інших нормативно-правових актів, які регламентують ту чи іншу сферу суспільних відносин і є джерелами певної галузі права. Цей термін без визначення його змісту використовує і Конституція України (статті 9, 19, 118, пункт 12 Перехідних положень). У законах залежно від важливості і специфіки суспільних відносин, що регулюються, цей термін вживається в різних значеннях: в одних маються на увазі лише закони; в інших, передусім кодифікованих, в поняття «законодавство» включаються як закони та інші акти Верховної Ради України, так і акти Президента України, Кабінету Міністрів України, а в деяких випадках – також і нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади (абз. 3 п. 3 мотивувальної частини) [59].

У підсумку, Конституційний Суд України визначив, що термін «законодавство»³ треба розуміти так, що ним охоплюються закони України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України і законів України (п. 1 резолютивної частини) [59].

³ Хоча наведений висновок Конституційного Суду України сформульовано у контексті положень ст. 21 Кодексу законів про працю України щодо визначення сфери застосування контракту як особливої форми трудового договору, це не заперечує його універсальності та можливості застосування в усіх інших сферах суспільних відносин.

Таким чином, у такому значенні «інші акти законодавства», вказані у ч. 1 ст. 44³ КУпАП, охоплюють усі можливі нормативно-правові акти, які можуть передбачати правила щодо карантину людей, санітарно-гігієнічні, санітарно-протиепідемічні правила і норми.

20.09.2023 набрав чинності Закону України «Про правотворчу діяльність» [54], який вводиться в дію через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 [46], затвердженого Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 2102-IX [50]. Проте, вже видається можливим звернутися і до його положень під час визначення поняття «законодавство».

У абз. 1 ч. 1 ст. 9 Закону України «Про правотворчу діяльність» вказується, що законодавство України – це взаємопов’язана та упорядкована система нормативно-правових актів України і чинних міжнародних договорів [54]. Відповідно до положень ч. 2 ст. 8 зазначеного Закону «законодавство України включає: 1) Конституцію України – Основний Закон України; 2) закони; 3) підзаконні нормативно-правові акти: а) постанови Верховної Ради України, що містять норми права; б) укази Президента України, що містять норми права; в) постанови Кабінету Міністрів України, що містять норми права; г) накази міністерств, що містять норми права; г) акти інших державних органів, що містять норми права; д) постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим, постанови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, накази міністерств Автономної Республіки Крим, що містять норми права; е) розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, накази керівників структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, що містять норми права; є) акти органів місцевого самоврядування, що містять норми права» [54].

Таким чином, і положення перспективних нормативних актів визначають поняття «законодавство» визначається максимально широко,

охоплюючи усі можливі види нормативних актів різних суб'єктів. При цьому, варто також зазначити, що потенційна належність до «інших актів законодавства» обмежується компетенцією відповідних суб'єктів ухвалювати акти у сфері захисту населення від інфекційних хвороб.

Стосовно рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами необхідно зазначити наступне.

Під рішеннями органів місцевого самоврядування, у контексті положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [53], слід розуміти прийняті в установленому порядку офіційні документи, спрямовані на вирішення питань місцевого значення в межах Конституції і законів України, обов'язкові для виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами, які постійно або тимчасово проживають на відповідній території.

Як зазначає О.Л. Дзюбенко рішення органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами є також обов'язковими до виконання, за їх недотримання особа може бути притягнута до адміністративної відповідальності [11, с. 137]. З урахуванням цього, рішеннями органів місцевого самоврядування, відповідно до положень Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та «Про систему громадського здоров'я», можуть запроваджуватись окремі карантинні заходи, їх також слід визначати нормативними підставами адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

При цьому, очевидно, що належне визнання та застосування рішень органів місцевого самоврядування у якості нормативної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину без внесення змін до положень ч. 1 ст. 5 КУпАП неможливо, про що вже зазначали М.А. Самбор [62, с. 165] та В.О. Спасенко [63, с. 203]. У зв'язку

з цим, слід підтримати висловлені пропозиції щодо внесення змін до положень ч. 1 ст. 5 КУпАП в цій частині.

Також необхідно відмітити тенденцію до дроблення порушення правил карантину та виокремлення більш конкретних адміністративних правопорушень.

На необхідність законодавчого встановлення адміністративної відповідальності за конкретні порушення правил карантину зверталась увага. Про це опосередковано свідчили й зауваження щодо загальності ст. 44³ КУпАП. Посилилась ця тенденція після доповнення ст. 44³ КУпАП новою ч. 2, якою передбачено адміністративну відповідальність за невикористання засобів індивідуального захисту.

Наприклад, О.О. Воронятніков пропонує доповнити КУпАП бланкетною нормою – ст. 44⁴ «Порушення правил та умов самоізоляції та примусової обсервації» такого змісту: «Порушення правил та умов самоізоляції та примусової обсервації, передбачених Законами України «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами» [6, с. 316]. Також О.О. Воронятніков пропонує доповнити КУпАП новою ст. 44⁵ КУпАП «Порушення суб'єктами підприємницької діяльності санітарно-епідемічних норм» такого змісту: «Невжиття заходів суб'єктами підприємницької діяльності щодо забезпечення своїх працівників під час дії режиму карантину засобами індивідуального захисту відповідної якості та у визначеній санітарно-епідемічними нормами кількості» [6, с. 339].

Подібну позицію, але без формулювання конкретно диспозиції статті, висловлює Б.В. Богдан, яка пропонує внести зміни до КУпАП та доповнити його зміст ст. 44⁴ «Порушення правил та умов самоізоляції та примусової ізоляції», якою чітко передбачити склад вчинюваного адміністративного правопорушення, суб'єктний склад та види

адміністративної відповідальності за правопорушення адміністративно-правової охорони населення від інфекційних хвороб [3, с. 167].

Видається можливим підтримати необхідність виокремлення більш конкретних порушень правил карантину, що безумовно сприятиме як однозначному встановленню діянь, які є адміністративними правопорушеннями, так і диференціації адміністративних стягнень, оскільки за конкретні адміністративні правопорушення можливо встановити збалансовані стягнення.

На відміну від ч. 1 ст. 44³ КУпАП нормативна підстава ч. 2 ст. 44³ КУпАП є чітко сформульованою, містить конкретний перелік діянь, за вчинення яких настає адміністративна відповідальність.

Більш детальний аналіз нормативної підстави адміністративної відповідальності, встановленої положеннями ч. 2 ст. 44³ КУпАП свідчить про наявність в ній істотного недоліку, здатного звести нанівець її практичну значущість. Виявлення цього недоліку стало можливим у результаті визначення поняття «правила карантину» та з'ясування їх можливого переліку, відповідно до Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про систему громадського здоров'я».

Виходить, що положення ч. 2 ст. 44³ КУпАП передбачають адміністративну відповідальність, за вчинення встановлених у ній діянь (зокрема перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно) [51] у разі введення будь-якого карантину, незалежно від обставин, які призвели до цього. Інакше кажучи, якщо причиною карантину стане інфекційна хвороба, протидіяти поширенню якої використанням засобів індивідуального захисту, що закривають ніс та рот, буде неможливо, осіб, які під час такого карантину перебуватимуть у визначених місцях без таких засобів – підлягатимуть адміністративній

відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП.

Цілком зрозуміло, що положення ч. 2 ст. 44³ КУпАП з'явилися у результаті прийняття Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 06.11.2020 № 1000-IX [47], під час карантину, введеного через COVID-19, та спрямовувались на запобігання поширенню саме цієї інфекційної хвороби. При цьому, як всі добре пам'ятають, використання засобів індивідуального захисту на той момент вважалось основним способом запобігання поширенню COVID-19, тому і вимагала неухильного дотримання, зокрема шляхом застосування державного примусу у вигляді адміністративної відповідальності.

Втім, наявність у нормативній підставі адміністративної відповідальності такої очевидної прив'язки до карантину, спричиненого COVID-19, не узгоджується із засадами та призначенням адміністративної відповідальності. Більше того, це призводитиме до застосування положень ч. 2 ст. 44³ КУпАП, навіть, у випадках коли реальної потреби у цьому не буде. Таким чином, попередньо визначена точність формулювання положень ч. 2 ст. 44³ КУпАП не сприятиме досягненню завдань адміністративної відповідальності.

Викладені критичні зауваження спрямовані не стільки на виключення положень ч. 2 ст. 44³ КУпАП, а скільки на необхідність удосконалення її нормативної конструкції. Враховуючи це, з метою універсалізації у положеннях ч. 2 ст. 44³ КУпАП слід уточнити, що за перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, настає адміністративна відповідальність виключно у разі, якщо ці протиепідемічні заходи зазначаються у рішеннях про встановлення

карантину відповідно до Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про систему громадського здоров'я».

Враховуючи викладене вважаємо за доцільне запропонувати внести зміни до ст. 44³ КУпАП виклавши її у такій редакції:

«Стаття 44³. Порухення правил карантину

Порухення правил карантину, встановлених відповідно до Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про систему громадського здоров'я» (крім порушень, передбачених іншими частинами цієї статті), –

тягне за собою накладення штрафу на фізичних осіб від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від двох до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порухення правил обов'язкової самоізоляції, перебування особи в обсерваторії (обсервації), госпіталізації до тимчасових закладів охорони здоров'я (спеціалізованих шпиталів), –

тягне за собою накладення штрафу на фізичних осіб від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порухення правил карантину, встановлених відповідно до Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про систему громадського здоров'я», а саме перебування в громадських місцях та громадському транспорті без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самотійно, –

тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

2.2. Фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину

Фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину передусім пов'язується із конкретним юридичним фактом – життєвою обставиною, законодавчо визначеною адміністративним правопорушенням, з яким пов'язується можливість притягнення особи до адміністративної відповідальності.

У загальнотеоретичній юриспруденції фактична підстава юридичної відповідальності визначається як: «наявність факту правопорушення (фактично скоєного діяння), з яким пов'язується виникнення охоронних правовідносин і у межах якого реалізується юридична відповідальність» (М.І. Козюбра) [15, с. 303]; «наявність визначених законом фактичних підстав. Це означає, що застосування заходів відповідальності можливе лише за наявності факту реально вчиненого правопорушення. Фактичною підставою юридичної відповідальності є наявність складу реально вчиненого правопорушення, щодо якого вся необхідна сукупність передбачених законом елементів є доведеною і за вчинення якого в законі передбачено конкретні санкції (засоби державного примусу)» (М.В. Цвік та О.В. Петришин) [14, с. 377]; «юридичний факт – вчинення самого правопорушення» (М.С. Кельман та В.М. Стратонов) [16, с. 479]; «сукупність ознак які утворюють юридичний склад правопорушення» (Р.Б. Тополевський та Н.В. Федіна) [64, с. 214].

Своєю чергою, у адміністративно-правових доробках фактична підстава юридичної відповідальності розглядається як: «подія вчинення правопорушення як онтологічний компонент адміністративного делікту» (В.К. Колпаков) [20, с. 188]; «адміністративний проступок» (С.В. Ківалов та Л.Р. Біла-Тіунова) [17, с. 699]; «учинення особою особливого виду правопорушення – адміністративного (тобто наявність ознак такого правопорушення)» (В.В. Галуцько та В.І. Фелик) [1, с. 391]; «факт

учинення протиправного діяння, що посягає на суспільні відносини, охоронювані санкціями адміністративно-деліктних норм» (А.В. Гуржій) [8, с. 57]; «подія вчинення правопорушення (проступку), ознаки якої закріплені у ст. 9 КУпАП» (Н.В. Добрянська) [12, с. 137]; «вчинення конкретного адміністративного правопорушення (проступку), як факту об'єктивної дійсності, котрий «активує» адміністративно-деліктну норму та обумовлює появу реальних адміністративно-деліктних відносин» (М.М. Лотоцький) [23, с. 86].

Фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину також визначається неоднаково. Основною є проблема співвідношення фактичної підстави адміністративної відповідальності та складу адміністративного правопорушення.

На думку Б.В. Богдан фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері охорони населення від інфекційних хвороб визначається як діяння конкретного суб'єкта, яке порушує правові приписи, що охороняються адміністративними санкціями (адміністративне правопорушення) [3, с. 160]. За визначення О.Л. Дзюбенко фактичною підставою адміністративної відповідальності є вчинення особою адміністративного правопорушення (проступку), тобто протиправної, винної (умисної або необережної) дії чи бездіяльності, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за який законом передбачено адміністративну відповідальність [11, с. 131]. Окрім того, на його думку, до фактичної підстави належать факти затримання, огляду, подання звернень, визнання доказами фактичних даних тощо [11, с. 131].

Позиція О.О. Воронятнікова відрізняється від обраного для цього дослідження підходу до визначення підстав адміністративної відповідальності. Вчений, як вже відзначалось, виокремлює три підстави адміністративної відповідальності: фактичну, нормативну та юридичну, якою є склад адміністративного проступку [6, с. 324]. Отже,

розмежовується фактична та юридична підстави адміністративної відповідальності, але при цього ототожнюються підстави адміністративної відповідальності (точніше одна з підстав) із складом адміністративного правопорушення.

Дискусійною вважає позицію науковців, які вказують, що фактичною підставою адміністративної відповідальності служить склад адміністративного проступку М.М. Лотоцький [23, с. 79], оскільки, ведучи мову про фактичну підставу адміністративної відповідальності, під нею слід розуміти реальний факт об'єктивної дійсності, який цю відповідальність обумовлює та спричиняє [23, с. 79]. У відповідності до цього склад адміністративного правопорушення є інструментом завдяки якому видається можливим зіставити конкретне вчинене діяння із ознаками відповідного адміністративного правопорушення, встановленого КУпАП або іншим законом. Саме тому, як вірно наголошує О.О. Воронятніков, адміністративні проступки відрізняються один від одного за складом, тобто специфічними ознаками, що характеризують їх об'єктивні і суб'єктивні сторони [6, с. 324].

Отже, узагальнивши існуючі підходи, зазначимо, що фактична адміністративної відповідальності за порушення правил карантину без передбачає вчинення адміністративного правопорушення. У свою чергу, визнання відповідного діяння адміністративним правопорушенням вимагає встановлення його відповідності із юридичним ознакам, тобто складом адміністративного правопорушення. Враховуючи це, вчинення адміністративного правопорушення для цілей визначення фактичної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину слід розглядати законодавчо встановленою підставою адміністративної відповідальності, яка онтологічно знаходить своє вираження у нормативній, фактичній та процесуально-процедурній підставах.

Таким чином, слід охарактеризувати склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП [18]. Традиційно у теорії національного права у складі правопорушень виокремлюють чотири елементи, а саме: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Охарактеризуємо їх відповідно до адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП.

Об'єктом як відомо є суспільні відносини, що перебувають під охороною норм адміністративного права.

Аналіз доктринальних розробок свідчить, що загальний об'єкт, як правило, охоплює усі суспільні відносини, що перебувають під адміністративно-правовою охороною. Таку думку висловлюють А.В. Гуржій та Ю.О. Мельник, зазначаючи, що «загальним об'єктом адміністративного делікту є суспільні відносини, врегульовані нормами адміністративного законодавства, охоронювані адміністративними санкціями з метою забезпечення нормального функціонування порядку управління, захисту власності, прав і свобод громадян» [10, с. 14].

Родовий об'єкт визначається як «суспільні відносини, що виникають, діють і припиняються у сфері охорони здоров'я населення» [6, с. 329]; «суспільні відносини, які посягають на права охорони здоров'я населення» [11, с. 148]; «всі відносини у сфері охорони здоров'я, враховуючи їх множинність та багатоманітність» [22, с. 22]. З урахуванням глави ««Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення» Особливої частини КУпАП, в якій розташована ст. 44³, Ю.В. Бурченко вважає, що виокремлення окремої глави є доцільним та необхідним з точки зору сучасного розвитку суспільних відносин в сфері охорони здоров'я, їх ускладнення та нагромадження нормативно-правового регулювання [4, с. 74]. З цього можна зробити висновок, що родовим об'єктом адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП, вчена вважає, як мінімум галузь здоров'я населення, точніше суспільні відносини у цій галузі. Водночас, видається, що у даному

випадку не може йти мова про усі без виключення відносини у галузі здоров'я населення, а тому слід їх обмежити до відносин з охорони здоров'я населення.

Видовий об'єкт адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП, у спеціальній літературі не виокремлюється, що вочевидь не сприяє всеосяжному визначенню складу цього адміністративного правопорушення. Науковці, при дослідженні об'єкту від родового одразу переходять до безпосереднього.

Безпосередній об'єкт – «суспільні відносини, що виникають у зв'язку з порушенням умов карантину» [6, с. 329]; «суспільні відносини щодо захисту населення від інфекційних хвороб і забезпечення його санітарного й епідеміологічного благополуччя» [21, с. 156]; «суспільні відносини у сфері охорони здоров'я населення від інфекційних хвороб» [5, с. 47]; «суспільні відносини із захисту населення від інфекційних хвороб, із запобігання виникненню й поширенню таких інфекційних хвороб людини, локалізації та ліквідації їх спалахів та епідемій, пов'язані з порушеннями правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм» [62, с. 160]; «суспільні відносини у сфері індивідуального та громадського здоров'я населення щодо запобігання поширенню інфекційних хвороб» [4, с. 76]. Категорично не погоджуємось із визначенням безпосередньо об'єкта адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП, як суспільних відносин у сфері індивідуального здоров'я, оскільки це суперечить завданню адміністративної відповідальності та, навіть, взагалі її призначенню.

Таким чином, видається можливим об'єкт адміністративних правопорушень, передбачених ч. 1-2 ст. 44³ КУпАП, визначити наступним чином: загальний об'єктом адміністративних правопорушень, передбачених ч. 1-2 ст. 44³ КУпАП – суспільні відносини щодо реалізації права на здоров'я; родовий об'єкт адміністративних правопорушень, передбачених ч. 1-2 ст. 44³ КУпАП – суспільні відносини щодо охорони

здоров'я населення; видовий об'єкт адміністративних правопорушень, передбачених ч. 1-2 ст. 44³ КУпАП – суспільні відносини щодо захисту населення від інфекційних хвороб; безпосередній об'єктом адміністративних правопорушень, передбаченого ч. 1 ст. 44³ КУпАП – суспільні відносини щодо дотримання правил карантину, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм; безпосередній об'єктом адміністративних правопорушень, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП – суспільні відносини щодо перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину.

Об'єктивна сторона як елемент складу адміністративного правопорушення охоплює усі можливі зовнішні прояви відповідного адміністративного правопорушення. Саме об'єктивна сторона свідчить про те, яким чином було вчинено адміністративне правопорушення.

Як порушення правил, умов та порядку здійснення адміністративних та медико-санітарних заходів, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб визначається об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП (без уточнення частини цієї статті) О.О. Воронятніков [6, с. 330-331]. О.Л. Дзюбенко вважає, що об'єктивна сторона порушення правил карантину щодо людей за ч. 1 виражається в порушенні: правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних правил і норм, санітарно-протиепідемічних правил і норм [11, с. 149]. У свою чергу, об'єктивна сторона за ч. 2 ст. 44³ КУпАП полягає в перебуванні в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно [11, с. 152].

Описово, як складне протиправне діяння з альтернативними діями визначає об'єктивну сторону Ю.В. Бурченко [4, с. 76], виокремлюючи: 1) порушення правил щодо карантину людей; 2) порушення санітарно-

гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства; 3) порушення рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами [4, с. 76-83].

Узагальнивши, Ю.В. Бурченко зазначає, що «об'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 44³ КУпАП, включає порушення встановлених законом, урядом або органами місцевого самоврядування обмежень, спрямованих на запобігання поширенню інфекційних захворювань. За формою конкретизації склад правопорушення є формальним та може вчинятися у формі дії (наприклад, самовільне залишення місця самоізоляції, обсервації) або бездіяльності (наприклад, перебування на вулиці без документів, що посвідчують особу). Часом вчинення правопорушення є період карантину» [4, с. 83].

Таким чином, видається можливим об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 44³ КУпАП [18], визначити як порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм.

Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП як перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту (респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно).

У більш диференційованому вигляді об'єктивну сторону видається можливим визначити як: 1) перебування в громадських будинках під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту; 2) перебування в громадських спорудах під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту; 3) перебування в громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту.

Визначені форми об'єктивної сторони адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП, безпосередньо впливають із відповідних положень спеціальних законодавчих актів, якими визначається перелік профілактичних, протиепідемічних та інших заходів, необхідних для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби.

У положеннях Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [51] перелік можливих профілактичних, протиепідемічних та інших заходів відсутній. При цьому, у його тексті одночасно вживаються такі поняття як «обмежувальні протиепідемічні заходи», «санітарно-протиепідемічні правила і норми», «протиепідемічні заходи», а таке поняття, наприклад, як «профілактичні заходи» не визначається, хоча очевидним є натяк на те, що основним профілактичним заходом є профілактичні щеплення. Примірний перелік протиепідемічних заходів, що можуть запроваджуватися під час встановлення карантину міститься у положеннях ч. 3 ст. 21 Закону України «систему громадського здоров'я», це зокрема, особливі умови і режим пересування населення, особливі умови і режим здійснення пасажирських перевезень тощо [55]. Водночас, повторно слід підкреслити, що адміністративна відповідальність за ч. 2 ст. 44³ КУпАП має наставати виключно у випадку якщо використання засобів індивідуального захисту у вказаних місцях (громадських будинках, спорудах, громадському транспорті) необхідно для запобігання поширенню або ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби. Іншими словами, такі заходи мають бути зазначені у рішенні про встановлення карантину.

Враховуючи істотність для кваліфікації діянь як адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП, місця перебування, видається необхідним з'ясувати їх зміст. Фактично, у ч. 2 ст. 44³ КУпАП йдеться про три можливі місця його вчинення: громадський будинок, громадська споруда, громадський транспорт.

Перші два місце є взаємопов'язаними, оскільки позначають певний вид об'єкта нерухомості та громадську мету його використання. Варто вказати, що для позначення таких місць у чинному законодавстві вживалось, як правило, інше поняття, а саме «громадське місце». У якості прикладу можемо навести Закон України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» [52], в ст. 1 якого «громадське місце» визначається як «частина (частини) будь-якої будівлі, споруди, яка доступна чи відкрита для населення вільно або за запрошенням, або за плату, постійно, періодично або час від часу, у тому числі під'їзди будівель і споруд, а також підземні переходи, стадіони, паркінги» [52].

У зв'язку з цим, «громадським» вважається фактично будь-яке місце, яке може використовуватись за призначенням невизначеною кількістю осіб. З урахуванням цього, належність відповідного місця до громадських кожного разу встановлювалась індивідуально на підставі цих ознак. На прикладі положень Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» сформувалась відповідна практика застосування ст. 175¹ КУпАП, якою встановлено адміністративну відповідальність за «куріння тютюнових виробів у місцях, де це заборонено законом, а також в інших місцях, визначених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради» [18]. До речі, про вчинення адміністративного правопорушення у громадському місці йдеться і в інших статтях КУпАП, зокрема ст. 178 (Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді), ст. 181 (Азартні ігри, ворожіння в громадських місцях), ст. 182 (Порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях) [18].

У випадку із ч. 2 ст. 44³ КУпАП законодавець вживає поняття «громадські будинки, споруди», визначення якого не надається. Згідно з пп. 3.6 п. 3 ДБН В.2.2-9:2018 Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення, затверджені наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 28.09.2018 № 260 поняття «громадські будинки, споруди» визначається як загальна назва будинків і приміщень, які призначені для розміщення закладів, підприємств, організацій, які надають послуги фізичним особам (населенню) або юридичним особам (громаді та державі) [49].

На відміну до визначення громадського місця, наведеного у положеннях Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення», у державних будівельних нормах громадські будинки, споруди визначаються доволі абстрактно. Це вочевидь зумовлено сферою призначення цього визначення, зокрема будівництвом, у зв'язку з цим, ключовий акцент робиться не на доступності населення, а їх призначенні.

З урахуванням цього, видається доцільним запропонувати повернутись до використання, і у випадку з порушенням правил карантину, усталеного у теорії адміністративного права, законодавстві про адміністративні правопорушення та правозастосовній практиці поняття «громадське місце»

Суб'єктом адміністративного правопорушення є особа, яка може його вчинити. Така «можливість» вчинення адміністративного правопорушення має визначальне значення, оскільки дозволяє розмежовувати загального і спеціального суб'єктів (загальний суб'єкт за жодних умов не може вчинити адміністративне правопорушення, суб'єктом якого є спеціальний суб'єкт).

Оскільки іншого положеннями КУпАП не встановлено, О.Л. Дзюбенко доходить єдиного правильного висновку про те, що

«суб'єктом учинення правопорушення за ч.1 ст. 44³ КУпАП є дієздатна фізична особа, яка досягла 16-річного віку – т. зв. загальний суб'єкт» [11, с. 154]. Аналогічний висновок викладено і щодо ч. 2 ст. 44³ КУпАП [11, с. 156].

З урахуванням цього, суб'єктом адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 44³ КУпАП є фізичні особи (громадяни України, іноземці та особи без громадянства), які досягли 16-річного віку і є осудними, та посадові особи, а адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП – фізичні особи (громадяни України, іноземці та особи без громадянства), які досягли 16-річного віку і є осудними.

Суб'єктивна сторона пов'язується із суб'єктом адміністративного правопорушення та відображає його відношення до вчиненого діяння, тобто об'єктивної сторони адміністративного правопорушення. Як відомо, суб'єктивна сторона виражається у вині суб'єкта у формі умислу та необережності. Аналіз положень ч. 1 і 2 ст. 44³ КУпАП свідчить про відсутність вказівки на форму вини.

З цього приводу Ю.В. Бурченко зазначає наступне: «якщо обсяг об'єктивної сторони вичерпується переліком ознак діяння й обставин його здійснення, то суб'єкт правопорушення також повинен усвідомлювати та розуміти лише протиправність своїх дій» [4, с. 94]. З цим твердженням необхідно погодитись, оскільки за законодавчим формулювання, навіть, з урахуванням охоплення правил карантину, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, факту їх порушення достатньо для порушення питання про притягнення до адміністративної відповідальності незалежно від усвідомлення особи умисного чи необережного їх порушення.

Таким чином, адміністративні правопорушення, передбачені ч. 1 і 2 ст. 44³ КУпАП можуть бути вчинені як у формі умислу, так і необережності.

При цьому, видається, що у будь-якому випадку під час притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачені ч. 1 і 2 ст. 44³ КУпАП, конкретної особи обов'язковим є визначення форми вини. Ця думку ґрунтується на наступних положеннях КУпАП, а саме: ч. 1 ст. 9 (адміністративним правопорушенням (проступком) визнається винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність); ст. 10 (вчинення адміністративного правопорушення умисно); ст. 11 (вчинення адміністративного правопорушення з необережності); ч. 2 ст. 33 (при накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення ступінь вини порушника); ч. 1 ст. 245 (завданнями провадження в справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень); ч. 1 ст. 280 (орган (посадова особа) при розгляді справи про адміністративне правопорушення зобов'язаний з'ясувати: чи винна дана особа в його вчиненні) [18]. Крім того, форма вини може впливати на міру адміністративного стягнення, що буде накладено на особу у результаті розгляду справи про адміністративне правопорушення.

У судовій практиці, навіть, є випадком, коли відсутність вини у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП, була визначена судом як відсутність складу зазначеного адміністративного правопорушення та ухвалення постанови про закриття провадження у справі (постанова Приморського районного суду м. Одеси від 20.05.2020 у справі № 522/5826/20 [41]).

Варто також звернути увагу на додаткові елементи складу адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП. Це передусім шкідливі наслідки, які настають у результаті вчинення адміністративного правопорушення. Шкідливі наслідки як елемент складу адміністративних правопорушень впливає із однойменної ознаки адміністративного правопорушення, проте безпосередньо у ч. 1 ст. 9

КУпАП. Як законодавча категорія «шкідливі наслідки» вживаються у положеннях ст.ст. 10-11 КУпАП при визначенні адміністративних правопорушень вчинений умисно та з необережності, ст. 19 КУпАП – щодо перевищення меж необхідної оборони (зокрема, явна невідповідність суспільній шкідливості посягання) та п. 2 ч. 1 ст. 34 КУпАП – встановленні обставин, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, визнаються (зокрема, відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення) [18].

Склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП (без уточнення частини цієї статті) О.О. Воронятніков визначає формальним, оскільки її диспозиція не передбачає настання шкідливих наслідків, хоча такі наслідки можуть виникати, але лежать за межами складу проступку [6, с. 338-339]. На це також звертає увагу О.Л. Дзюбенко, але уточнюючи, що формальними є правопорушення, передбачені ч. 1-2 ст. 44³ КУпАП [11, с. 153]. Разом з тим, слід зазначити, що вказані факти мають істотне, оскільки безпосередньо мають встановлювати під час провадження у справах про адміністративне правопорушення. Наприклад, у справі № 569/10211/21 Рівненський міський суд Рівненської області визнав правопорушення малозначним, оскільки хоча факт перебування особи без захисної маски у громадському місці був доведений, вчинене діяння не спричинило негативних наслідків, не завдало шкоди суспільним чи державним інтересам та не порушило прав інших осіб (рішення від 21.10.2021 у справі № 569/10211/21 [61]). Оцінивши характер правопорушення, відсутність тяжких наслідків, конкретні обставини події та ступінь суспільної шкоди, дійшов висновку, що вчинене є малозначним суд і у справі № 569/23437/21 (рішення від 11.11.2022 у справі № 569/23437/21 [60]).

Завершуючи дослідження фактичної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину видається необхідним

охарактеризувати склади адміністративних правопорушень відповідно до запропонованої редакції ст. 44³ КУпАП.

Склад адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 44³ КУпАП (у запропонованій редакції):

Безпосередній об'єкт – суспільні відносини щодо дотримання правил карантину;

Об'єктивна сторона – порушення правил карантину, встановлених відповідно до Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про систему громадського здоров'я».

Суб'єкт – фізичні особи (громадяни України, іноземці та особи без громадянства), які досягли 16-річного віку і є осудними, та посадові особи.

Суб'єктивна сторона – у формі умислу або необережності.

Склад адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП (у запропонованій редакції):

Безпосередній об'єкт – суспільні відносини щодо дотримання правил обов'язкової самоізоляції, перебування особи в обсерваторії (обсервації), госпіталізації до тимчасових закладів охорони здоров'я (спеціалізованих шпиталів);

Об'єктивна сторона – порушення правил обов'язкової самоізоляції, перебування особи в обсерваторії (обсервації), госпіталізації до тимчасових закладів охорони здоров'я (спеціалізованих шпиталів).

Суб'єкт – фізичні особи (громадяни України, іноземці та особи без громадянства), які досягли 16-річного віку і є осудними, та посадові особи.

Суб'єктивна сторона – у формі умислу або необережності.

Склад адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 44³ КУпАП (у запропонованій редакції):

Безпосередній об'єкт – суспільні відносини щодо перебування в громадських місцях та громадському транспорті під час дії карантину.

Об'єктивна сторона – порушенні правил перебування в громадських місцях та громадському транспорті під час дії карантину, встановленого

відповідно до Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про систему громадського здоров'я».

Суб'єкт – фізичні особи (громадяни України, іноземці та особи без громадянства), які досягли 16-річного віку і є осудними.

Суб'єктивна сторона – у формі умислу або необережності.

2.3. Процесуально-процедурна підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину

Процесуально-процедурна підстава адміністративної відповідальності є завершальною у хронологічному вибудовуванні підстав, оскільки спрямовується на узагальнення та визначення співвідношення нормативної та фактичної підстав, та передбачає встановлення наявності чи відсутності складу адміністративного правопорушення та притягнення до адміністративної відповідальності в цілому з накладанням відповідного стягнення.

У загальній теорії виокремлюють лише процесуальну підставу, яку визначаються як: «наявність правозастосовного акта уповноваженого на те (компетентного) органу, яким встановлюється вид і міра юридичної відповідальності (обсяг та форма заходів державно-правового примусу)» (М.І. Козюбра) [15, с. 304]; «підстави настання юридичної відповідальності для правопорушника, вина якого доведена доказами і знайшла офіційне втілення у вигляді процесуального документа – правозастосовного акта, виданого компетентним державним органом з додержанням усіх вимог до такої процедури (наприклад, вироку суду). Цей правовий акт містить дані про конкретні заходи державного впливу (покарання) з обов'язковим посиланням на нормативно-правові приписи, що вміщують в їх текстах вичерпний перелік санкцій за вчинення відповідного правопорушення. Такі правозастосовні акти можна назвати процесуальною підставою» (М.В. Цвік та О.В. Петришин) [14, с. 378];

«наявність правозастосовного акта, що набрав чинності» (М.С. Кельман та В.М. Стратонов) [16, с. 479].

Адміністративно-правові дослідження також переважно виокремлюють лише процесуальну підставу адміністративної відповідальності, під якою розуміють: «відповідний акт повноваженого суб'єкта – постанова (державного органу, органу місцевого самоврядування (рішення), суду) про притягнення особи до адміністративної відповідальності і накладення адміністративного стягнення» (С.В. Ківалов та Л.Р. Біла-Тіунова) [17, с. 699]; «наявність процесуальних норм, які забезпечують притягнення винної особи до адміністративної відповідальності» (В.В. Галуцько та В.І. Фелик) [1, с. 391]; «прийняття компетентним органом чи посадовою особою рішення накладення адміністративного стягнення на правопорушника» (А.В. Гуржій) [8, с. 57]; «винесення щодо особи, яка вчинила фактичне правопорушення, постанови про накладення адміністративного стягнення або застосування іншого заходу адміністративного впливу. Юрисдикційна підстава формалізує результати кваліфікації правопорушення, верифікує фактичну підставу та підтверджує її відповідність нормативній підставі адміністративної відповідальності» (М.М. Лотоцький) [23, с. 86].

Аналіз доктринальних напрацювань загальної теорії права та галузевої теорії адміністративного права свідчить про існування двох основних підходів до визначення процесуальної підстави юридичної, у тому числі адміністративної, відповідальності.

Перший полягає у тому, що процесуальна підстава визначається через наявність відповідного правозастосовного акта, ухваленого спеціально уповноваженим на це суб'єктом, який передбачає вид та міру адміністративної відповідальності за вчинене адміністративне правопорушення. Таку позицію висловлюють М.І. Козюбра [15, с. 304], М.В. Цвік та О.В. Петришин [14, с. 378], М.С. Кельман та В.М. Стратонов

[16, с. 479], С.В. Ківалов та Л.Р. Біла-Тіунова [17, с. 699], В.К. Колпаков [19, с. 293], А.В. Гуржій [9, с. 130], В.Ю. Чернишов [74] та ін.

Другий підхід передбачає, що процесуальна підстава адміністративної відповідальності визначає порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності, тобто порядок здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення та ухвалення відповідного акта про накладення адміністративного стягнення. Таку позицію підтримують Т.О. Коломєць [2, с. 135-136], В.В. Галунько та В.І. Фелик [1, с. 391].

Під час дослідження процесуальної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, з урахуванням загальнотеоретичних та галузевих адміністративно-правових досліджень, її також визначають по різному.

Як наявність процесуального акту компетентного суб'єкта про накладення конкретного стягнення за конкретне адміністративне правопорушення визначає процесуальну підставу адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері охорони населення від інфекційних хвороб Б.В. Богдан [33, с. 160]. Ця позиція повністю відповідає попередньо виокремленому першому підходу до розуміння процесуальної підстави адміністративної відповідальності.

Аналогічної по своїй суті позиції дотримується також О.Л. Дзюбенко, який визначає процесуальною підставою адміністративної відповідальності, за визначенням акт компетентного органу про накладення конкретного адміністративного стягнення за конкретний адміністративний проступок на конкретну винну особу [11, с. 131-132].

Відрізняється позиція Ю.В. Бурченко від інших і в частині процесуальної підстави. На її думку це процесуальна складова механізму притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, що «являє собою певний алгоритм дій щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності. Форма є не менш важливою за зміст,

а тому не дотримання або порушення порядку може призвести до негативних наслідків для адміністративного провадження і навіть порушити права особи» [4, с. 72]. Змістовний аналіз наведеного свідчить, що вчена притримується другого підходу до розуміння процесуальної підстави адміністративної відповідальності.

Зустрічаються випадки, коли процесуальну підставу адміністративної підстави не виокремлюють. Наприклад, О.О. Воронятнікова пише, що окрім фактичної і нормативної підстави адміністративної відповідальності, існує і юридична підстава, якою є склад адміністративного проступку [6, с. 324], залишаючи поза увагою процесуальну підставу. Однак, у проведеному ним дослідженні відсутні й заперечення щодо існування процесуальної підстави.

Узагальнивши існуючі доктринальні розробки, а також зважаючи на вже обґрунтовану позицію щодо окремого визначення процесуальної та процедурної складових процесуально-процедурної підстави, вважаємо, що у рамках процесуально-процедурної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину необхідно розглядати визначений чинним законодавством порядку притягнення осіб до адміністративної відповідальності, у тому числі порядок реалізації уповноваженими суб'єктами своїх повноважень, а також ухвалення рішення у справі про адміністративне правопорушення.

Таким чином, слід охарактеризувати провадження у справах про адміністративні правопорушення у випадку порушення правил карантину. З урахуванням вже проведених досліджень, з метою уникнення зайвих повторень акцентуватимемо увагу на виключно особливостях раніше не висвітлених аспектів реалізації процесуально-процедурної підстави адміністративної відповідальності за ст. 44³ КУпАП. При цьому, враховуємо, що ст. 44³ КУпАП містить дві окремі частини, якими встановлено різні адміністративні правопорушення ні тільки за своєю

суттю, а й за порядок притягнення до адміністративної відповідальності у разі їх вчинення та винесення постанови.

Насамперед слід зазначити, що положеннями КУпАП не передбачено особливостей провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 44³ КУпАП. З цього вбачається, що застосовується загальний порядок. Втім, це не заперечує існування таких особливостей, вироблених у правозастосовній діяльності суб'єктів, уповноважених розглядати справи про такі адміністративні правопорушення.

У зв'язку з цим, варто звернути увагу на особливості визначення суб'єктів, уповноважених розглядати справи, про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 44³ КУпАП.

Стосовно адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 44³ КУпАП, законодавча позиція залишалась сталою. Під час доповнення положень КУпАП цією статтею одразу було визначено, що розгляд таких справи здійснюють судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (ч. 1 ст. 221 КУпАП) [18].

Під час законодавчого закріплення ч. 2 ст. 44³ КУпАП первісно було встановлено, що розгляд цих адміністративних правопорушень здійснювали: 1) виконавчі комітети (а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчі органи, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад (ч. 1 ст. 219 КУпАП); 2) органи Національної поліції (ч. 1 ст. 222 КУпАП); 3) органи державної санітарно-епідеміологічної служби (ч. 1 ст. 236 КУпАП), від імені яких діють лікарі-гігієністи, лікарі-епідеміологи органів державної санітарно-епідеміологічної служби в межах територій та об'єктів нагляду, визначених законодавством (п. 2 ч. 2 ст. 236 КУпАП) [18].

Разом з тим, з прийняттям Закону України «Про внутрішній водний транспорт» [48], який набрав чинності 01.01.2022, положення ч. 1 ст. 222 КУпАП, у якій визначено повноваження органів Національної поліції

розглядати справи про такі адміністративні правопорушення, викладено у новій редакції, внаслідок чого посилання на ч. 2 ст. 44³ КУпАП зникло. У зв'язку з цим, органи Національної поліції були позбавлені повноважень розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 44³ КУпАП [18].

Цей факт залишився поза увагою науковців. Навіть, дослідження безпосередньо присвячені адміністративній відповідальності за порушення правил карантину, представлені Ю.В. Бурченко (2023) [4] та О.Л. Дзюбенко (2025) [11], не врахували цих змін. Так, Ю.В. Бурченко зазначає, що «до суб'єктів, уповноважених притягувати до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину віднесено за ч. 1 статті 44-3 КУпАП: районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді); за ч. 2 статті 44-3 КУпАП: виконавчі комітети (виконавчі органи) сільських, селищних, міських рад, органи Національної поліції України, органи державної санітарно-епідеміологічної служби» [4, с. 96]. В іншому випадку зазначається про те, що «центральне місце серед них належить Національній поліції України, яка притягує до адміністративної відповідальності за ч. 2 статті 44³ КУпАП та складає протоколи за ч. 1 статті 44-3 КУпАП» [4, с. 103].

Аналогічно О.Л. Дзюбенко вказує, що «розгляд справ за ч. 2 ст. 44³ КУпАП віднесено до підвідомчості виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад, а також органів Національної поліції. ... Унаслідок цього, органи Національної поліції набули право виносити постанови про накладення адміністративного стягнення безпосередньо на місці. Зазначені зміни певною мірою прискорили притягнення до адміністративної відповідальності громадян» [11, с. 160]. Крім того, під час визначення причин О.Л. Дзюбенко наголошує, що «можливість стягнення штрафу з особи працівниками Національної поліції на місці правопорушення зробила ч. 2 ст. 44³ зручним і оперативним способом поповнення державного бюджету» [11, с. 161].

При цьому, неможливого не погодитись із позиціями стосовно того, що визначення органів Національної поліції суб'єктами, уповноваженими розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 44³ КУпАП, спростило притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності, а отже, підвищило ефективність реагування на випадки порушення правил карантину в частині перебування у громадських місцях та загалом адміністративно-правову охорону правил карантину.

Враховуючи це, вважаємо необхідним повернути органам Національної поліції повноваження розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 44³ КУпАП, у зв'язку з чим, слід запропонувати ч. 1 ст. 222 КУпАП після слів та цифр «статті 44» доповнити словами та цифрами «частина друга статті 44³».

Окремої уваги потребує питання складання протоколу про адміністративне правопорушення у разі вчинення діянь, передбачених ст. 44³ КУпАП.

Згідно з положеннями ч. 3 ст. 254 КУпАП протокол не складається у випадках, передбачених ст. 258 цього Кодексу [18]. Звертаючись до положень ст. 258 КУпАП, якими визначено випадки, коли протокол про адміністративне правопорушення не складається, стає очевидним, що посилення на ст. 44³ КУпАП в ній відсутнє. У зв'язку з цим, першочергово складається враження, що у разі вчинення адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44³ КУпАП в обов'язковому порядку складається протокол про вчинення адміністративного правопорушення.

Стосовно ч. 1 ст. 44³ КУпАП цей висновок підтверджується положеннями ст. 255 КУпАП, відповідно до якого протоколи про вчинення адміністративних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 44³ КУпАП мають право уповноважені посадові особи органів Національної поліції (абз. 2 п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП); органів охорони здоров'я (абз. 4 п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП); органів державної санітарно-епідеміологічної служби (абз. 15 п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП); центрального органу виконавчої влади, що

реалізує державну політику у сфері санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (абз. 71 п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП) [18].

Опосередкованим підтвердженням необхідності складання протоколу про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП, є положення п. 2 ч. 1 ст. 255 КУпАП, згідно з яким протоколи про правопорушення, передбачене ст. 44³ КУпАП мають право посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчими органами, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад [18]. У даному випадку відсутнє уточнення щодо частини ст. 44³ КУпАП, отже вказані суб'єкти мають право складати протоколи і за ч. 1, і за ч. 2 ст. 44³ КУпАП.

На цьому можливо було б завершити аналіз цього питання, але річ у тім, що правозастосовна практика вказує на зворотне. У випадку з ч. 1 ст. 44³ КУпАП зауважень не виникає, оскільки у ч. 1 ст. 255 КУпАП чітко визначено перелік суб'єктів, уповноважених на складання таких протоколів, а їх розгляд здійснюється суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (ч. 1 ст. 221 КУпАП) [18].

У свою чергу, у випадку з ч. 2 ст. 44³ КУпАП необхідність складання протоколу про вчинення адміністративного правопорушення є сумнівною.

Передусім слід зазначити, що розгляд справ про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 44³ КУпАП здійснюється виконавчими комітетами а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчі органи, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад (ч. 1 ст. 219 КУпАП); органами державної санітарно-епідеміологічної служби (ч. 1 ст. 236 КУпАП), а саме лікарі-гігієністи, лікарі-епідеміологи органів державної санітарно-епідеміологічної служби в межах територій та об'єктів нагляду (п. 2 ч. 2 ст. 236 КУпАП) [18].

Проте, складати протоколи про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 44³ КУпАП, згідно з п. 2 ч. 1 ст. 255 КУпАП уповноважені лише посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад. Отже, складати протоколи про адміністративне правопорушення мають право лише одні суб'єкти, а коло суб'єктів, уповноважених їх розглядати, значно ширше. Відсутність розмежування повноважень між зазначеними суб'єктами у частині розгляду справ про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 44³ КУпАП, додатково підтверджується обґрунтованість висловлених зауважень.

Отже, положення п. 2 ч. 1 ст. 255 КУпАП, якими передбачено право посадових осіб, уповноважених на те виконавчими комітетами (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчими органами, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад складати протоколи про вчинення адміністративних правопорушень взагалі за ст. 44³ КУпАП є помилковим та безпідставно ускладнює провадження у справі про адміністративне правопорушення в частині, що стосується ч. 2 ст. 44³ КУпАП [18].

Зміст ч. 2 ст. 44³ КУпАП однозначно свідчить про те, що складання протоколу про вчинення адміністративного правопорушення не вимагається. Зважаючи на це, необхідно внести зміни до положень ч. 1 ст. 258 КУпАП, а саме після слова «передбачених» доповнити наступними словами та цифрами «частиною другою статті 44³,».

Враховуючи це, також необхідно внести зміни до п. 2 ч. 1 ст. 255 КУпАП шляхом заміни слів та цифр «статті 44³» на слова та цифри «частини першої статті 44³, статті».

Додатково видається необхідним здійснити аналіз актуальної правозастосовної практики. Враховуючи мету та завдання цього дослідження, охарактеризуємо судову практику розгляду справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 44³ КУпАП, що

сформувалась у межах Одеської області у період дії карантину, спричиненого COVID-19.

Найбільшою за кількістю ухвалених рішень є випадки закриття провадження справах про адміністративні правопорушення через відсутність складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП. Це, наприклад, постанова Приморського районного суду м. Одеси від 20.05.2020 у справі №522/5826/20 [41], постанова Приморського районного суду м. Одеси від 10.12.2020 у справі № 522/20278/20 [40], постанова Болградського районного суду Одеської області від 19.11.2020 у справі № 497/1567/2020 [26], постанова Миколаївського районного суду Одеської області від 25.11.2021 у справі № 508/749/21 [34].

Особливо серед інших вирізняється позиція, викладена у постанові Приморського районного суду м. Одеси від 20.05.2020 у справі № 522/5826/20 [41]. Дослідивши матеріали справи суддя прийшов до висновку про те, що матеріалами справи, поданими до суду, не доведена вина особи у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП [41].

У справі № 497/1567/2020 протокол було складено стосовно особи – продавця магазину, яка чекала доставки товару, при цьому, особа знаходилась в медичній масці, жодних покупців в магазині не було, і вона нікого не обслуговувала. Після перегляду відеозаписів, яким підтверджено, що в особа перебувала в приміщенні магазину, проте торгівельна діяльність не здійснювалась, а також дослідження накладних на отриманий товар, якими спростовано твердження особи, яка склала протокол, щодо роботи магазину побутових товарів суд своєю постановою закрив провадження у справі через відсутність складу адміністративного правопорушення (постанова Болградського районного суду Одеської області від 19.11.2020 у справі № 497/1567/2020 [26]).

У справі № 522/20278/20 використано цікаве формулювання відсутності складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП, у діях посадової особи закладу, а саме керуючого. Так, у постанові Приморського районного суду м. Одеси від 10.12.2020 у справі № 522/20278/20 суд дійшов висновку, що особа, стосовно якої складено протокол не є юридичною особою, а саме керуючим ТОВ «Лаунж кафе Гранат», тому в розумінні ст. 44³ КУпАП він не є суб'єктом вказаного правопорушення [40]. Втім, суб'єктом досліджуваного адміністративного правопорушення є виключно фізичні особи.

Зустрічаються приклади, коли суди закривали провадження у справах про адміністративні правопорушення на підставі п. 1 ч. 1 ст. 247 КУпАП [18], а саме відсутність події і складу адміністративного правопорушення, посиляючись на відсутність доказів. Так, суддя Київського районного суду м. Одеси в постанові від 07.02.2022 у справі № 947/3203/22 зазначив, що «з представлених на розгляд матеріалів вбачається неможливим дійти до висновку про наявність складу адміністративного правопорушення. У матеріалах справи про адміністративне правопорушення наявне лише лист протоколу про адміністративне правопорушення, чого є недостатньо для вирішення питання про винуватість особи. Згідно ст. 245 КУпАП завданнями провадження в справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи» [33]. Отже, належна фіксація та підтвердження вчинення адміністративного правопорушення є обов'язковим.

Подібний недолік став наслідком закриття провадження у справі через відсутність складу адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 44³ КУпАП у справі № 522/1331/21 [43]. При цьому, суд зазначив, що «... ніяких доказів не надано на встановлення факту трудових відносин із закладом та те, що до його службових обов'язків, як адміністратор належить встановлення робочого часу. Тобто, наслідки

можливого правопорушення під час карантину мають застосовуватися до особи, яка допустила до роботи свого працівника. При цьому, така особа працівниками поліції не встановлена. Виходячи з того, що сам по собі протокол про адміністративне правопорушення не може бути беззаперечним доказом вини особи в тому чи іншому діянні, оскільки не являє собою імперативного факту доведеності вини особи, тобто не узгоджується із стандартом доказування «поза розумним сумнівом» (постанова Приморського районного суду м. Одеси від 22.02.2021 у справі № 522/1331/21) [43]. Встановлення судом такого високого стандарту доказування у справах про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 44³ КУпАП збалансовує з одного боку публічний інтерес – охорону та захисту громадського здоров'я, та з іншого – значний розмір штрафу, зазначений у санкції цієї частини ст. 44³ КУпАП.

У справі № 509/1774/20 досліджувалось питання порушення вимог щодо самоізоляції. Так, у постанові Овідіопольського районного суду Одеської області від 21.04.2020 у справі № 509/1774/20 [35] суд визнав особу винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП, за полишення місця самоізоляції під час обов'язкового карантину [35].

Є випадки й звільнення осіб від адміністративної відповідальності, за ст. 44³ КУпАП, на підставі положень ст. 22 КУпАП. Як приклади можна навести постанову Київського районного суду м. Одеси від 02.09.2020 у справі № 947/23038/20 [32] та постанову Приморського районного суду м. Одеси від 22.01.2021 у справі № 522/1112/21 [42].

Загалом, проведений аналіз судової практики, яка склалася у межах Одеської області засвідчує додержання загальнонаціональних підходів до розгляду справ про адміністративні правопорушення, про що вже зазначалось в інших дослідженнях [4, 11].

Також видається актуальним аналіз судової практики застосування ст. 44³ КУпАП, що сформувалась після відміни карантину, спричиненого

COVID-19. Аналіз оприлюдненої у Єдиному державному реєстрі судових рішень практики дозволяє виокремити такі особливості.

У більшості випадків ухвалені у справах про адміністративні правопорушення судові рішення були ініційовані ще під час дії карантину COVID-19. З урахуванням цього, як правило, такі справи про адміністративне правопорушення завершувались закриттям провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 247 КУпАП, тобто закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених ст. 38 цього Кодексу. Це, зокрема постанова Ожтєбрського районного суду м. Полтави від 13.07.2023 у справі № 554/5739/23 [36], постанова Печерського районного суду м. Києва від 28.08.2023 у справі № 757/63648/21-п [38], постанова Херсонського міського суду Херсонської області від 22.02.2024 у справі № 766/3075/22 [45], постанова Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 13.03.2024 у справі № 236/610/22 [31], постанова Херсонського міського суду Херсонської області від 12.11.2024 у справі № 766/26985/21 [44]. Отже, у цих справах з тим чи інших причин розгляд справ про адміністративні правопорушення затугнувся, навіть, було відмінено карантин, а тому єдиним можливим рішенням було закриття провадження у справі.

Зустрічаються випадки ухвалення рішень за результатами розгляду справи про адміністративне правопорушення по суті, зокрема на стадії апеляційного перегляду. Наприклад, постановою Полтавського апеляційного суду від 07.02.2024 у справі № 638/15598/21 [39], під час перегляду справи про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 44³ КУпАП, зазначив, що «висновки місцевого суду про винуватість ОСОБА_1 у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП є правильними, такими, що відповідають фактичним обставинам цієї справи і ґрунтується на належних та допустимих доказах, яким суд дав належну та об'єктивну оцінку, оскільки ОСОБА_1 порушив вимоги пп. 8 п. 3 постанови КМУ № 1236 від 09.12.2020 року. Разом з тим,

суд апеляційної інстанції враховує обставини конкретної справи, те, що правопорушення вчинене ОСОБА_1 вперше, не є суспільно небезпечним, обставини, що обтяжують відповідальність ОСОБА_1 за адміністративне правопорушення відсутні, майнова шкода ним не заподіяна, діями ОСОБА_1 не спричинена шкода суспільним та державним інтересам, не порушено права і свободи громадян, а тому вчинене правопорушення ОСОБА_1 є незначним» [39]. У результаті розгляду справи на підставі ст. 22 КУпАП особу було звільнено від адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 44³ КУпАП, за малозначністю та оголошено йому усне зауваження.

Також необхідно звернути увагу на інститут звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення. У відповідності до положень ст. 22 КУпАП при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням [18]. Аналіз положень цієї статті та примітки до неї, в якій від зворотного визначено адміністративні правопорушення, до яких її не може бути застосовано, свідчить про потенційну можливість її застосування до адміністративних правопорушень, передбачених положеннями ст. 44³ КУпАП [18].

Загалом у теорії адміністративного права вважається, що цей інститут забезпечує індивідуальний характер юридичної відповідальності [24, с. 236]. Для цілей правозастосування необхідно враховувати наступне.

По-перше, законодавче визначення поняття «малозначність вчинення адміністративного правопорушення» є відсутнім як у положеннях КУпАП, так і положеннях інших актів чинного законодавства. Цілком виправдано у літературі поняття «малозначність» визначають оцінним [7, с. 60–61].

Слід погодитись із С.О. Резніком, який зазначає, що поняття малозначності вчиненого правопорушення повинно узгоджуватись із

загальними показниками економічного благополуччя населення в країні у цілому, певної територіальної громади, потерпілих від правопорушення та особи самого правопорушника [58, с. 40]. Також вчений виокремлює такі основні ознаки малозначності адміністративного правопорушення:

«1) перевищення санкцією статті особливої частини КУпАП, що передбачає відповідальність за це протиправне діяння, розміру завданої шкоди;

2) спосіб вчинення такого діяння не призвів до заподіяння і не міг призвести до заподіяння істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі;

3) врахування волі потерпілих осіб, що повинні самостійно вирішувати, чи потребують вони відшкодування завданих збитків чи правопорушення для них є малозначним і вони не будуть звертатися до суду з позовом про відшкодування завданих збитків;

4) розмір доходів, одержаних у протиправний спосіб, є незначним;

5) мета і мотив вчинення правопорушення обумовлюються скрутним матеріальним становищем чи обставинами, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення;

6) співвідношення вчиненого протиправного діяння з моральними засадами суспільства, загальними показниками економічного благополуччя населення в країні, потерпілих від правопорушення та самого правопорушника засновується на справедливому та неупередженому розсуді уповноваженого органу чи особи» [56, с. 51].

Зіставлення визначених ознак із адміністративними правопорушеннями, передбаченими ч. 1 і ч. 2 ст. 44³ КУпАП свідчить, що про малозначність може йти мова виключно у випадку адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП.

У свою чергу, В.М. Панькевич та Т.І. Сухоребра дотримуються позиції, відповідно до якої обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, не є ознаками малозначного

адміністративного правопорушення [24, с. 238]. Сутнісне співвідношення змісту та призначення звільнення від адміністративної відповідальності (ст. 22 КУпАП [18]) та обставин, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення (ст. 34 КУпАП [18]) дійсно свідчать неможливість їх ототожнення. Якщо звільнення передбачає повне уникнення адміністративної відповідальності, то обставин, що пом'якшують – зменшують адміністративну відповідальність. Разом з тим, очевидно, що пом'якшення адміністративної відповідальності цілком можливо може передбачати її зменшення аж до повного звільнення від неї.

У зв'язку з цим, обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення у сукупності з іншими фактичними обставинами у кожному конкретному випадку можуть свідчати про малозначність адміністративного правопорушення. Крім того, обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення є нормативно визначеними або вимагають належного визнання (ч. 2 ст. 34 КУпАП [18]).

По-друге, звільнення порушника від адміністративної відповідальності є правом органу (посадової особи), уповноваженого вирішувати справу. У зв'язку з цим, можливість звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення застосовується на розсуд відповідного суб'єкта.

У одному із звітів, присвячених особливостям застосування ст. 44³ КУпАП органами Національної поліції України звертається увага на випадки звільнення поліцейськими порушників від адміністративної відповідальності відповідно до ст. 22 КУпАП, хоча такими повноваженнями наділений виключно суд, як орган, що розглядає та приймає рішення у адміністративній справі [13, с. 23]. З урахуванням цього, важливим є й дотримання компетенції під час застосування звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення.

Правозастосовна практика підтверджує, що суди доволі часто звільняють осіб від адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП на підставі ст. 22 КУпАП (рішення Рівненського міського суду Рівненської області від 21.10.2021 у справі № 569/10211/21 [61], рішення Рівненський міський суд Рівненської області від 11.11.2022 у справі № 569/23437/21 [60], постанова Октябрського районного суду м. Полтави від 13.07.2023 у справі № 554/5739/23 [36]. У рішенні від 08.09.2021 у справі №529/504/21 суддя Диканського районного суду Полтавської області встановив, що хоча позивач одразу усунув порушення, надягнувши маску, однак з урахуванням характеру правопорушення та відсутності істотних негативних наслідків, суд визнав можливим застосувати положення ст. 22 КУпАП [57].

Більш розгорнутим є обґрунтування малозначності адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 44³ КУпАП наведено в постанові Березівського районного суду Одеської області від 09.11.2021 у справі № 494/1471/21 [25]. Так, суд вказав, що «встановлені обставини свідчать, що навіть у разі формальної наявності порушення воно має незначний характер і не спричинило істотної шкоди охоронюваним суспільним відносинам. Відсутність суспільно небезпечних наслідків, мінімальний рівень шкідливості діяння та разовий характер дії дають підстави розглядати таке правопорушення як малозначне» [25].

Звісно є випадки коли суди відмовляють у застосуванні ст. 22 КУпАП. Наприклад, Ізяславський районний суд Хмельницької області у рішенні від 21.04.2021 у справі № 675/148/21 дійшов висновку, що підстав для застосування ст. 22 КУпАП немає, оскільки порушення стосується карантинних обмежень, спрямованих на забезпечення санітарно-епідемічної безпеки населення, а тому не може бути визнане малозначним з огляду на його суспільну значущість [58].

Примітно, що апеляційні суди посилення скаргників на малозначність вчинення правопорушення, як правило, відхиляють. Це наприклад, постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14.12.2021 у справі №523/7171/21 [37], постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 26.01.2022 у справі № 348/2150/21 [28], постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 08.02.2023 у справі № 619/531/22 [29], постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 04.04.2023 у справі № 569/23437/21 [27]. При цьому, апеляційні суди використовують різні формулювання. До прикладу, Восьмий апеляційний адміністративний суд у постанові від 26.01.2022 у справі № 348/2150/21 щодо малозначності правопорушення наголосив, що хоча суд першої інстанції визнав діяння малозначним, саме по собі порушення карантинних обмежень під час дії карантину становить посягання на встановлений державою порядок забезпечення громадського здоров'я [28].

У іншому випадку Другий апеляційний адміністративний суд у постанові від 09.12.2021 у справі №529/504/21 навіть скасував рішення суду першої інстанції, яким особу було звільнено від відповідальності на підставі ст. 22 КУпАП. При цьому апеляційний суд зазначив, що «факт адміністративного правопорушення є доведеним, а вимоги позивача про скасування постанови поліції - необґрунтованими. Водночас суд зазначив, що суд першої інстанції неправомірно застосував ст. 22 КУпАП (малозначність), вийшовши за межі своїх повноважень» [30].

Проте, існує і протилежна практика, коли апеляційні суди під час перегляду постанови про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 44³ КУпАП, звільняє особу адміністративної відповідальності за малозначністю та оголошує усне зауваження. Таким чином вирішив справу про адміністративне правопорушення Полтавський апеляційний суд у постанові від 07.02.2024 у справі № 638/15598/21 [39]. При цьому, суд посилався на обставини конкретної справи, а саме вчинення

правопорушення вперше, визнання вчиненого діяння таким, що не є суспільно небезпечним, а також відсутність обставин, що обтяжують відповідальність, відсутність майнової шкоди та шкоди суспільним та державним інтересам, правам і свободам громадян [39].

Враховуючи викладене, необхідно зазначити, що процесуально-процедурна підстава адміністративної відповідальності є завершальною, спрямованою на узагальнення та визначення співвідношення нормативної і фактичної підстав, та передбачає встановлення наявності чи відсутності складу адміністративного правопорушення та притягненні до адміністративної відповідальності в цілому із накладанням відповідного стягнення.

Обґрунтовано, що порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності та винесення у встановленому чинним законодавством порядку постанови по справі про адміністративне правопорушення істотно відрізнятиметься у залежності від того який орган розглядає справи та виносить за результатом її розгляду постанову – суд чи адміністративний орган. Визначено, що процесуально-процедурна підстава адміністративної відповідальності включає норми, якими визначено порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності та винесення у встановленому чинним законодавством порядку постанови по справі про адміністративне правопорушення.

Список використаних джерел до розділу 2

1. Адміністративне право та адміністративний процес. Повний курс: підручник / За заг. ред. В. Галунька, В. Фелика. Вид. 5–те. Одеса: Видавництво «Юридика», 2025. 700 с.
2. Адміністративне право України: підручник / За ред. Т.О. Коломоець. Київ: Істина, 2008. 219 с.
3. Богдан Б.В. Адміністративно–правова охорона населення від інфекційних хвороб: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2021. 215 с.
4. Бурченко Ю.В. Адміністративна відповідальність за порушення правил карантину: дис. ... д–ра філософії: 081–Право. Рівне, 2023. 240 с.
5. Волуйко О.М. Порушення правил щодо карантину людей: аналіз складу правопорушення. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (20). С. 46–55. DOI: <https://doi.org/10.33270/04202002.46> (дата звернення 01.02.2026).
6. Воронятніков О.О. Публічне адміністрування сферою санітарного та епідемічного благополуччя населення: дис. ... д–ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2020. 462 с.
7. Гришук В., Маковецька Н., Рибалко В. Оцінне поняття «малозначність» як підстава для звільнення від адміністративної відповідальності за керування транспортним засобом у стані сп'яніння. *Legal Bulletin*. 2022. № 5. С. 59–65. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708–339X–2022–05–59–65> (дата звернення 01.05.2026).
8. Гуржій А. В. Адміністративна відповідальність за порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2013. 233 с.
9. Гуржій А.В. Теоретико–правові засади визначення підстав адміністративної відповідальності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3. С. 122–132.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2011_3_18 (дата звернення 01.05.2026).

10. Гуржій А.В., Мельник Ю.О. Об'єкт правопорушення як критерій структуризації адміністративно–деліктного законодавства. *Юридична наука*. 2015. № 4. С. 14–19.

11. Дзюбенко О.Л. Адміністративна відповідальність за порушення правил щодо карантину людей: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Миколаїв. 2025. 238 с.

12. Добрянська Н.В. Дискусійні питання із приводу адміністративної відповідальності юридичних осіб. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: «Юридичні науки». 2019. № 5. Том 30 (69). С. 134–138. DOI <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2019.5/23> (дата звернення 01.02.2026).

13. Дотримання поліцією прав громадян при застосуванні статті 44–3 КУпАП «Порушення правил щодо карантину людей» / В. Батчаєв. Київ: Асоціація УМДПЛ, 2020. 26 с.

14. Загальна теорія держави і права: підручник / За ред. М.В. Цвіка та О.В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.

15. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: Ваїте, 2015. 392 с.

16. Загальна теорія права: підручник / М.С. Кельман, В.М. Стратонов. Вид. 6–те, доп. Херсон: ОЛДІ–ПЛЮС, 2020. 742 с.

17. Загальне адміністративне право України: підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої–Тіунової. Одеса: Фенікс, 2023. 792 с. URL: = <https://doi.org/10.32837/11300.25545> (дата звернення 01.05.2026).

18. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073–Х. Дата оновлення: 11.12.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text> (дата звернення 01.05.2026).

19. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2000. 752 с.
20. Колпаков В.К. Адміністративно–деліктний правовий феномен: монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
21. Крикун В.В. Об'єктивні особливості адміністративних правопорушень, передбачених статтею 44³ Кодексу України про адміністративні правопорушення та їх вплив на сферу повноважень Національної поліції України. *Вісник ХНУВС*. 2020. № 89 (2). С.153–163.
22. Логвиненко Б.О. Провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я: навч. посіб. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2020. 106 с. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/4239/1/%D0%9B%D0%BE%D0%B3%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf (дата звернення 01.02.2026).
23. Лотоцький М.М. Відповідальність за адміністративні правопорушення в сфері земельних відносин: дис. ... д–ра філософії: 081–Право. Київ, 2026. 253 с.
24. Панькевич В.М., Сухоребра Т.І. Звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2020. Вип. 62. С. 235–239.
25. Постанова Березівського районного суду Одеської області від 09.11.2021 у справі № 494/1471/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100945157> (дата звернення 01.02.2026).
26. Постанова Болградського районного суду Одеської області від 19.11.2020 у справі № 497/1567/2020. Єдиний державний реєстр судових

рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92992387> (дата звернення 01.02.2026).

27. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 04.04.2023 у справі № 569/23437/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110008320> (дата звернення 01.02.2026).

28. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 26.01.2022 у справі № 348/2150/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103233840> (дата звернення 01.02.2026).

29. Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 08.02.2023 у справі № 619/531/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108854830> (дата звернення 01.02.2026).

30. Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 09.12.2021 у справі №529/504/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101806699> (дата звернення 01.02.2026).

31. Постанова Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 13.03.2024 у справі № 236/610/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117614654> (дата звернення 01.02.2026).

32. Постанова Київського районного суду м. Одеси від 02.09.2020 у справі № 947/23038/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91310320> (дата звернення 01.02.2026).

33. Постанова Київського районного суду м. Одеси від 07.02.2022 у справі № 947/3203/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102998848> (дата звернення 01.02.2026).

34. Постанова Миколаївського районного суду Одеської області від 25.11.2021 у справі № 508/749/21. Єдиний державний реєстр судових

рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101350495> (дата звернення 01.02.2026).

35. Постанова Овідіопольського районного суду Одеської області від 21.04.2020 у справі № 509/1774/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88842299> (дата звернення 01.02.2026).

36. Постанова Октябрського районного суду м. Полтави від 13.07.2023 у справі № 554/5739/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112162075> (дата звернення 01.02.2026).

37. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14.12.2021 у справі № 523/7171/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101921664> (дата звернення 01.02.2026).

38. Постанова Печерського районного суду м. Києва від 28.08.2023 у справі № 757/63648/21–п. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113267128> (дата звернення 01.02.2026).

39. Постанова Полтавського апеляційного суду від 07.02.2024 у справі № 638/15598/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116832822> (дата звернення 01.02.2026).

40. Постанова Приморського районного суду м. Одеси від 10.12.2020 у справі № 522/20278/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93809023> (дата звернення 01.02.2026).

41. Постанова Приморського районного суду м. Одеси від 20.05.2020 у справі № 522/5826/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90100606> (дата звернення 01.02.2026).

42. Постанова Приморського районного суду м. Одеси від 22.01.2021 у справі № 522/1112/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94411868> (дата звернення 01.02.2026).

43. Постанова Приморського районного суду м. Одеси від 22.02.2021 у справі № 522/1331/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95099955> (дата звернення 01.02.2026).

44. Постанова Херсонського міського суду Херсонської області від 12.11.2024 у справі №766/26985/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122940253> (дата звернення 01.02.2026).

45. Постанова Херсонського міського суду Херсонської області від 22.02.2024 у справі № 766/3075/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117254466> (дата звернення 01.02.2026).

46. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. Дата оновлення: 28.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 01.02.2026).

47. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID–19): Закон України від 06.11.2020 № 1000–IX. Дата оновлення: 06.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000–20#Text> (дата звернення 01.02.2026).

48. Про внутрішній водний транспорт: Закон України від 03.12.2020 № 1054–IX. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1054–20#top> (дата звернення 01.02.2026).

49. Про затвердження ДБН В.2.2–9:2018 Громадські будинки та споруди. Основні положення: наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 28.09.2018 № 260. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DBN00040> (дата звернення 01.02.2026).

50. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні: Закон України від 24.02.2022 № 2102–IX. Дата оновлення: 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102–20#Text> (дата звернення 01.02.2026).

51. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 № 1645–III. Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645–14#Text> (дата звернення 01.03.2026).

52. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22.09.2005 № 2899–IV. Дата оновлення: 01.10.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2899–15#Text> (дата звернення 01.02.2026).

53. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97–ВР. Дата оновлення: 20.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97–вр#top> (дата звернення 01.02.2026).

54. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354–IX. Дата оновлення: 19.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354–20#top> (дата звернення 01.02.2026).

55. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 06.09.2022 № 2573–IX. Дата оновлення: 01.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573–20#top> (дата звернення 01.02.2026).

56. Рєзнїк С.О. Малозначнїсть правопорушення як пїдстава звільнення вїд адмїнїстративної вїдповїдальностї: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Днїпропетровськ, 2011. 280 с.

57. Рїшення Диканського районного суду Полтавської областї вїд 08.09.2021 у справї № 529/504/21. Єдиний державний реєстр судових рїшень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99531022> (дата звернення 01.02.2026).

58. Рїшення Ізяславського районного суду Хмельницької областї вїд 21.04.2021 у справї № 675/148/21. Єдиний державний реєстр судових рїшень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96443186> (дата звернення 01.02.2026).

59. Рїшення Конституційного Суду України у справї за конституційним зверненням Київської мїської ради професїйних спїлок щодо офїційного тлумачення частини третьої статтї 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення термїну «законодавство») вїд 09.07.1998 № 12–рп/98. Дата оновлення: 09.07.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text> (дата звернення 01.02.2026).

60. Рїшення Рївненський мїський суд Рївненської областї вїд 11.11.2022 у справї № 569/23437/21. Єдиний державний реєстр судових рїшень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107469571> (дата звернення 01.02.2026).

61. Рїшення Рївненського мїського суду Рївненської областї вїд 21.10.2021 у справї № 569/10211/21. Єдиний державний реєстр судових рїшень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100592133> (дата звернення 01.02.2026).

62. Самбор М.А. Склад адмїнїстративного правопорушення щодо порушення карантину людей. *Вїсник Луганського державного унїверситету внутрїшнїх справ їменї Е.О. Дїдоренка*. 2020. № 2 (90).

С. 155–170. DOI: 10.33766/2524–0323.90.155–170 (дата звернення 01.02.2026).

63. Спасенко В.О. Проблемні питання адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 7. С. 202–204. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/51> (дата звернення 01.02.2026).

64. Тополевський Р.Б., Федіна Н.В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с.

65. Чернецька О.А. Забезпечення прав та свобод людини під час притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Права людини в період збройних конфліктів: зб. матеріалів міжн. наук.-практ. конф. присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія»* (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.). Одеса, 2022. С. 658-665. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.22665> (дата звернення 01.02.2026).

66. Чернецька О.А. Захист прав людини під час розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 44³ КУпАП. *Забезпечення прав людини: національний і міжнародний виміри*. зб. матер. II–ї Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 09 грудня 2022 року). Вінниця, 2023. С. 258-263.

67. Чернецька О.А. Правове регулювання адміністративної відповідальності за порушення карантину в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 133-136.

68. Чернецька О.А. Правові колізії застосування ст. 44-3 КУпАП. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних*

рішень: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Т. 2. С. 133-136.

69. Чернецька О.А. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. № 3. С. 108–112. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.3.18> (дата звернення 01.02.2026).

70. Чернецька О.А. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення передбачені ст. 44-3 КУпАП. *Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення*: збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 74-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 9 грудня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 186-188.

71. Чернецька О.А. Процесуальна (процесуально-процедурна) підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. № 23. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20701994> (дата звернення 01.02.2026).

72. Чернецька О.А. Сутнісно-правова характеристика поняття «карантин». *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 2 (46). С. 300–307. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.45> (дата звернення 01.02.2026).

73. Чернецька О.А. Сучасний стан адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Ампаро*. 2023. № 3. С. 28–34. DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2023-3-04> (дата звернення 01.02.2026).

74. Чернишова В.Ю. Адміністративні акти як процесуальна підстава притягнення суб'єктів владних повноважень до адміністративної

відповідальності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. Вип. 6 (2). С. 137–140. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2018_6\(2\)__35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2018_6(2)__35) (дата звернення 01.05.2026).

ВИСНОВКИ

У дисертації на підставі аналізу досягнень юридичної науки і чинного законодавства вирішено наукове завдання з розробки питань, які стосуються адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. У результаті проведеного дослідження зроблено такі **Висновки:**

1. Визначено стан досліджень адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Виокремлено у залежності від часу здійснення дві групи досліджень: а) ті, що проведено до введення карантину через поширення COVID-19 (до 2020 р.) – характеризуються поверхневим аналізом карантину та забезпеченням дотриманням, встановлених внаслідок його введення правил; б) ті, що проведено після введення карантину через поширення COVID-19 (після 2020 р.) – безпосередньо стосуються змісту та правового регулювання карантину, конституційних та законодавчих підстав його введення, можливих обмежень прав і свобод осіб, а також механізмів та інструментів забезпечення дотримання.

2. Обґрунтовано, що карантин є окремим правовим режимом, який встановлюється у передбаченому законодавством порядку та передбачає адміністративні, медичні, організаційні та інші заходи, спрямовані на запровадження обов'язкових правил поведінки, обмежень і заборон, з метою запобігання поширенню інфекційних захворювань, та забезпечується діяльністю уповноважених органів і механізмами державного примусу, включаючи адміністративну відповідальність.

Визначено співвідношення карантину як окремого правового режиму із правовими режимами надзвичайної ситуації та надзвичайного стану. Встановлено відсутність у чинному законодавстві критеріїв розмежування карантину та правового режиму надзвичайної ситуації. Обґрунтовано, що правовий режим надзвичайного стану може вводитися після введення

карантину та передбачає обмеження прав і свобод людини і громадянина та прав, а також законних інтересів юридичних осіб.

3. Охарактеризовано співвідношення понять «карантин», «самоізоляція», «ізоляція» та «обсервація». Встановлено, що поняття «самоізоляція» та «обсервація» охоплюються змістом карантину, використовуються виключно у разі введення карантину та застосовуються з метою забезпечення реалізації та досягнення мети карантину. Обґрунтовано, що поняття «ізоляція», вжите у п. 2² розділу X Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», змістовно співпадає із поняттям «обсервація».

4. Обґрунтовано, що для цілей адміністративно-правової охорони ключове значення має не карантин як правовий режим, порушити який неможливо, а правила карантину, які є конкретними та зумовленими поширенням відповідного інфекційного захворювання заходами. Визначено, що поняття «карантин» і «правила карантину» співвідносяться як загальне і часткове, де карантин є загальним правовим режимом, а правила карантину – його конкретизованим нормативним наповненням, що забезпечують його практичну реалізацію, визначають межі дозволеної та забороненої поведінки, виступають критерієм оцінки правомірності дій суб'єктів і слугують підставою для притягнення до адміністративної відповідальності у разі їх порушення.

5. Визначено, що адміністративна відповідальність за порушення правил карантину є окремим самотійним видом юридичної відповідальності публічно-правового характеру, що полягає у застосуванні уповноваженими суб'єктами передбачених законом адміністративних стягнень за порушення встановлених у порядку передбаченому законом правил карантину, і реалізується через систему взаємопов'язаних інструментів з метою недопущення поширення інфекційних хвороб, забезпечення громадського здоров'я, захисту прав і законних інтересів

особи, суспільства і держави, а також формування правомірної поведінки населення.

Обґрунтовано, що призначення адміністративної відповідальності за порушення правил карантину полягає у забезпеченні дотримання його правил, тобто встановлених адміністративних, медико-санітарних та інших карантинних заходів, необхідних для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби, припинення їх порушень та застосуванні адміністративних стягнень.

6. Встановлено, що вчинення адміністративного правопорушення (проступку) є законодавчо встановленою підставою адміністративної відповідальності, яка онтологічно знаходить своє вираження у нормативній, фактичній та процесуально-процедурній підставах. З урахуванням оновлення чинного законодавства щодо поділу адміністративного процесу і адміністративної процедури та особливостей притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину обґрунтовано необхідність визначення процесуальної підстави для цілей адміністративної відповідальності за порушення правил карантину як процесуально-процедурної підстави.

Визначено хронологічну послідовність нормативної (законодавче закріплення нормативної підстави – норми права, якою передбачено адміністративну відповідальність за відповідне діяння), фактичної (вчинення цього діяння, тобто настання фактичної підстави адміністративної відповідальності) та процесуально-процедурної (починається після фактичної та передбачає здійснення провадження у справі про адміністративне правопорушення, що завершується ухваленням відповідного рішення уповноваженим на те суб'єктом) підстав.

7. Встановлено, що оновлення законодавства у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, зокрема Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та «Про систему громадського здоров'я» спрямовувалося на універсалізацію порядку та підстав

встановлення карантину незалежно від інфекційної хвороби, з метою протидії поширенню якої він встановлюється, а також правил карантину (профілактичних, протиепідемічних та інших заходів для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби). З урахуванням цього, обґрунтовано необхідність закріплення у законодавстві про адміністративні правопорушення універсальних норм, якими визначено адміністративні правопорушення за порушення правил карантину.

Визначено, що сучасний стан нормативного регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил карантину сформувався під впливом пандемічних викликів, спричинених COVID-19, та необхідності оперативного реагування держави на загрози громадському здоров'ю. При цьому, універсалізація адміністративної відповідальності за порушення правил карантину є тенденцією сучасного його розвитку, що має здійснюватися на підставі узагальнення правозастосовного досвіду застосування адміністративної відповідальності та визначення її ефективності.

Доведено відповідність п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України (конституційність) встановлення на рівні підзаконних актів правил карантину, за порушеннях яких настає адміністративна відповідальність.

8. Визначено нормативну підставу адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Обґрунтовано недоречність посилання у контексті ч. 1 ст. 44³ КУпАП на Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб», положеннями якого здійснюється лише загальне нормативно-правове регулювання відносин у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, без конкретизації «правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм», які автоматично починають діяти під час встановлення карантину. Встановлено, що положеннями Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» не передбачено жодних правил карантину або інших

заходів, які можливо порушити під час конкретно встановленого карантину.

Встановлено, що адміністративна відповідальність, передбачена ч. 2 ст. 44³ КУпАП (перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно) настає у разі введення карантину, незалежно від обставин, які призвели до цього, навіть, у випадку коли необхідності у застосуванні індивідуальних засобів захисту немає, що суперечить засадам та призначенню адміністративної відповідальності за порушення правил карантину.

9. Фактична підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину пов'язується із конкретним юридичним фактом, тобто законодавчо визначеним адміністративним правопорушенням, з яким пов'язується можливість притягнення особи до адміністративної відповідальності. Обґрунтовано, що вчинення адміністративного правопорушення для цілей визначення фактичної підстави адміністративної відповідальності за порушення правил карантину слід розглядати законодавчо встановленою підставою адміністративної відповідальності, яка онтологічно знаходить своє вираження у нормативній, фактичній та процесуально-процедурній підставах.

10. Визначено процесуально-процедурну підставу адміністративної відповідальності за порушення правил карантину, яка спрямовується на узагальнення та визначення співвідношення нормативної та фактичної підстав, та передбачає встановлення наявності чи відсутності складу адміністративного правопорушення та притягненні до адміністративної відповідальності в цілому з накладанням відповідного стягнення.

Обґрунтовано, що порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності та винесення у встановленому чинним законодавством

порядку постанови по справі про адміністративне правопорушення істотно відрізнятиметься у залежності від того який орган розглядає справи та виносить за результатом її розгляду постанову – суд чи адміністративний орган. У відповідності до цього зазначено, що процесуально-процедурна підстава адміністративної відповідальності включає норми, якими визначено порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності та винесення у встановленому чинним законодавством порядку постанови по справі про адміністративне правопорушення.

11. Встановлено, що з 01.01.2022 органи Національної поліції позбавлено повноважень розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 44³ КУпАП. Обґрунтовано необхідність повернення органам Національної поліції повноважень розглядати ці справи, що сприятиме підвищенню ефективності реагування на випадки порушення правил карантину в частині перебування у громадських місцях та загалом здійснення адміністративно-правової охорони правил карантину, а також спрощуватиме порядок притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності.

12. Обґрунтовано відсутність законодавчих обмежень для звільнення осіб від адміністративної відповідальності у разі вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП, при малозначності правопорушення на підставі ст. 22 КУпАП. Встановлено, що про малозначність адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП, можуть свідчати обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення у сукупності з іншими фактичними обставинами у кожному конкретному випадку.

У зв'язку з цим, обставини, що пом'якшують відповідальність за у сукупності з іншими фактичними обставинами у кожному конкретному випадку можуть свідчати про малозначність адміністративного правопорушення

13. Запропоновано:

1) ст. 44³ КУпАП викласти у такій редакції:

«Стаття 44³. Порухення правил карантину

Порухення правил карантину, встановлених відповідно до Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про систему громадського здоров'я» (крім порушень, передбачених іншими частинами цієї статті), –

тягне за собою накладення штрафу на фізичних осіб від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від двох до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порухення правил обов'язкової самоізоляції, перебування особи в обсерваторії (обсервації), госпіталізації до тимчасових закладів охорони здоров'я (спеціалізованих шпиталів), –

тягне за собою накладення штрафу на фізичних осіб від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порухення правил карантину, встановлених відповідно до Законів України «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про систему громадського здоров'я», а саме перебування в громадських місцях та громадському транспорті без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, –

тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»;

2) ч. 1 ст. 222 КУпАП після слів та цифр «статті 44» доповнити словами та цифрами «частина друга статті 44³»;

3) у п. 2 ч. 1 ст. 255 КУпАП слова та цифри «статті 44³» змінити на слова та цифри «частини першої статті 44³, статті»;

4) ч. 1 ст. 258 КУпАП після слова «передбачених» доповнити наступними словами та цифрами «частиною другою статті 44³,»;

5) ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» доповнити новим абзацом такого змісту: «правила карантину – визначені у рішенні про встановлення карантину профілактичні, протиепідемічні та інші заходи, у тому числі підстави та порядок обов’язкової самоізоляції, перебування особи в обсерваторії (обсервації), госпіталізації до тимчасових закладів охорони здоров’я (спеціалізованих шпиталів), необхідні для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби».

ДОДАТОК

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Чернецька О.А. Сутнісно-правова характеристика поняття «карантин». *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 2 (46). С. 300–307. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.45>.

2. Чернецька О.А. Сучасний стан адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Ампаро*. 2023. № 3. С. 28–34. DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2023-3-04>.

3. Чернецька О.А. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. № 3. С. 108–112. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.3.18>.

4. Чернецька О.А. Процесуальна (процесуально-процедурна) підстава адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. № 23. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20701994>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Чернецька О.А. Правове регулювання адміністративної відповідальності за порушення карантину в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 133–136.

6. Чернецька О.А. Забезпечення прав та свобод людини під час притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Права людини в період збройних конфліктів*: зб. матеріалів міжн. наук.-практ. конф. присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.). Одеса, 2022. С. 658–665. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.22665>.

7. Чернецька О.А. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення передбачені ст. 44-3 КУпАП. *Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення*: збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 74-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 9 грудня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 186–188.

8. Чернецька О.А. Захист прав людини під час розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 44³ КУпАП. *Забезпечення прав людини: національний і міжнародний виміри*. зб. матер. II–ї Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 09 грудня 2022 року). Вінниця, 2023. С. 258–263.

9. Чернецька О.А. Правові колізії застосування ст. 44-3 КУпАП. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень*: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Т. 2. С. 133–136.

ВІДОМОСТІ

про апробацію результатів дисертації

Положення і висновки дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на засіданні кафедри адміністративістики Національного університету «Одеська юридична академія».

Положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертаційному дослідженні, доповідалися на:

1. Міжнародній науково-практичній конференції «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття» (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) – очна участь.
2. Міжнародній науково-практичній конференції присвяченій 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.) – очна участь.
3. Науково-практичному круглому столі «Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення» (м. Хмельницький, 9 грудня 2022 року) – дистанційна участь.
4. II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Забезпечення прав людини: національний і міжнародний виміри» (м. Вінниця, 09 грудня 2022 року) – дистанційна участь.
5. Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) – очна участь.